

ISIRELIBAN BANDUN GARI YIRUSE

Saloməon bandun faagiwa tire te, ta m̀ ka nge me Isireliban bwese keri wəkuru ta win bii Roboamu seesi ma ta Yeroboamu kua ten sina boko. Ma Roboamu u kua Yudaba tənən sina boko ma win bibun bwesera ban te wēenamə sere Babilonigibu ba ra ka na ba Yerusalemu wəri ba kamia.

Tire ten kpunaa

1. Saloməon bandun gari, wiru 1n di sere wiru 9.
2. Isireliban banda bənu kua yiru, wiru 10:1n di sere wiru 11:4.
3. Yudaban bandun gari, wiru 11:5n di sere wiru 36:23.

SALOMƏƏ, ISIRELIBAN SINA BOKON GARI

¹ Saloməə, Dafidin biin banda dam kua domi Gusunə win Yinni u wāa ka wi, ma u nūn wəlle sua.

Saloməə u bwisi kana

(I maa mērio Sinambu I, 3:4-15)

² Sō teeru Saloməə u ka Isireliba kpuro gari kua ka ben tabu kowobu nərəm nərəm (1.000) ka wunəm wunəm sinambu ka ben siri kowobu ka ben yenu yērobu, ben wirugibu kpuro gesi. ³ U ka tən be kpuro da Gabaoniə gungurə. N deema miya Yinni Gusunən kuu bekurugiru ta wāa te Məwisi Gusunən səm kowo u kua sanam me Isireliba ba wāa gbaburə.

⁴ Adama ba Yinni Gusunən woodan kpakororu sua saa Kiriati Yarimun di ba ka da Yerusalemuə ba yi kuu bekurugirə. ⁵ N deema kuu ten wuswaəra

yāku yee te Besaleli, Urin bii, Hurin debubu u kua ka sii gandu ta wāa.

Miya Salomōō ka tōn be kpuro ba bikiaru kua Yinni Gusunōn mi. ⁶ Yera Salomōō u da u yākuru kua yāku yee ten mi, te ta wāa kuu bekurugii ten wuswaaō. Yāanu nōrōbuwa (1.000) u ka yāku dōō mwaararuginu kua. ⁷ Ye n kua wōkuru, yera Yinni Gusunō u Salomōō kure. Ma u nūn sōōwa u nēē, a man bikio ye a kī n nun kē.

⁸ Ma Salomōō u nēē, wee a nēn tundo Dafidi durom kua. Ma a man kōsire kua win ayerō. ⁹ Tē, a de wunēn nōō mwēēru tu yibiara te a nēn tundo Dafidi kua. Domi a dera na bandu di tōn wuurun suunu sōō te ta dabi nge yani sēeri. ¹⁰ Yen sō tē, a man bwisi ka laakari kēēyō, kpa n kpī n ka tōn be kpara. Ma n kun mē, wara u koo kpī u wunēn tōn dabi te kpara.

¹¹ Gusunō u Salomōō sōōwa u nēē, na nua ye ya wāa wunēn gōruō. Wee, a n dukia ka arumani bikie, n kun mē beēē, n kun mē be ba nun tusan gōō. Mēya a n maa bikie wunēn wāaru tu dakaā da. Adama bwisi ka laakariwa a bikia a ka nēn tōmbu kpara bēn wōllō na dera a bandu dii. ¹² Tē, kon nun bwisi ka laakari ye wē. Ye baasi, kon maa nun dukia ka arumani ka beēēē wē ye sinam be ba nun gbiiye ba n waare a sere bandu di. Mēya wunēn biru, goo kun maa ye wasi.

¹³ Yeniban biru, Salomōō u sarama gunguu ten min di, mi Yinni Gusunōn kuu bekurugira wāa. Ma u wurama Yerusalemuō u bandu dii Isireliba kpuron wōllō.

Yiiko ka arumani

ye Saloməə u mə

(I maa məerio 9:25-28, Sinambu I, 10:26-29)

¹⁴ Saloməə u tabu kəkε yi dumi gawe menna nərəbu ka nεru (1.400). Ma u maa maasəbu menna nərəbun suba wəkura yiru (12.000). Ma u be kpuro yi yi wusu gasu səə ka sere maa Yerusalemə mi win tii u wāa. ¹⁵ U dera wura ka sii geesu dabia Yerusalemə nge kpenu. Ma u dera dāa ye ba mə sɛduru ya maa dabia baama nge dāa ye ba mə sikaməre ye ya ra n wāa Sefalan wəwaa. ¹⁶ Egibitin diya ba ra ka nùn dumi naawε. Tenkubara ba ra yi dwem de. ¹⁷ Ba ra nùn tabu kəkε yi dumi gawen tia dərəwa sii geesun gobi nata (600). Kpa bu maa nùn duma dore sii geesun gobi wunaa weeru ka wəkuru. Bera ba ra maa ka Hetiban sinambu ka Sirigibun sinambu dumi daawe.

Saloməə u sāa yerun banan

səəru mə

(I maa məerio Sinambu I, 5:15-32, 7:13-14)

¹⁸ Saloməə u wooda wε bu Yinni Gusunə diru bania, kpa bu maa win tii sina kpaaru bania.

2

¹ Yera u təmbu nərəbun suba wata ka wəkuru (70.000) gəsa be ba ko n da səmunu sue, ka təmbu nərəbun suba wεnε (80.000) be ba ko n da kpenu dāku guunə. Ma u maa təmbu nərəbun suba ita ka nata (3.600) gəsa be ba ko n səmbu te nəni doke.

² Saloməə u Hiram, Tirin sunə gəria u nεε, nge mε a raa nən tundo Dafidi dāa ye ba mə sɛduru kã u ka win sina kpaaru bana, nge mεya nən tii na maa kī a man kεεma. ³ Wee na Gusunə nən Yinni diru baniammε ta n sāa wigiru. Miya ba ko n da nùn

turare nubu durorugia dǎo dokeye, kpa bu win p̄εε yi mi baadomma. Miya ba ko n da maa yāku dǎo mwaararuginu ko bururu ka yoka, tǎo baatere, ka tǎo w̄ērarugiru sǎo, ka suru kpao baawure sǎo, ka Yinni Gusunǎn tǎo bakaru baatere sǎo nge mε ba Isireliba yen wooda w̄ē sere ka baadomma. ⁴ Dii te, ta ko n kpā. Domi Gusunǎ besen Yinni u būnu kpuro kpāaru kere. ⁵ N n men na, goo kun kp̄ε u n̄un diru bania. Domi baa wǎllu ka ten kpāaru ta ñ kp̄ε tu n̄un mwa. Yen sǎ, wara ra n ne, Salomǎo n sere ka n̄un diru bania. Negia n ko mi ko na n da n̄un turare dǎo dokeye. ⁶ Yen sǎ t̄ē, wunε Hiram, a man goo m̄arisiamā wi u wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii w̄okusun s̄amburu ȳē ka sere beka ye ba w̄okua ka wunǎm ka maa gaadura kpa u n maa gāanun weenasinun kobu ȳē gana sǎo, kpa bu s̄amburu ko sannu ka nen t̄an be ba maa ȳēru mǎ ba ka wāa Yerusalemu mini ka Yudan tem kpuro sǎo. T̄an be, ba s̄āawa be nen tundo Dafidi u ḡosa. ⁷ A de a man dāa ye ba m̄ò seduru ka sipereε ka santali m̄arisiamā Libanin di. Domi na ȳē ma wunen s̄am kowobu ba yen burabu ȳē. Nen s̄am kowobu ba koo bu somi s̄ambu te sǎo. ⁸ A de bu man dāa ye kasuama ya n kpā. Domi dii te na kī n bani mi, ta kpā. Ta ko n maa wā. ⁹ Saa ye sǎo, kon wunen s̄am kowobu alikaman som t̄annu n̄arǎbun suba n̄ǎba tia (6.000) w̄ē ka dīa bimi yi ba m̄ò ǎsun som t̄annu n̄arǎbun suba n̄ǎba tia ka tam ditiri n̄arǎbun suba nenε (800.000) ka sere maa gum ditiri n̄arǎbun suba nenε.

¹⁰ Ma Hiram, Tirin sunǎ, u Salomǎo wisa tireru sǎo u neε, geema, ȳen sǎ Yinni Gusunǎ u win t̄ambu kī, yen s̄ǎna u nun kua ben sunǎ. ¹¹ I ka man Gusunǎ

Isireliban Yinni siaro wi u wəllu ka tem taka kua. Wee u Dafidi bii bwisigii ka laakarigii kã wi u koo wi, Yinni Gusunə sãa yeru bania ka sere maa win tiin sina kpaaru. ¹² Tē, wunε Saloməə, kon səm yēro goo mərɪsɪama. Yēro u bwisi mə too. Win yīsira Huramabi. ¹³ U sãawa kurə goon bii. Kurə wi, u sãawa Danun bweserugii. Ma win tundo u sãa Tirigii. Huramabi wi, u wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wəkusu ka kpenu ka dāan səmburu yē. U maa bekan səmburu yē, ye ba kua ka wēε wunəmgii ka gaaduragii, ka wēε swēε ka sere maa wēε damgii. Meya u maa gāanun weenasinun kobu gani səən səmburu yē. Səmbu te ba gesi nūn nəmu səndia kpuro, u koo kpī u tu kowa. U koo səmbu te kowa ka wunən səm kowobu sannu ka sere be nən Yinni Dafidi wunən tundo u gəsa. ¹⁴ Tē, wunε maa, a sun alikama ka əsu ka gum ka tam mε mərɪsɪama yən gari a gerua mi. ¹⁵ Bεε sa ko maa nun dāa bəəria nge mən nəə a kī, kpa su ye mərɪsɪama ka goo nimkusu sere Yafəə. Kpa wunεgibu bu maa na bu ka ye da Yerusalemə.

¹⁶ Saloməə u səbu gara be ba wãa Isireliba səə. N deema win tundo Dafidi u raa bu gara. Səə ben geera kuawa tənu nərəbun suba wunaa weeru ka wəkura ita ka nata (153.600). ¹⁷ Ma u ben nərəbun suba wata ka wəkuru (70.000) gəsa ba n da səmunu sue, kpa ben nərəbun suba wεnε (80.000) ba n da kpenu dāku guunə. Ben nərəbun suba ita ka nata (3.600) ye ya tie, ba n da səm kowo be ba tie nəni doke.

Sāa yerun bana
(I maa mærio Sinambu I, 6:1-38)

¹ Salomɔɔ u sāa yee ten bana torua Yerusalemuɔ guu te ba mɔ Məriyan wəllɔ mi ba win tundo Dafidi sɔɔsi. N deema yam mi n daa sāawa Ɔnani, Yebusin doo soo yeru. ² U sāa yee ten bana toruawa win bandun wɔɔ nɛsen suru yirusen sɔɔ yiruse sɔɔ.

³ Ba dii te yīirawa ka yellun yīirutia ye ba ra ka gāanu yīire. Ten dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu wata. Ten yasum maa sāa gɔm soonu yendu. ⁴ Dii ten yasum ka ten duu yee gbiikirun dɛɛbu n nɛwa. N sāawa gɔm soonu yendu. Ma ten gunum mu sāa gɔm soonu wunaa teeru. Ma Salomɔɔ u ten sɔɔwɔ wura gea pote. ⁵ Ma u dii ten tiin gani dāa ye ba mɔ sipɛɛ wukiri. Yen biru, u maa ye wura ye ya gea sāa pote. Ma u dera ba kpakpa wurusu ka yɔnin weenasii kua kua gani yi sɔɔ. ⁶ Ma u tu buraru kua ka kpee gobiginu. N deema wura ye u ka sɔma ye kpuro kua mi, ya weewa saa Paafaimun di. ⁷ U dii te wura potewa ka ten gbereba sɔɔ, ka ten kɔnnɔ suukusɔ ka ten ganiɔ, ka ten gamboba sɔɔ, ma u wəllun kɔsobun weenasibu kua ten gani sɔɔ.

⁸ Ma u dii te ta dɛɛre gem gem bana mi. Ten dɛɛbu ka dii ten tiin yasum mu nɛwa. Mu sāawa gɔm soonu yendu. Ma ten yasum maa sāa gɔm soonu yendu. Ma u tu wura gea pote. Wura yen geera sāawa tɔnnu yendu. ⁹ Wura ye ba ka kulumba kuan geera sāawa kilon bɔnu. Baa ka dia ye ya wāa wəllɔ kpuro ba ye wura potewa.

¹⁰ U maa kɔsobun weenasibu yiru kua dii te ta dɛɛre gem gem mi sɔɔ. Ma u ye wura pote.

¹¹ Wəllun kɔso ben kasa nɛ ye kpuron dɛɛbu bu

sāawa gəm soonu yendu. Kasa yen tian dēbu bu sāawa gəm soonu nōbu. Ma ben turon kase teeru ta gana girari. Ma tee teni ta ka kōso yirusegirun teeru girarinε. ¹² Ma kōso yiruse win kase teeru ta maa dii ten goo teonō girari. N deema ten yirusewa ta ka gbiikoo wigiru girarinε. ¹³ Kōso be kpuron kasa ya deriarewa. Ma yen dēbu kua gəm soonu yendu. Ma ba yō ba wuswaa tii dii ten kōnnō gia. ¹⁴ Ma u dii ten beku kareru kua ka wēε damgii yi ba wōkua ka gaadura ka wunəm ka sere maa tom. Ma ba maa kōsobun weenasibu kua beku te sō.

Dii ten gbere be ba kua

ka sii gandu

(I maa mērio Sinambu I, 7:15-22)

¹⁵ U dii ten wuswaaō gbere yiru kua. Yen baayeren gunum mu sāawa gəm soonu tēna ka nōbu. Ma ba ye furōsu sōndia wōllō. Sin gunum mu sāawa gəm soonu nōbu. ¹⁶ U maa yōnin weenasiin buraru garu kua nge te u raa kua sāa yeru mi. Ma u bura te doke furō sin wōllō. Ma u dāa marum gam weenasim kua wunōbu (100) u doke yōni yi sō. ¹⁷ Ma u gbere yiru ye gira sāa yee ten wuswaaō. Tia nəm geuō, tia maa nəm dwarō. Ma u nəm geugia ye yīsiru kā Yakini. Ma u maa nəm dwarugia ye yīsiru kā Boasi.

4

¹ U maa yāku yeru kua ka sii gandu. Ten dēbu bu sāawa gəm soonu yendu. Ma ten yasum maa sāa gəm soonu yendu. Ma ten gunum mu sāa gəm soonu wōkuru.

Boo sii ganduguu
(*I maa mεerio Sinambu I, 7:23-26*)

² U boo sii ganduguu kua. Gen nɔɔn yasum mu sãawa gɔm soonu wɔkuru. Gen gunum maa gɔm soonu nɔɔbu. Ma gen kekera sãa gɔm soonu tɛna. Ga sãawa bwεεrεkε mam mam. ³ Ba gen nɔɔ bɔkan temɔ ketɛban weenasii kua ba ka sikerena. Gɔm soo teerun baa sɔɔ, ketɛ wɔkura ba kua. Ba ketɛn weenasii yi kuawa sãa yiru. Ma ye kpuro ya sãa sii bɔri tia ka boo sii ganduguu ge. ⁴ Ba boo ge sɔndiwa ketɛn weenasii wɔkura yirun wɔllɔ. Yen ita ya wuswaa kisi sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, ita maa sɔɔ duu yeru gia, ita yeni maa sɔɔ yɛsan nɔm dwareu gia, ita ye ya maa tie, sɔɔ yari yeru gia. Ma boo ge, ga sɔndi ketɛn weenasii yin wɔllɔ. Ma ketɛ ben biru ga wura sɔɔwɔ. ⁵ Boo gen sinum mu ka nɔm tararu nε. Ma ba gen nɔɔ bɔka kua nge nɔragia. Ma ga maa nɔɔ dɛriare nge biibii. Ga koo kpĩ gu nim mwa ditiri nɔrɔbun suba wunaa teeru (120.000).

⁶ U wekenu wɔkuru kua ma u nin nɔɔbu yi sãa yee ten nɔm geuɔ. Nɔɔbu yeni maa ten nɔm dwareɔ bu wa bu ka tii sãrasia, kpa bu maa ka yãku yaa kpakia bà n yãku dɔɔ mwaararuginu mɔ. Boo sii ganduguu gen nima yãku kowobu ba ra ka ben nɔma ka naasu kpakie.

Dendi yãa ni ba kua ka sisu
(*I maa mεerio Sinambu I, 7:40-51*)

⁷ U maa dabu wuraginu kua wasi wɔkuru. U nu kuawa nge mε ba nin wooda yi. Ma u nin nɔɔbu yi sãa yee ten nɔm geuɔ. Nɔɔbu yeni maa nɔm dwareɔ.

⁸ U tabulu wɔkuru kua u yi sãa yeru mi. U nɔɔbu yi nɔm dwareɔ, ma u maa nɔɔbu yi nɔm geuɔ.

Ma u maa gb̃εε wuraginu kua wunɔbu (100) nì sɔɔ ba ko n da yāku yaa yem doke bu ka yēka.

⁹ U yaara gaa kua yāku kowobun sɔ. Yen biru, u maa yaara baka gaa kua ka yen gamboba. Ma u gambo be sii gandu pote.

¹⁰ U boo sii ganduguu ge yiwa yaara yen nɔm geuɔ sɔɔ yari yerun nɔm dwaru gia.

¹¹ Huramu u torom guratii kua ka kaatonu ka gb̃εa yè sɔɔ ba ko n da yāku yaa yem doke bu ka yēka. Nge meya u ka sɔmbu te kua u kpa te sina boko Salomɔɔ u nùn yiire u ko Yinni Gusunɔn sãa yee ten sɔ. ¹² Wee ye u maa kua. Yera gberere yiru ka furɔsu yiru si ba koo doke gberere ben wɔllɔ ka kɔkɔsɔ bwesenu yiru ye ba koo sɔndi furɔ sin wɔllɔ.

¹³ U maa dāa marum weenasim kua nεεru (400) kɔkɔsɔ yiru yen sɔ. Kɔkɔsɔ yiru yen baayere sɔɔ, dāa marum weenasim mɛn sīa yiru yiruwa u kua u ka sɔndi furɔ sin wɔllɔ.

¹⁴ U wekenu kua wɔkuru ka nin sɔwaritii wɔkuru.

¹⁵ U boo sii ganduguu kua, ka kɛtɛn weenasii wɔkura yiru yi yi boo ge sɔɔwa.

¹⁶ U maa torom guratii kua, ka kaatonu, ka kaato donnuginu.

Dendi yāa ni sina boko Salomɔɔ u dera Huramabi u kua mi, u nu kuawa ka sii gan te ba wɔriasia. ¹⁷ U dera ba yāa ni kpuro kua ka sii gandu Yuudenin wɔwɔa mi sɔnda wāa Sukɔtu ka Seredan baa sɔɔ.

¹⁸ Salomɔɔ u dera ba dendi yāa ni kua nu dabi sere ba n̄ maa sii gan ten bunum yīira.

¹⁹ Salomɔɔ u maa dera ba dendi yāa ni nu tie kua.

Niya

yāku yee wuragii te,

ka tabulu yè sɔɔ ba ra pɛɛ sɔndi,

²⁰ ka dabunu ka nin fitilanu ni ba kua ka wura gea. Ba koo nu sɔrawa nge me sãa yerun wooda ya gerua.

²¹ U maa biibiin weenasii kua ka fitilanu ka nin bakusu. U ye kpuro kuawa ka wura gea.

²² U maa woba kua, ka nɔri, ka gbɛa, ka dɔɔ guratii. Ba ye kpuro kuawa ka wura gea.

U maa dii te ta dɛere gem gem gamboba ka sãa yee ten tiin kɔnnɔn gamboba kua ka wura.

5

¹ Ye Salomɔɔ u sãa yee ten sɔmburu kua u kpa, yera u sii geesu ka wura ka gãa ni win tundo u raa yi sãa yee ten sɔ kpuro gurama u doke Yinni Gusunɔn arumanin beru yerɔ.

*Ba woodan kpakororu yi Yinni Gusunɔn sãa yerɔ
(I maa mɛrio Sinambu I, 8:1-13)*

² Yen biru, Salomɔɔ u Isireliban guro gurobu ka ben yenu yɛrobu ka bwese kɛra baayeren wirugibu sokusia Yerusalemuɔ bu ka Yinni Gusunɔn woodan kpakororu suama saa Dafidin sina kpaarun di te ba maa mɔ Siɔni, kpa bu tu doke sãa yeru mi.

³ Yera Isireliba kpuro ba menna Salomɔɔn mi wɔɔn suru nɔɔba yiruse wì sɔɔ ba ra tɔɔ bakaru garu ko.

⁴ Ye ben guro guro be kpuro ba tunuma, yera Lefiba ba Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te sua,

⁵ ka win kuu bekurugii te, ka sere sãarun dendi yãa ni nu wãa te sɔɔ kpuro. Yãku kowobu ka Lefibara ba ye kpuro suama.

⁶ Sina boko Salomɔɔ ka Isireliba kpuro be ba menne mi, ba na ba yɔra Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaaɔ. Ma

ba yāanu ka keɛ dabinu go ba ka yākunu kua. Sabe ni ba go mi, nu n̄ garirɔ.

⁷ Ma yāku kowobu ba ka Yinni Gusunən woodan kpakoro te da ten ayerɔ dii te ta dɛere gem gem sɔɔ. Ba tu yiwa wəllun kɔsobun weenasibu yirun kasin kəkərɔ. ⁸ Kɔso be, ba kasa dɛriewa ba woodan kpakoro te ka ten nɛnutii wukiri. ⁹ Ba koo kpī bu nɛnutii yi wa yi tere saa dii te ta dɛere gem gem kənnən di. Domi ba yi kuawa yi dɛu. Adama ba n̄ kpɛ bu yi wa saa tən di. Miya kpakoro te, ta wāa sere ka gisən gisɔ. ¹⁰ Gāanu sari kpakoro te sɔɔ, ma n kun mɔ wooda wəkurun kpee besi yiru ye Məwisi u doke mi. Yinni Gusunəwa u n̄n yi wɛ Horɛbun guurɔ sanam mɛ u ka Isireliba arukawani bəkua ye ba yarima Egibitin di.

¹¹ Yāku kowobu ba tii dɛerasia. Adama ba n̄ kue nge mɛ wooda ya nɛɛ bu ko wuuru ka wuuru. Ma be kpuro ba yara sāa yee ten min di. ¹² Ma Lefiba kpuro be ba sāa wom kowobu, Asafu ka Hemani ka Yedutum ka ben bibu ka begibu kpuro ba yabenu sebua ni ba kua ka wɛɛ dangii ba ka yɔ yāku yerun sɔɔ yari yeru gia ba sɛketirɛnu neni ka guunu ka mərəkunu. Ma yāku kowobu wunaa teeru ba wāa ben bəkua ba kəbi soomɔ. ¹³ Be ba kəbi soomɔ ka be ba womusu mɔ ba Yinni Gusunə siaramɔ ba mɔ, i Yinni Gusunə siaro, domi u sāawa tən geo, win durom mu ko n wāawa sere ka baadommɔ.

Ye ba mɔ mɛ, saa yera guru wii wurora Yinni Gusunən sāa yee te wukiri. ¹⁴ Ma yāku kowobu ba kpana bu yōra bu ben səmburu ko guru wii ten sɔ. Domi Yinni Gusunən yiikon girima ya dii te yiba.

6

¹ Yera Saloməə u nəəguru sua u nɛɛ,
Yinni Gusunə, a bwisika a n wāa guru wii
sinumguru səə.

² Adama nɛ, na nun wāa yee geeru bania
mi kaa n wāa sere ka baadommaə.

Gari yi Saloməə

u Isireliba sɔəwa (I maa mɛɛriə Sinambu I, 8:14-21)

³ Yera sina boko Saloməə u sīra Isireliba kpuron
mi gia, mi ba yɔ̄. Ma u bu domaru kua. ⁴ U gerua u
nɛɛ, na Gusunə Isireliban Yinni siara. Domi u win
nəə mwɛɛru yibia te u Dafidi nɛn tundo kua u nɛɛ,
⁵ saa mìn di u win tambu Isireliba yarama Egibitin
di, u n̄ wuu gagu gɔsa ben wusu gasu səə bu ka diru
bania mi ba koo n̄n sã. U n̄ maa goo gɔsa u n ka sãa
win tambun kparo. ⁶ Adama Yerusalemuwa u gɔsa
bu ka n̄n sãa yeru bania mi. Mɛya u maa Dafidi
gɔsa u n ka sãa ben kparo. ⁷ Nɛn tundo Dafidi wi,
u raa g̃ru doke u Gusunə bɛsɛn Yinni diru bania.
⁸ Ma Yinni Gusunə u n̄n sɔəwa u nɛɛ, ya wã ye u
g̃ru doke u ka n̄n diru bania. ⁹ Adama n n̄ wi,
u koo n̄n tu bania. Win bii wi u koo ma, wiya u
koo tu bania. ¹⁰ Tɛ, Yinni Gusunə u win nəə mwɛɛ
te yibia. Wee nɛ, Saloməə, na sina bɛsɛ Isireliban
sina gɔna wəllə na kua nɛn tundo Dafidin kəsire.
Yen biru, na Gusunə bɛsɛn Yinni dii te bania mi
ba ko n da n̄n sã. ¹¹ Dii te səəra na win woodan
kpakororu wāa yeru kua. Kpee bɛsi yiruwā yi wāa
kpakoro te səə, yì səə ba win woodaba yorua be u
bɛsɛn baababa wɛ̄.

Saloməən kanaru
(I maa mεerio Sinambu I, 8:22-53)

¹² Yera Saloməə u yōra Yinni Gusunən yāku yerun wuswaaə Isireliban nəni biru, ma u nəma yiiya wəllə u kanaru kua. ¹³ N deema Saloməə u raa turaru garu kua ka sii gandu. Ma u tu doke sāa yerun yaara yen suunu səə. Tura ten dēebu bu sāawa gəm soonu nəəbu. Ten yasum maa gəm soonu nəəbu. Ma ten gunum maa sāa gəm soonu ita. Miya u yəəwa u yiira Isireliba kpuron wuswaaə. Ma u nəma yiiya wəllə u nεε, ¹⁴ Gusunə, bεε Isireliban Yinni, goo maa sari nge wunε wəllə ka temə. Wunenə bwāa be ba nun mēm nəəwammε ka gōru tia, a ra arukawani ye a ka bu bəkuə yibie, kpa a bu wunenə wənwəndu sōsi. ¹⁵ Wee a wunenə nəə mwεeru yibia te a wunenə bōə Dafidi nən tundo kua. Ye a nūn sōəwa kpuro, a ye kua gisə ka wunenə dam. ¹⁶ Yen sō, Gusunə bεεn Yinni, a nəə mwεε te yibio te a nūn kua mi. A nεε, u n kəsire biamə win bibun bweseru səə wi u koo win bandu di, bii be, bā n tii neni dee dee ben wāaru səə, ma ba nun mēm nəəwammε nge mε wi, Dafidi u kua. ¹⁷ N n mən na, Gusunə bεεn Yinni, a de wunenə gari yi a nūn sōəwa mi kpuro yi koorə.

¹⁸ Adama kaa sere kpī a sina tem mε səə ka gem? Domi wəlla kun nun tura. Kaa sere gere dii te na nun bania mini? ¹⁹ Ka mε, Gusunə nən Yinni, a nən gere swaa dakio, kpa a nən kanaru nə te na mə gisə. ²⁰ A de wunenə nəni yi n wāa dii te səə wōkuru ka sōə səə. A nən kanaru swaa dakio te na mə yam mini. Domi miya a nεε, kaa tii sōsi. ²¹ Nε ka wunenə tambu, sà n menna yam mini, sa kanaru mə, a sun swaa dakio saa wəllun di mi a wāa kpa a sun suuru

kua.

²² Goo ù n win winsim torari, ma ba yēro tilasi kua u ka na mini u bōre yāku yerə, ²³ na nun kanamə a yēro swaa dakio wəllun di kpa a bu siria. A tən kōso nùn win kōsa kəsieyo, kpa a maa gemgii nùn win gem wē.

²⁴ Yiberɛba bà n wunen tambu Isireliba kamia yèn sō ba nun torari, ma ba gōru gōsia ba na ba nun suuru kanamə dii teni səə, ²⁵ a bu swaa dakio saa wəllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. Kpa a de be ba yoru mwɛɛra bu wurama tem mɛ səə mɛ a raa ben baababa wē.

²⁶ À n dera gura ya yōra yèn sō ba nun torari, ma ba gōru gōsia yèn sō a bu sekuru doke, ma ba mɛɛrima yam mini ba nun sāamə ba kanaru m̀, ²⁷ a bu swaa dakio saa wəllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. A bu swaa gea s̄əsiyo yè səə ba koo sī, kpa a de gura yu nɛ tem mɛ səə, mɛ bɛsɛ wunen tambu sa tubi di mi.

²⁸ Gōru tà n dua tem mɛ səə, n̄ kun mɛ k̄ɛsi k̄ɛsi bararu, n̄ kun mɛ d̄ianun gəə, n̄ kun mɛ twee, n̄ kun mɛ kəkənu ganu ni nu ra d̄ianu sanku, n̄ kun mɛ yiberɛba bà n tem mɛn wusu tarusi, n̄ kun mɛ bara bwese bweseka yà n wunen tambu deema, n̄ kun mɛ wahala gaa, ²⁹ bà n seewa ba kanaru m̀ ma ben baawure u win toraru wura win gōruə, ma u win n̄ma suema dii tenin bera gia, ³⁰ a bu swaa dakio saa wəllun di mi a wāa kpa a bu suuru kua a baawure kua nge mɛ u s̄a. Domi wunɛ turowa a tənun gōru yē. ³¹ Kpa bu nun nasia ba n s̄imə wunen swɛɛ səə ben wāaru kpuro səə tem mɛ səə, mɛ a ben baababa wē.

³² Tɔn tuko goo ù n na u ka nun sã yèn sã u nua wunen yĩsira kpã, ma a dam bakam mɔ, ma yẽro u kanaru m̀dii te sɔɔ, ³³ a nùn swaa dakio saa wɔllun di mi a wãa, kpa a nùn kua ye u nun bikiamɔ. Kpa handunian tɔmbu kpuro bu nun gia, kpa bu nun nasia nge mɛ wunen tɔmbu Isireliba ba nun nasie, kpa ba n yẽ ma wuna ba ra sã dii te sɔɔ, te na bana mini.

³⁴ À n wunen tɔmbu Isireliba wooda wẽ bu da bu ben yiberɛba tabu wɔri, ma ba kanaru koosima wunen mi, ba mɛɛrima wunen gee a gɔsa, ka dii te na nun banian bera gia, ³⁵ a ben kanaru swaa dakio wɔllun di kpa a bu kua dee dee.

³⁶ Bà n daa maa nun torari domi goo sari wi u ku ra tore, ma wunen mɔru ya seewa, a bu yiberɛba nɔmu sɔndia, ma ba bu mwɛɛra ba ka da ba yoru dimɔ turukuɔ ñ kun mɛ mi n toma, ³⁷⁻³⁸ bà n bwisika tem mi ba yoru dimɔ mi ma ba g̃ɔru gɔsia mam mam ba nun tii wẽ, ma ba tem meni mɛɛrima mɛ a ben baaba wẽ, ka wuu geni ge a gɔsa ka sãa yee te na nun bania mini, bà n kanaru m̀dii ba m̀dii, ba nun torari, ba durum kua, ³⁹ a bu swaa dakio saa wɔllun di mi a wãa kpa a bu kua dee dee, kpa a bu ben toranu kpuron suuru kua. ⁴⁰ Tẽ, Gusunɔ nɛn Yinni, a de a nɔni wukia kpa a swaa daki kana te na m̀dii.

⁴¹ Yinni Gusunɔ,

a seewo a na mi a ra wẽre,
wunɛ ka wunen woodan kpakororu,
mi wunen dam mu ra s̃ɔsire.
A de wunen yãku kowobu ba n faaba mɔ.
Kpa be ba nun mɛm nɔwammɛ
ba n nuku dobu m̀dii doo nɔru sɔ.

⁴² Yinni Gusunɔ,

a ku wi a gɔsa biru kisi.
 A wunɛn durom yaayo
 mɛ a Dafidi wunɛn sɔm kowo kua.

7

Sāa yee ten wukiabu

(I maa mɛrio Sinambu I, 8:62-66)

¹ Sanam mɛ Salomɔɔ u kanaru kua u kpa, yera dɔɔ u sarama wɔllun di u yāku dɔɔ mwaararugii ni ka yāku ni nu tie mwa. Ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ya dii te wukiri. ² Yāku kowobu ba ñ kpīa bu du Yinni Gusunɔn sāa yerɔ, domi win yiikon girima ya yiba ten mi. ³ Ye Isireliba kpuro ba dɔɔ wi ka Yinni Gusunɔn yiikon girima ye wa ya sarama ya wāa sāa yee ten wɔllɔ, yera ba yiira ba siriru tem girari turarun wɔllɔ te ba kua ka kpenu. Ma ba Yinni Gusunɔ siaramɔ ba mɔ, Yinni Gusunɔ u sāawa tɔn geo. Win durom mu ra n wāawa sere ka baadommaɔ.

⁴ Isireliba kpuro ka sina boko ba yākunu kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ⁵ Yen dɔma te, Salomɔɔ u naa kinɛnu nɔrɔbun suba yɛnda yiru (22.000) go ka yāanu nɔrɔbun suba wunaa teeru (120.000). Nge mɛya ba ka sāa yee te wukia. ⁶ Yāku kowobu ba yɔ ben ayenɔ, ma Lefiba ba dwee yānu soomɔ, ni sina boko Dafidi u dera ba kua bu ka Yinni Gusunɔ sā. N deema u raa bu yiire bu womu geni ko bu nɛɛ, Gusunɔn durom mu ko n wāawa sere ka baadommaɔ. Ma yāku kowobu ba kɔbi soomɔ Isireliba kpuron wuswaaɔ mi ba yɔ. ⁷ Salomɔɔ u sāa yee ten yaaran suunu dɛɛrasia ye ya wāa sāa yee ten tii tiin wuswaaɔ. Domi miya u yāku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yākunu kua yèn sɔ

yāku yee te ba kua ka sii gandu ten ayera kun tura bu ka yāku ni kpuro ko mi.

⁸ Saloməə ka Isireliba kpuro ba tōə baka te diwa sere sōə nəəba yiru. Ma tən dabiru ta na saa Hamatin tem kpuron di, n ka girari Egibitin daaru gian di. ⁹ Sōə nəəba itase, ba maa menna be kpuro ba yāku yee te dεerasia ba yi nεnem. Ba ye kuawa sōə nəəba yiru. Yen biruwa ba maa tōə bakarun tii di sere sōə nəəba yiru. ¹⁰ Wōə n suru nəəba yirusen sōə yenda itase səəra Saloməə u dera tamba wura ben yenusə. Ma ba nuku dobu mə durom mε Gusunə u Dafidi ka Saloməə ka sere win tambu Isireliba kuan sō.

Yinni Gusunə

u kpam Saloməə kure

(I maa mεerio 1:7-12, Sinambu I, 9:1-9)

¹¹ Sanam mε Saloməə u Yinni Gusunən sāa yeru ka win tiin sina kpaaru bana u kpa, ma ye kpuro ya koorə, ye u gōru doke u ko Yinni Gusunən sāa yerə ka sere maa win tiin sina kpaarə, ¹² yera Yinni Gusunə u nūn kure wōkuru. Ma u nūn sōəwa u nεε, na wunεn kanaru nua. Na yam mi gəsa. Miya ba ko n da man yākunu kue. ¹³ Nə n wəllu kenua, ma gura kun maa nεmə, n kun mε na dera twee yi tem mε wukiri yi mən dīanu di, n kun mε nə n mən tambu kēsi kēsi baranu sure, ¹⁴ saa ye səə, bεε be i sāa nεn tambu, i nεn yīsiru səəwa, ma i tii kawa i bεen daa kōsa deri, ma i man soka, kon bεε wurari wəllun di kpa n bεε bεen toranu suuru kua, kpa n bεen tem arumani wesia. ¹⁵ Saa ye səə, kon bεε mεeri kpa n kana ni i man koosima sāa yeru mini swaa daki. ¹⁶ Tē, na tu gəsa na yi nεnem nεn sō, ta n ka nεn yīsiru

sɔɔwa. Ten miya nen nɔni ka nen gɔru kpuro ko n woo. ¹⁷Wunε maa Salomɔɔ, à n sɔimɔ nge mε wunen tundo Dafidi u sɔa, ma a mɔ ye na nun yiire kpuro, ma a nen woodaba mem nɔɔwammε, ¹⁸kon wunen bandun dam sire nge mε na wunen tundo Dafidi nɔɔ mwεeru kua na nεε, u n kɔsire biamɔ wi u koo bandu di Isireliɔ. ¹⁹Adama i n gɔsira i nen woodaba deri be na bεε wε, ma i maa da i bũnu sãwa, ²⁰kon bεε wunawa nen tem di mε na bεε wε. Kpa n dii te yina te na gɔsa na yi nenem nen yĩsirun sɔ mi. Kpa n de bwesenu kpuro nu tu yεε. ²¹Be ba raɔ ten kpãaru yε yellu, b̃a n sarɔ mi, biti koo bu mwa kpa bu bikia bu nεε, mban sɔna Yinni Gusunɔ u wuu geni ka dii teni kua mε. ²²Kpa bu wisi bu nεε, ba Gusunɔ ben baababan Yinni deriwa, wi, wi u bu yarama Egibitin di ma ba da ba bũnu yĩrammε ba sãamɔ. Yen sɔna u dera wahala yeni kpuro ya bu deema.

8

Ye Salomɔɔ u maa kua (I maa mεerio Sinambu I, 9:10-28)

¹Wɔɔ yendun baa sɔɔra Salomɔɔ u Yinni Gusunɔn sãa yeru ka sere maa win tiin sina kpaaru bana u kpa. ²U maa wuu si Huramu u nùn kã sɔnwa. Ma u dera Isireliba ba sina mi.

³Salomɔɔ u Hamati wɔri ye ya wãa Soban bera gia, ma u ye mwa. ⁴U tem mi gãanu ku ra kpin wuu ge ba mɔ Tadimɔri bana ka sere maa Hamatin wuu sìn mi ba ko n da win dɔanu bere. ⁵U Beti Horoni ye ya wãa gunguru wɔllɔ ka ye ya wãa wɔwaɔ bana. Wuu si, su gbãranu ka gamboba mɔ, ka maa yen sɛretinu. ⁶U maa wuu ge ba mɔ Balati bana ka wuu

sìn mi u ko n da win dīanu bere. Ma u sin gasu sɔɔ win tabu kɛkɛ yi dumi gawe berua ka maasɔbu. Ye Salomɔn gōru ga kī, yera u bana Yerusalemuɔ ka Libaniɔ, ka sere wuu si u mɔ sɔɔ.

⁷ Tɔn be ba tie Hɛtiba sɔɔ, ka Amɔreba sɔɔ, ka Feresiba sɔɔ, ka Hefiba sɔɔ, ka Yebusiba sɔɔ, be, be ba ñ sãa Isireliba, ⁸ ben bibun bwese te ta seewa ben biru, tera Salomɔ u yoo sɔma koosia sere ka gisɔn gisɔ. ⁹ Salomɔ u ñ Isireliban goo yoo sɔmburu koosie. Be, ba sãawa win tabu kowobu ka wirugibu, ka tabu sinambu, ka tabu kɛkɛ yi dumi gawen kparobu. ¹⁰ Wirugii be Salomɔ u gɔsa bu ka win tɔmbu kpara sɔmbu te sɔɔ, ben geera sãawa goobu ka weeraakuru (250).

¹¹ Salomɔ u dera win kurɔ wi u sãa Egibiti sunɔn bii u yara Dafidin yɛnun di ge u bana. U nɛɛ, win kurɔ kun sinamɔ Dafidi Isireliban sina bokon yɛnuɔ. Domi mi ba woodan kpakororu doke, yam mi, mu kuawa mi yam dɛɛram.

¹² Yera Salomɔ u yãku dɔɔ mwaararuginu kua yãku yee ten wɔllɔ te u bana Yinni Gusunɔn sãa yerun wuswaaɔ. ¹³ U ra yãkunu ko nge mɛ Mɔwisin wooda ya gerua tɔɔ baateren sã, ka suru kpaon sã, ka tɔɔ wɛɛrarugiru sɔɔ ka tɔɔ bakanu ita yenin sã ni ba ra ko wɔɔ tia sɔɔ. Niya pɛɛ ye ba ku ra seeyatia doken tɔɔ bakaru, ka duurubun tɔɔ bakaru, ka sere maa Kunun tɔɔ bakaru. ¹⁴ U yãku kowobu yi wuu wuuka nge mɛ win tundo Dafidi u raa kua. Yãku kowo ben baawure ka win sɔmburu. Lefiba ka maa ben sɔmburu. Bera ba ra n Yinni Gusunɔ siaramɔ tɔɔ baatere kpa bu maa yãku kowobu somi ben sɔma sɔɔ. Ma ba kɔnnɔsun kɔsobu yi yi wuu wuuka. ¹⁵ Ba ñ sina bokon wooda sare ye u yi yãku kowobu

ka Lefiban sã ka sere maa arumani beru yerun sã.

¹⁶ Nge mɛya ba ka sãa yee ten sɔmbu te kpuro kpara saa ten torubun di sere ba da ba ka tu wiru go. Nge mɛya ba ka dii te bana ba kpa.

¹⁷ Yen biru Salomɔɔ u da Ɛsioni Gebɛɛɔ ka Elɔtuɔ. Wuu si, su wãawa nim wɔkun bɔkuɔ Edɔmun temɔ.

¹⁸ Huramu u dera win sɔm kowo be ba nim yɛ ba ka Salomɔɔ goo nimkusu daawa. Ma ba da Ofiriɔ ka Salomɔɔn sɔm kowobu sannu. Min diya ba ka sina boko Salomɔɔ wuran tɔnnu wɔkura ita naawa.

9

Seban sunɔ tɔn kurɔ

u Salomɔɔ mɛɛrim da

(I maa mɛɛriɔ Sinambu I, 10:1-13)

¹ Saa yè sɔɔ Seban sunɔ tɔn kurɔ u nua ma Yinni Gusunɔ u dera Salomɔɔ u yĩsiru yara, yera u da u ka Salomɔɔn bwisi yin saka mɛɛri kpa u nùn gãa dabinu bikia. U tura Yerusalemuɔ, ka win sina bwãa dabinu be ba nùn swĩi, ka yooyoo si su turare ka wura dabinu sɔɔwa, ka kpee gobiginu. Ye u tura Salomɔɔn mi, ma u gerua kpuro ye ya wãa win gɔruɔ. ² Ma Salomɔɔ u nùn wisa kpuro ye u bikia. Yen gaa kun nùn wisibu sɛsie. ³ Ye kurɔ wi, u Salomɔɔn bwisi yi kpuro wa, ka dii te u bana ⁴ ka dĩa ni u ra di, ka win bwãabun wãa yeru, ka win sɔm kowobun yãa ni ba ra doke bu ka nùn nɔɔri, ka sere be ba ra nùn tam dokeye nɔraɔginu, ka yãku ni u ra ko diru mi u ra Yinni Gusunɔ sã, ⁵ ye kpuro ya nùn biti mwa sere u wom mwe. Ma u sina boko Salomɔɔ sɔɔwa u nɛɛ, wunen dam ka wunen bwisin baaru ye na nua saa nen tem di, ye kpuro geema. ⁶ Adama na n̄ daa gari yi naanɛ kue sere na ka tunuma mini.

Wee nen nani yi ye kpuro wa. Ka gem, ye na wa mini, ba n daa man yen bonu sowa. Wunen bwisi ka wunen dukia ya kpā n kere nge me wunen yisira yara. ⁷ Doo naru giba wunen tambu ka wunen sam kowo be ba nun narimō saa baayere. Ma ba wunen bwisi yin gari swaa daki. ⁸ Na Gusunō wunen Yinni siara wi u nun durom kua u nun swi Isireliban sina gona wallo. U bu kiwa sere ka baadommao. Yen sōna u nun kua ben suno a n da ka bu sirie dee dee.

⁹ Ma u sina boko wura kā tannu ita ka bonu, ka maa turare ka kpee gobiginu. Salomōo kun maa turare waare gam gum di ya n kpāaru ne me.

¹⁰ Huramun sam kowobu ka Salomōogii be ba ka wura naamo Ofirin di, beya ba maa ka dāa gea ye ba mō santali ka kpee gobiginu naamo. ¹¹ Ma sina boko u ka dāa ye yootii kua sāa yerō ka sere maa win tiin dirō. Dāa yera u maa ka wom kowobun marokunu ka ben guunu kua. Dāa yen bwesera kun saara mō. Meya ba n maa yen bweseru waare Yudan temō.

¹² Salomōo u suno tōn kurō wi wē kpuro ye u bikia. U nūn kēru kāwa n kere ye u ka na. Yen biru, ma kurō wi, u gosira u wura win temō ka win bwāabu.

Salomōan dukia

(I maa mērio Sinambu I, 10:14-29)

¹³ Wura ye Salomōo u ra wa wōo ka wōo ya sāawa tannu yendu. ¹⁴ Ye baasi, u ra maa wura ka sii geesu mwe tenkuban mi ka maa sinam be u ka arukawani bokuan mi, ka sere maa win tem beri berikan wirugibun mi.

¹⁵⁻¹⁶ U dera ba tere bakanu goobu (200) ka tere piiminu gooba wunōbu (300) kua ka wura. Tere baka nin teerun bunum mu sāawa kilo nōba tia.

Ma piimii nin teerun bunum mu maa sãa kilo ita. Ma u tere ni doke diru garu são te ba sokumã Libanin dãa são, win sina kpaarã.

¹⁷ Yera u maa sina kitaru kua ka suunu donnu, ma u tu wura gean tii pote. ¹⁸ Sina kita te, ta yãotia mãwa naa dabusanu nãaba tia. Ma ba ten naa sãnditia kua ka wura. Ma ta nãm sãnditia mã yãsi yãsika. Yen baayeren bãkuãra ba gbee sunãn weenasia kua ya yã, tia nãm dwarã, tia maa nãm geuã. ¹⁹ Ma ba maa gbee sinan sin weenasisu kua wãkura yiru ba doke tia tia yãotia yen naa dabusaru baateren yãsi yãsikaã. Nãaba tia ya wãa nãm dwarã, nãaba tia maa wãa nãm geuã. Sunã goo maa sari wi ba maa kita ten bweseru kuare.

²⁰ Salomãon nãri kpuro yi sãawa wura gea ka sere maa win gbãa ye u ra ka di win sina kpaarã te ba sokumã Libanin dãa são. Gãanu ganu sari mi ni ba kua ka sii geesu, domi win waati ye são, ba ñ sii geesu garisi gãanu. ²¹ Yẽn sã Huramun sãm kowobu ba ka Salomãon goo nimkusu tenkuru m̀ su ra n naamã wão ita ka wão ita saa tontonden di, su n wuraba ka sii geesu sãowa ka suunu donnu, ka wãnnu ka gunã burasu.

²² Salomão u sinam be ba wãa dunia são kpuro bwisi ka dukia kere. ²³ Sinambu kpuro ba ra n kasuwa bu win gari nã win bwisi yi Yinni Gusunã u nùn kãn sã. ²⁴ Wão baagere, ben baawure u ra ka nùn kãru naawewa. Gabu sii geesu, gabu wura, gabu yabenu, gabu tabu yãnu, gabu turare, gabu maa dumi ka ketekunu.

²⁵ Ma Salomão u tabu kekeba kasu yi dumi gawe ka maasãbu. U dum gãnu kua nãrãbun suba nne (4.000). Maasã be, ba maa sãa nãrãbun suba wãkura

yiru (12.000). Ma u bu yi yi wuu marosə, mi win tabu kekəba ba wāa ka sere maa Yerusalemuə mi win tii u wāa. ²⁶ Sinam be ba wāa saa daa te ba mə Efaratin di sere n ka girari Filisitiban temə, n ka da Egibitin daarə, Saloməəwa u be kpuro mə. ²⁷ Ma u dera sii geesu koorə Yerusalemu mi nge kpenu. Meya u maa dera dāa gea ye ba mə seduru ya dabia nge yakasun dāa ye ba mə sikaməre ye ya ra n wāa Sefalan wəwəə. ²⁸ Saloməə u tenkuba mə be ba ra nən dumi dwem daawe Egibitiə ka sere maa tem baamaə.

Saloməən gəə

(I maa mērio Sinambu I, 11:41-43)

²⁹ Saloməən kookoo si u kua, gbiikisu ka dāakisū, si kpuron garin sukum yorua Gusunən səmə Natanin tireru səə, ka Gusunən səmə Akiya, Silogiiin tireru səə, ka sere maa Gusunən səmə Yedon kāsinun tireru səə. Yedo wiya u Yeroboamu, Nəbatin bii, Isireliban sina bokon wāarun faagi yorua. ³⁰ Saloməə u bandu diwa wəə weeru Isireliba kpuron wəllə Yerusalemuə. ³¹ Yen biruwa u kpuna u gu. Ma ba nən sikua win tundo Dafidin wuuə. Ma win bii Roboamu u bandu kəsire kua.

YUDAN SINAMBUN GARI

10

Isireliban banda

bənu kua yiru

(I maa mērio Sinambu I, 12:1-15)

¹ Roboamu u da Sikemuə. Domi Isireliba kpurowa ba da mi bu ka nən ko sunə. ² N deema Yeroboamu, Nəbatin bii, u raa kpikuru sua Saloməən sə u da u wāa Egibitiə. Sanam mē u nua

Roboamu u bandu di, yera u gəsirama Egibiti min di. ³ Yera ba nùn sāmə gəria ba nεε, u na. Ye u tunuma, yera wi ka Isireliban bwese keri wəkuru ba menna ba da ba Roboamu sōwa ba nεε, ⁴ wunen tundo u sun yoo sōma koosia, ma ya sun bunie nge ketenugu. Adama wune a sun tu kawo kpa su nun swīi.

⁵ Ma u bu sōwa u nεε, i gina doo. N n kua sō ita kpa i wurama.

Ma tən be, ba doona. ⁶ Yera Roboamu u Isireliban bukurobu menna win mi, be ba ra raa win tundo Salomə bwisi kē. Ma u bu bikia u nεε, bwisi yirà i man kēmə n tən be sō.

⁷ Ma ba nùn wisa ba nεε, à n wura saa gisən di, a tən be nōri kpa a ko ye ba nun bikia, kpa a bu wisi ka kīru, ba ko n sāwa wunen tambu sere ka baadommaə.

⁸ Adama Roboamu wi, u n bukuro ben gari wure. Win saarasi ka be u biru di sannu, bera u bwisi bikia. ⁹ U bu sōwa u nεε, bwisi yirà i man kēmə n ka tən be wisi be ba nεε, n bu yoo sōma kawo ye nen tundo u raa bu koosia.

¹⁰ Yera ba nùn wisa ba nεε, a bu sōwə a nεε, wunen niki bii piibu ga wunen tondon pəra bərum kere. ¹¹ Wunen tundo u raa bu yoo sōma koosia. Meya kaa maa tu sosi. Wunen tundo u raa bu seeyasia ka yii sennu. Meya kaa maa bu seeyasia ka som kpaki.

¹² Yera Yeroboamu ka tən be kpuro ba na Roboamun mi sō itase te, nge me u raa gerua. ¹³ Roboamu u tən be wisa ka dam. U n bukuro ben gari yi garisi gāanu. ¹⁴ Adama win saarasi ben bwisiya u ka səmburu kua, ma u nεε, nen tundo u raa bεε yoo sōma koosia. Adama tē, negira ta koo

kerá. U raa béε séeyasia ka yii sennu. Adama né, som kpakiya kon ka béε séeyasia.

¹⁵ Nge méya Roboamu u yina u tən begii swaa daki, domi Yinni Gusunəwa u dera n koorá mé, kpa win gari yi ka koorá yi u raa Yeroboamu, Nebatin bii səəwa saa Akiya, Silogiin nəən di.

Roboamu

u kua Yudaban sunə

(I maa méerio Sinambu I, 12:16-25)

¹⁶ Ye Isireliba kpuro ba wa ma sina boko u n ben gere swaa daki, yera ba nùn səəwa ba néε, mba n sun məəsinε béεε ka Dafidi, Isain bii. Sa n maa bənu gaa mə ka wi.

Béεε Isireliba i de su gəsira su wura béεn yenusə.

Wunε Roboamu,

a wunən bweserun wunanə koowo.

Ma Isireli be, ba gəsira ba wura ben yenusə.

¹⁷ Ma Roboamu u kua Yudaba tənən sunə. ¹⁸ Saa ye səəra u Hadoramu gəra Isireliban mi, wi u ra bu kpare bu ka wəə gobi mwa. Ma ba nùn kpenu kasuka ba go. Yera n dera Roboamun tii u win tabu kéké wəri fuuku fuuku u da Yerusalemə. ¹⁹ Nge méya Isireliban bwese kəri wəku te, ta ka Dafidin yenugibu karana sere ka gisə.

11

¹ Saa yè səə Roboamu u tunuma Yerusalemə, yera u Yudaba ka Benyaməeba kpuro mənna, ma u be səə tabu durə damgibu nərəbun suba wunəbu ka wənε (180.000) gəsa bu da bu Isireliban bwese kəri wəku te wəri kpa bu ban te wərəma bu nùn wesia.

² Adama Gusunə u ka win səmə Semaya gari kua u

nεε, ³ a Roboamu, Saloməon bii, Yudaban sunə ka Yudaba ka Benyamεεba kpuro səwə a nεε, ⁴ wee ye nε, Yinni Gusunə na gerua. Na nεε, bu ku raa da bu ka ben mεro bisibu Isireliba tabu ko. Ben baawure u gəsira win yenuə. Domi yeni ya nawa saa nən min di.

Ma ba Yinni Gusunən gere wura, ba gəsira ba wura ben yenusə.

Roboamu

u wusu gbāranu banisi

⁵ Roboamu u da u sina Yerusalemuə. Ma u Yudan wusu gbāranu banisi. ⁶ U Betelehemu bana, ka Etamu ka Tekoa ⁷ ka Bēti Suri ka Soko ka Adulamu ⁸ ka Gati ka Maresa ka Sifu ⁹ ka Adoraimu ka Lakisi ka Aseka ¹⁰ ka Sorea ka Ayaloni ka Heboroni. Wuu si, su wāawa Yudan temə ka Benyamεεn temə. Ma u su tāsisia. ¹¹ U su gbāranu toosi, ma u tabu sinambu yi yi mi. Ma u dia kua mi ba ko n da dīanu ka gum ka tam bere. ¹² U wuu sin baagere səw terenu ka yaasi yi. Ma u su tāsisia. Ma Yudaba ka Benyamεεba ba ka nùn yōra.

Yāku kowobu ka Lefiba

ba wura Roboamun mi gia

¹³ Yāku kowobu ka Lefi be ba wāa Isireliban tem səw kpuro, ba seewa ben wāa yerun di ba na Roboamun mi. ¹⁴ Lefiba ba ben wāa yenu deri ma ba na Yudaə ka Yerusalemuə yèn sō Yeroboamu ka win bibu ba bu yinari bu ben yāku kowo səma ko. ¹⁵ Yeroboamu u yāku kowobu yi yi win bwāarokunun sō, ni u kua nu ka boo kinenu ka kεteba weenε. ¹⁶ Isireli be ba tie ba Yinni Gusunən sāarun kīru mə, ba Lefiba swī Yerusalemuə bu ka

Gusunə ben baababan Yinni yākuru kua. ¹⁷ Ma ba Yudan bandun dam sire, ba Roboamu, Saloməən bii tāsisia wəə ita. Wəə ita ye səəra ba sīa Dafidi ka Saloməən yira səə.

Roboamun bweseru

¹⁸ Roboamu u Mahalati sua kurə. Mahalatin tundoŋ yīsira Yeriməti, Dafidin bii. Win mēron yīsira Abihaili, Eliabun bii, Isain debubu. ¹⁹ Mahalati wi, u bii tən durəbu mara. Bera Yeusi ka Semaria ka Sahamu. ²⁰ Mahalatin biru, u Maaka sua kurə. Maaka wi, u sāawa Abusaləmun bii. Ma u Roboamu Abia ka Atai marua ka maa Sisa ka Selomiti. ²¹ Roboamu u Maaka kī too n kere win kurə be ba tie. Domi kurəbu yəndu yiru sariwa u sue yenuə ma u maa kurə tanəbu mə wata təəwə. Bii tən durəbu tēna yiru sariwa u mara. Bii tən kurəbu maa wata. ²² Roboamu u Abia, Maakan bii yerumaru wē. Ma u nūn kua win maabu ka win wənəbun guro guro. Domi u kī u nūn ko sunə. ²³ Yen biru, u win bii be ba tie yarinasia ka bwisi. U dera ba da ba wāa Yudaba ka Bənyaməən wuu gbāranugisu səə. U bu dīanu wē nu kpā. Ma u maa bu kurə dabinu sua.

12

Egibitin sunə Sisaki

u Yudaba wəri

(I maa mērio Sinambu I, 14:25-28)

¹ Ye Roboamu u wa ma win banda dam kua, u tāsā, yera u Yinni Gusunəŋ woodaba deri. Ma Isireliba kpuro ba maa win yira swīi. ² Roboamun bandun wəə nəəbuse səəra Sisaki, Egibitin sunə u Yerusalemu wəri. Domi Roboamu ka wigibu ba

Yinni Gusunə torari. ³ Sasaki wi, u tabu kekεba məwa nərəbu ka goobu (1.200), maasəbu maa nərəbun suba wata (60.000). Ma u na saa Egibitin di ka tən dabi dabinu. Bera Libigibu ka Sukigibu ka Etiopigibu. ⁴ Ma u Yudan wuu gbāranugisu mwεεra sere n ka girari Yerusalemuə. ⁵ Yera Gusunən səmə Semaya u da u Roboamu deema ka Yudaban tabu sinambu be ba duki sua sanam mε Sasaki u wee. Ma u bu səəwa u nεε, wee ye Yinni Gusunə u gerua. U nεε, i nùn deri. Wee u koo maa bεen tii deri, kpa u bεε bəri Sisakin nəmuə.

⁶ Isireliban tabu sinambu ka ben sina bokon tii, ba ben toranu wura ba nεε, Yinni Gusunə u sāawa gemgii.

⁷ Ye Yinni Gusunə u wa ba tii kawa, yera u Semaya səəwa u nεε, wee ba tii kawa. Yen s̄, na n̄ maa bu kpeerasiamə. Na n̄ tεemə n ka bu somiru na. Na n̄ derimə Sasaki u maa Yerusalemu wəri n̄en m̄arun s̄. ⁸ Adama ba koo ko Sisakin yobu kpa bu gia ma n̄en yinniru ka handunian sinambun yinniru nu n̄ tia.

⁹ Sasaki, Egibitin sina boko u da u Yerusalemu wəri ma u Yinni Gusunən s̄a yeru ka sina bokon dirun arumani gura. Ye kpurowa u sua. U maa tere nu gura ni Saloməə u kua ka wura. ¹⁰ Ma Roboamu u tere nin kəsire kua ka sii gandu. Ma u nu sina kpaarun kənnən k̄sobun wirugibu n̄mu s̄ndia. ¹¹ M̄en n̄ə sina boko u gesi d̄ə Yinni Gusunən s̄a yerə, kənnə k̄so be, ba ra n̄ewa bu nu sua. Yen biru, kpa bu maa ka nu wura bu yi ben dirə.

¹² M̄oru ye Yinni Gusunə u raa ka Roboamu s̄a ya sure yèn s̄ u tii kawa. Ma u n̄ dere bu nùn kam

koosia mam mam. Ma u dera gāa geenu tiara Yudaṓ.

Roboamun bandun kpeeru

(I maa mεerio Sinambu I, 14:21-24,29-31)

¹³ Roboamu u mṓwa wṓṓ weeru ka tia sanam mε u bandu di Yerusalemuṓ. Ma u win bandun dam sire. U kuawa wṓṓ wṓkura nṓṓbu ka yiru bandu sṓṓ Yerusalemu mi. N deema wuu gera Yinni Gusunṓ u gṓsa Isireliba kpuron sṓ ga n ka win yīsiru sṓṓwa. Roboamu win mεron yīsira Naama, wi u sāa Amṓni.

¹⁴ Kṓsa u kua, domi u n̄ Yinni Gusunṓ kasu ka win gṓru kpuro.

¹⁵ Roboamun kookoo si u kua, gbiikisu ka dāakisu, ye kpuron gari yi yorua Gusunṓn sṓmṓbu Semaya ka Idon tirenu sṓṓ. Tire ni sṓṓra ba ben yīsa yorua nge mε ba ka swīine. Roboamu ka Yeroboamu ba ra n tabu mṓwa baadomma.

¹⁶ Roboamu u kpuna u gu, ma ba n̄n sikua win baababan sikṓ Dafidin wuuṓ. Ma win bii Abia u bandu kṓsire kua.

13

Abia u bandu di Yudaṓ

(I maa mεerio Sinambu I, 15:1-8)

¹ Yeroboamun bandun wṓṓ wṓkura nṓṓbu ka itase sṓṓra Abia u bandu di Yudaṓ. ² U bandu diwa wṓṓ ita Yerusalemuṓ. Win mεron yīsira Maaka, Urieli, Gibeagiin bii.

Abia ka Yeroboamu ba tabu kuawa ben wāaru kpuro sṓṓ. ³ Abia u tabu kowo damgibu sua nṓrṓbun suba nεeru (400.000) u ka Yeroboamu wṓri. Ma Yeroboamu u maa tabu durṓ damgibu sua nṓrṓbun suba nεnε (800.000) u bu sure. ⁴ Yera Abia u seewa u nṓṓgiru sua saa guu te ba mṓ Semaraimun di. Guu te, ta sāawa Efaraimun

guurun bee tia. U nεε, Yeroboamu, wunε ka Isireliba, i man swaa dakio i nɔ. ⁵ I n̄ yē ma Dafidi ka win bibun bwesera Gusunɔ Isireliban Yinni u bandu wē Isireliba kpuro sɔɔ? U maa nεε, u n̄ arukawani ye kusiamɔ. ⁶ Adama Yeroboamu, Nebatin bii, Salomɔɔ, Dafidin biin sɔm kowo u win yinni seesi. ⁷ N deema garu koo saribara ba menna ba na wi Yeroboamun mi. Ma ba Roboamu kamia. Roboamu u sãawa aluwaasi. U ku ra gãanu ko ka toro sindu. Ma u kpana u yōra dim dim ben wuswaaɔ. ⁸ Tē, i tamaa i ko i ka ban te yina te Yinni Gusunɔ u Dafidin bibun bweseru nɔɔ mwεεru kua. Geema i dabi too. Ma i keten bwãarokunu mɔ ni Yeroboamu u bεε kua ka wura nu n sãa bεen yinnibu. ⁹ Ma i Yinni Gusunɔn yãku kowobu Aronin bibu ka sere Lefiba yina. Ma i tii yãku kowo kpaobu kua nge bwese tukunu. Wi u gesi seewa u ka naa kpεma ka yãa kinenu nɔɔba yiru na, wiya ba ra ko bwãaroku nin yãku kowo, ni, ni nu n̄ sãa Gusunɔ. ¹⁰ Adama bεεε Yudaba, Gusunɔwa u sãa bεεen Yinni. Sa n̄ maa n̄n deri. Yãku kowobu Aronin bweseru ka Lefiba, bera ba win sɔma mɔ. ¹¹ Sa ra Yinni Gusunɔ tɔɔ baateren yãku dɔɔ mwaararuginu kue bururu ka yoka. Sa ra n̄n turare dɔɔ dokeye kpa su n̄n p̄εε yiiya tabulu dεera yen wɔllɔ. Meya sa ra maa fitilanu s̄ore yoka baayere dabu wuraguu gen wɔllɔ. Bεεε, sa n̄n mεm nɔɔwammε. Adama bεε i n̄n deri. ¹² Meya Gusunɔ ka win yãku kowobu ba wãa ka bεεε. Ba sun swaa gbiiye. Meya sa kabi mɔ yin swīi yi dam mɔ. Sa ko bεε yi swee. Bεε Isireliba, i ku ka Gusunɔ bεen baababan Yinni tabu ko. Domi i n̄ kamiamɔ.

¹³ Yera Yeroboamu u dera win tɔn be ba kukua Yudaban biruɔ ba yarima ba Yuda be wari. N

deema Yeroboamun tabu kowobu gabu ba wāa Yudaban wuswaa. Nge meya n kua ba ka bu suunu doke. ¹⁴ Ye Yudaba ba sīra, yera ba wa ma ba koo tabu kowa biru ka wuswaa. Ma ba nəgiri sua ba Yinni Gusunə somiru kana. Sanam me, yāku kowobu ba kəbi soomə, ¹⁵ yera Yudaba kpuro ba tabun kuuki wura. Ma Yinni Gusunə u Yeroboamu ka wigibu wəri Abia ka Yudaban wuswaa. ¹⁶ Isireliba ba duki yakikira adama Gusunə u bu bəri Yudaban nəma. ¹⁷ Ma Abia ka win tambu ba Isireliba kamia. Isireli be sə, tambu nərəbun suba nɛra wunəbuwa (500.000) ba wəruka ba gu. ¹⁸ Isireliba ba sekuru wa dəma te. Ma Yudaba ba nasara sua. Domi Gusunə ben baababan Yinniwa ba tāsə. ¹⁹ Abia u Yeroboamu naa gira, ma u nūn wuu sini mwaari, Beteli ka yen baru kpaanu ka Yesana ka yen baru kpaanu ka Eforoni ka yen baru kpaanu.

²⁰ Yeroboamun dam kpuro mu kpa Abian waati ye sə. Ma Yinni Gusunə u dera u gu. ²¹ Yen biru, Abia u win bandun dam sire. U kurəbu sua wəkura nne. Ma u bii tən durəbu yenda yiru mara ka bii tən kurəbu wəkura nəbu ka tia.

²² Ye Abia u kuan sukum ka ye u gerua, ya yorua Gusunən səmə Idon tireru sə. ²³ Abia u kpuna u gu, ma ba nūn sikua win baababan sikə, Dafidin wuu. Ma win bii Asa u bandu kəsire kua.

*Asa u bandu di Yudaə
(I maa mɛrio Sinambu I, 15:9-11)*

Ma bəri yenda dua tem me sə sere wə wəkuru.

14

- ¹ Asa u sīa dee dee Gusunə win Yinnin wuswaa.
² U būu yāku yenu ka gungunu ka bwāarokunu

kəsuka. ³ U Yudaba sɔɔwa u nɛɛ, bu Gusunɔ ben baababan Yinni kasuo, kpa bu win yiirebu ka win woodaba mem nɔɔwa. ⁴ U bwāaroku ka gungunu mi ba ra būnu sā kpuro kəsuka. Ma win banda wāa bəri yendu sɔɔ. ⁵ U dera ba wuu gbāranugisu seeya. Win bandu sɔɔ, tabu sari. Bəri yenda ta wāa, domi Yinni Gusunɔ u dera u wēra. ⁶ Asa u maa Yudaba sɔɔwa u nɛɛ, su wuu si sɔmɛ su si gbāranu ka kōsu yenu toosi kpa su sin kənnəsun gamboba kəkərɔba doke, domi tem mɛ, mu sāawa bɛsɛgim. Mɛya sa Gusunɔ bɛsɛn Yinni kasu ma u sun wērabu wē beri berika kpuro.

Ma ba kpīa ba wuu si sənwa.

⁷ Asa u tabu kowobu nərɔbun suba gooba wunɔbu (300.000) mɔ Yudaba sɔɔ be ba tɛrɛnu ka yaasi mɔ. Benyamɛɛba sɔɔ maa, tambu nərɔbun suba goobu ka wɛnɛ (280.000) be ba tɛrɛnu neni ma ba tɛn toobu yē. Be kpuro ba sāawa tabu durɔ damgibu. ⁸ Yera Seraki, Etiopigii u Yudaba wərim wee. Ma u tunuma Maresaɔ ka win tabu kowobu nərɔbun suba nərɔbu (1.000.000), ka tabu kɛkɛ yi dumi gawe gooba wunɔbu (300). ⁹ Ma Asa u seema u ka nùn yinna wəwa ye ba mɔ Sefataɔ, Maresan bɔkuɔ. ¹⁰ Ma Asa u Gusunɔ win Yinni kana u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, wunɛ turowa kaa kpī a damgii n̄ kun mɛ dam sarirugii somiru na. Yen sɔ, a na a sun somi. Domi wunɛ sɔɔra sa tāsa. Mɛya ka wunɛn yīsira sa ka tən dabi teni wərim na. Gusunɔ bɛsɛn Yinni, a ku de tɔnu u nasara wa wunɛn wəllɔ.

¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u dera Asa ka Yudaba ba Etiopigibu kamia, ba duki yarina Yudaban wuswaan di. ¹² Ma Asa ka wigibu ba bu naa gira sere Geraɔ. Ma Etiopigii be, ba wəruka ba gu. Domi

Yinni Gusunə ka win tabu kowoba ba Etiopigii be kam koosia. Yen dəma te, Yudaba ba yānu gurawa too. ¹³ Asa ka win tambu ba wuu si su wāa Gerəə wəri ba kəsuka. Ma ba dukia baka gura. Domi sin tamba Yinni Gusunən berum kua ba nanda. ¹⁴ Ba be ba yaa sabenu kōsun kuu bekunuginu kasuka. Ma ba yāanu ka yooyoosu mwεera dabi dabinu. Yen biru, ba gəsira ba wura Yerusalemu.

15

Asa u būu sāaru yina

(I maa mεerio Sinambu I, 15:12-15)

¹ Yinni Gusunə u dera win Hunde u Asaria, Odədin bii yəəwa. ² Ma u da Asan wuswaaə u nùn sōəwa u nεε, Asa, wunε ka Yudaba, ka Benyamεeba, i swaa dakio i nə. Yinni Gusunə u wāa ka bεε, i n ka nùn yōra. I n nùn kasu, i ko i nùn wa. Adama i n nùn deri, u koo maa bεε deri. ³ N deema saa ye səə, Isireliba ba Yinni Gusunə deri. Ba n yāku kowobu mə be ba koo bu Yinni Gusunən woodaba sōəsi. Meya ba n maa Gusunən wooda gaa mə. ⁴ Adama ben nuku sankiranu səə, ba gəsirama Gusunə ben Yinnin mi ba nùn kasu. Ma u tii bu sōəsi. ⁵ Waati ye səə, be ba dumə ka be ba yarimə ba n bəri yendu mə. Domi tabu wāawa tem kpuro səə. ⁶ Tabu wāa bwesenu səə ka wusu səə. Domi Gusunəwa u bu wahala dabi ni suremə. ⁷ Yen sō tē, i yōro dim dim, kpa i ku mwia kpana. Domi i ko i bεen kookoosun are wa i mwa.

⁸ Ye Asa u Gusunən səmə Asaria, Odədin biin gari yi nua, yera u dam wa ma u būu ni nu wāa Yudan tem səə ka Benyamεen tem səə kpuro kpeerasia ka sere maa ni nu wāa wuu si ba mwεera səə Efaraimun guurə. Ma u Yinni Gusunən yāku

yeru seeya te ta ra n wãa sãa yerun wuswaaɔ.
 9 Ma u Yudaba kpuro menna ka Benyamεεba ka Efaraimuba ka Manaseba ka sere Simεεba, be, be ba wurama win mi Yudaɔ. Domi Isireliba dabira ta wurama Yudaɔ yèn sɔ̄ ba wa ma Gusunɔ, Asan Yinni u ka nùn wãa. 10 Ma ba menna Yerusalemuɔ wɔ̄ɔn suru itase sɔ̄. N deema Asan bandun wɔ̄ɔ wɔ̄kura nɔ̄ɔbuse sɔ̄ra mi. 11 Yen tɔ̄ɔ te, arumani ye ba gura sɔ̄, ketε nata ka wunɔbu (700) ka yãanu nɔ̄ɔɔbun suba nɔ̄ɔba yiruwa (7.000) ba ka Yinni Gusunɔ yãkunu kua. 12 Ba nɔ̄ɔ mwεεru kua ma ba koo Gusunɔ ben baababan Yinni kasuwa ka ben gɔ̄ru kpuro, ka ben bwεra kpuro. 13 Ben wi u yina u Gusunɔ Isireliban Yinni kasu, ba koo yεro gowa, baa ù n sãan na bukuro ñ kun mε bii, tɔn durɔ ñ kun mε tɔn kurɔ. 14 Ma ba bɔri yi wuramɔ ka dam Yinni Gusunɔn wuswaaɔ, ma ba nuku dobun kuuki mɔ̄ ba kɔbi ka guunu soosimɔ. 15 Ma Yudaba kpuro ba nuku dobu kua ben nɔ̄ɔ mwεε te ba kuan sɔ̄. Domi ba tu kuawa ka ben gɔ̄ru kpuro. Ma ba Yinni Gusunɔ kasu ka ben gɔ̄ru kpuro. Ma u bu tii sɔ̄si, u bu wεrabu wε beri berika.

16 Asa u mam Maaka win mero yara bandun di. Domi u bwãaroku kua Asitaaten sɔ̄. Ma Asa u gu kɔsuka muku muku u dɔ̄ɔ mɛni wɔwɔɔ ye ba mɔ̄ Sedoroni. 17 Adama Asa u ñ kpĩa u gungunu mi ba ra bũnu sã kpuro kpeerasie baa mε u tiĩ Gusunɔ wε mam mam win wãaru kpuro sɔ̄. 18 Wi ka win tundo ba sii geesu ka wura ka gãa bwese bwese ka yi Yinni Gusunɔn sɔ̄. Ma u ye kpuro sua u ka da Yinni Gusunɔn sãa yerɔ.

19 Ma tabu yɔra saa ye sɔ̄, sere n ka kua Asan bandun wɔ̄ɔ tɛna ka nɔ̄ɔbuse sɔ̄.

16

Asa u ka Basa,

*Isireliban sina boko tabu kua
(I maa mεerio Sinambu I, 15:16-22)*

¹ Asan bandun wõɔ tɛna ka nɔɔba tiase sɔɔ, yera Basa, Isireliban sina boko u Yudaba tabu wɔrima. Ma u Rama gbāraru toosi u ka Asan tumbu Yudaba yinari bu du bu yari. ² Yera Asa u sii geesu ka wura yarama Yinni Gusunɔn arumani beru yerun di ka maa sina bokon arumani beru yerun di. Ma u ka ye kpuro gɔra Sirin sina boko Beni Hadadin mi, wi u wāa Damasiɔ. ³ U nεε, u de bu arukawani bɔke nge mε ben baababa ba raa bɔkua. Wee u nùn sii geesu ka wura mɔrisiammε. Yen sɔ, u de u win arukawani kusia ye wi ka Basa Isireliban sina boko ba bɔkua, kpa Basa u wa u wi, Asa deri. ⁴ Ma Beni Hadadi u Asan gari yi wura. Ma u win tabu sinambu gɔra bu Isireliban wusu wɔri. Ma ba Iyoni wɔri ka Danu ka Abɛli Maimu ka sere maa Nεfitalin wuu sìn mi ba ra dīanu bere. ⁵ Sanam mε Basa u ye nua, yera u win sɔmburu yɔrasia u Raman bana ye deri. ⁶ Ma Asa u dera Yudaba ba kpenu ka dāa ye Basa u raa ka Rama banimɔ mi gura. Ma ba ka ye Geba ka Misipa bana.

Asa u Gusunɔn sɔmɔ Hanani

pirisɔm doke

⁷ Saa ye sɔɔra, Gusunɔn sɔmɔ Hanani u da u Asa Yudaban sina boko deema u nεε, yèn sɔ a wunɛn naanε doke Sirin sina boko sɔɔ, n n̄ mɔ Gusunɔ wunɛn Yinni sɔɔ, yen sɔ, Sirin sina bokon tabu kowobu ba koo nun kisirari. ⁸ Etiopigibu ka Libigibu ba tabu kowo dabi dabinu mɔ ka tabu kεkε dabi dabinu yi dumi gawe, ka sere maa maasɔbu.

Ka mε, Yinni Gusunɔ u nun bu nɔmu beria yèn sɔ a nùn naanε kua. ⁹ Domi Yinni Gusunɔ u kpuro mεεra handunia ye sɔɔ u ka wa be ba nùn kī ka ben gōru kpuro. Adama wunε, a gari baka kookoosu kua gari yi sɔɔ. Yen sɔ, saa tɛn dī, ba koo ka nun tabu ko.

¹⁰ Ma Asa u ka Gusunɔn sɔmɔ wi mɔru kua gem gem. Ma u dera ba nùn pirisɔm doke. Saa ye sɔɔra u maa Yudaban gabu dam dɔremɔ.

Asan bandun kpeeru

(I maa mεerio Sinambu I, 15:23-24)

¹¹ Asan bandun tore ka ten kpeerun gari yi yorua Yudaban sinambu ka Isireliban sinambun tireru sɔɔ. ¹² Asan bandun wɔɔ weeru tia sarise sɔɔ, u naasu bara sere u nɔni sɔɔra. Baa mε u barɔ, ka mε, u n̄ Yinni Gusunɔ kasu. Tingiba u kasu. ¹³ Ma Asa u kpuna u gu win bandun wɔɔ weeru ka tiase sɔɔ. U da u win baababa deema. ¹⁴ Ba nùn sikua siki ni u dera ba gban teerɔ Dafidin wuuɔ. Bu sere nùn sike, ba nùn kpīwa kpin yeru garun mi tè sɔɔ ba turare bwese bweseka menna ye ba kua nge mε turare kowobu ba ra ko. Ma ba nùn ye dɔɔ dokea gem gem.

Yosafati u bandu di

17

¹ Asan gɔɔn biru, win bii Yosafatiwa u bandu kɔsire kua. ² U win bandun dam sire Isireliban sɔ. Ma u tabu kowobu yi yi Yudan wuu gbāranugisu kpuro sɔɔ. Ma u maa wirugibu yi yi Yudan tem mε sɔɔ ka sere maa Efaraimun wusu sɔɔ si win tundo Asa u raa mweεra. ³ Yinni Gusunɔ u ka Yosafati wāa. Domi u sīa Dafidi win sikadon yiri gbiiki sɔɔ. U

ñ bũu wi ba m̀ Baali kasu u s̄awa. ⁴ Gusunə win sikadon Yinniwa u kasu. Ma u win woodaba mem nəəwa. U ñ Isireliban yira sw̄i. ⁵ Yinni Gusunə u Yosafatin bandu dam sire. Ma Yudaba kpuro ba ka ǹn k̄enu naawamme. U dukia baka ka b̄ere baka wa. ⁶ Ma win ḡoru ga t̄asa Yinni Gusunə s̄ə. Ma u dera ba bũnu ka nin s̄aa yenu k̄suka Yudaa.

⁷ Win bandun w̄ə itase s̄ə, yera u win tabu sinam beni ḡsa bu da bu keu s̄əsi Yudan wusu s̄ə. Bera Beni Haili ka Abudiasi ka Sakari ka Netan̄eli ka Misee. ⁸ Ma u dera Lefiba ba bu sw̄i. Lefi bera Semaya ka Netania ka Sebadia ka Asaeli ka Semiram̄tu ka Yonatham ka Adoniya ka Tobiya ka Tobi Adoniya ka sere ȳaku kowo beni, Elisama ka Yoramu. ⁹ Ba Yinni Gusun̄n woodan tireru n̄eni ba ka Yudaban wusu bukian̄e, ba bu wooda yen keu s̄əsim̄.

Yosafatin bandun dam

¹⁰ Sinam be ba ka Yudaba sikerene ba berum duura Yinni Gusun̄n s̄. Ba ñ maa ka Yosafati tabu kue. ¹¹ Filisitiba ba ka Yosafati k̄enu naawa, ka sere maa w̄ə gobi yi ba ra ǹn k̄sie ka sii geesun gobi. Ma Daarububa ba ka ǹn yaa sabenu naawa. Niya ȳaanu n̄r̄əbun suba n̄əba yiru ka nata ka wun̄bu (7.700) ka bonu n̄r̄əbun suba n̄əba yiru ka nata ka wun̄bu.

¹² Ma Yosafatin yiiko ya sosim̄ ya d̄ə. Ma u dii damginu ka maa wusu bana Yudaa mi ba ra d̄ianu bere. ¹³ U s̄m dabi dabinu kua Yudan wusu s̄ə. Ma u tabu kowo w̄ruḡəba m̄ Yerusalem̄. ¹⁴ Tabu kowo ben geeru wee yenu ka yenu. Yudaba s̄ə, be ba s̄aa tabu kowobu n̄r̄əm n̄r̄əm (1.000) wiruḡibu, be wee. Adina ka win tabu kowo w̄ruḡəba n̄r̄əbun suba gooba wun̄bu (300.000).

15 Yen biru, Yokanani ka win tabu kowobu nərəbun suba goobu ka wεnε (280.000). 16 Ma Amasia, Sikirin bii wi u tii Yinni Gusunə wē ka kīru, u maa tabu kowobu nərəbun suba goobu (200.000) kpare. 17 Benyamεen bweseru sɔɔ, Eliada tabu kowo wərugəwa u tabu kowobu nərəbun suba goobu (200.000) kpare be ba tennu ka tεrenu mə. 18 Ma Sosabadi u maa təmbu nərəbun suba wunəbu ka wεnε (180.000) kpare be ba tabu yānu neni. 19 Tabu kowo beniwa ba sina bokon səma mə, be ba wāa Yudan wuu gbāranugisu sɔɔ baasi.

18

Yosafati u ka Akabu

arukawani bəkua

(I maa mεerio Sinambu I, 22:1-4)

1 Yosafati u dukia baka ka bεεε baka wa. Ma u ka Akabu arukawani bəkua kurə kēnaa sɔɔ. 2 Amεn biru, u da u Akabu deema Samariə. Ma Akabu u dera ba ka yānu ka ketε dabi dabinu go Yosafati ka win təmbun sɔ. Ma Akabu u Yosafati kana bu da bu Raməti wəri ye ya wāa Galadin temə. 3 U nεε, Yosafati, kaa ka man da Ramətiə, Galadin temə?

Ma Yosafati u nùn wisa u nεε, oo. À n sɔəru kpa, na maa kpawa mi. Wunen təmbu bà n seewa, nεgiba maa seewawa mi. Sa ko ka nun taa bi da kpa su wuu ge wəri sannu.

Səmə weesugiba nεε,

Akabu koo tabu di

(I maa mεerio Sinambu I, 22:5-12)

4 Ma Yosafati u Isireliban sina boko sɔəwa u nεε, adama a gina Yinni Gusunə bikio a nə mε u koo nun sɔ.

⁵ Ma Isireliban sina boko u sɔmɔbu mɛnna tɔmbu nɛɛru (400). Ma u bu bikia u nɛɛ, su tabu doo Ramɔtiɔ Galadin temɔ? Nge su ku da.

Ma ba wisa ba nɛɛ, a doo, Gusunɔ u koo nun ge nɔmu bɛria.

⁶ Adama Yosafati u maa bikia u nɛɛ, Yinni Gusunɔn sɔmɔ goo maa sari mini win min di sa ko win gere nɔ?

⁷ Isireliban sina boko u wisa u nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔ turowa u wɔa mini win min di sa ko kpɪ su Gusunɔn gere nɔ. Adama na nɔn tusa domi u ku ra man gɔa geenu sɔ ma n kun mɔ gɔa kɔsunu. Win yɪsira Misee Yimilan bii.

Ma Yosafati u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, sina boko, a ku gere mɛ.

⁸ Yera Isireliban sina boko u win sɔm kowo gɔra u da u Misee Yimilan bii sokuma fuuku.

⁹ Ma Isireliban sina boko wi, ka Yosafati Yudaban sina boko ba ben sina yɔnu doke, ben baawure u sɔ win sina kitarɔ Samarin gbɔra kɔnnɔwɔ. Ma Gusunɔn sɔmɔ be kpuro ba wɔa ben wuswaaɔ ba gari mɔ. ¹⁰ Yera Sedesiasi, Kenaanan bii u sisun kɔbunu seka. U nɛɛ, amɛniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, kɔbi yini yi sɔawa yɪreru te ta wunɛn dam sɔɔsimɔ mɛ kaa ka Sirigibu go mam mam.

¹¹ Ma Gusunɔn sɔmɔ be kpuro ba gari tee yi gerua. Ba mɔ, a doo Ramɔtiɔ Galadin temɔ. Kaa nasara wa. Yinni Gusunɔ u koo nun wuu ge nɔmu bɛria.

Misee u nɛɛ,

*ba koo Akabu kamia
(I maa mɛɛrio Sinambu I, 22:13-28)*

12 Sámə wi ba gəra u bu Misee sokua u Misee sǝwə u nəε, wee Gusunən sámə be ba wǎa mi kpuro ba sina boko gari dori gerua. Yen sǝ, a de wunε ka ben gari yi ko tee.

13 Ma Misee u wisa u nəε, sere ka Yinni Gusunən wǎaru, ye wi, Gusunə nən Yinni u man sǝwə, yera kon gere.

14 Ye Misee u tunuma sina bokon mi, yera sina boko u nùn bikia u nəε, Misee, sa ko kpī su tabu da Ramətio Galadin temə? Nge su ku da.

Ma Misee u wisa u nəε, i doo mə. I ko i nasara wa. Yinni Gusunə u koo nun bu nəmu beria.

15 Adama sina boko u nəε, nən nyewa kon nun bǝrusia a sere man gem sǝ mə Yinni Gusunə u nun sǝwə a gere.

16 Misee u nəε,
na Isireliba wa ba yarinε guunu wǎllə,
ba sǎa nge yǎa ni nu kun kparo mə.

Ma Yinni Gusunə u nəε,
tən beni ba n̄ kparo mə.

Ben baawure u gəsiro u wura yenuə ka alafia.

17 Yera Isireliban sina boko u Yosafati sǝwə u nəε, na n̄ daa nun sǝwə ma u ku ra man gǎa geenu sǝ, ma n kun mə gǎa kǝsunu?

18 Yera Misee u Akabu sǝwə u nəε, a Yinni Gusunən gari swaa dakio. Na nùn wa u sǝ win sina kitarə. Ma win tabu kowobu ba yǝ win nəm geuə ka win nəm dwarə. 19 Ma u nəε, wara koo Akabu nən wǎke u ka taa bi da Ramətio Galadin temə, kpa u gbi mi. Ma ba yen wesianə mə. Wini ù n gerua meni, wiənə u gere mə. 20 Yera hunde gaa ya yarima ya yǝra Yinni Gusunən wuswaaə ya nəε, kon Akabu wi nən wǎke. Ma Yinni Gusunə u ye bikia u nəε,

amona kaa koosina. ²¹ Hunde ye, ya nee, kon yari kpa n du Gusunan samo be so, kpa n de bu weesu ko bu ka sina boko noni woke. Ma Yinni Gusuno u ye wisa u nee, ya wa. Swaa gea. Kaa maa kpi a bu noni woke. N n men na, a yario a da a ko me. ²² Wee te, Yinni Gusuno u dera hunde ye, ya dua win samo be so bu ka nun weesu kua. Yen so, a n ye ma kosa Yinni Gusuno u koo de yu nun deema.

²³ Yera Sedesiasi, Kenaanan bii u susi Miseen bokua, u nun baara so. Ma u nee, swaa yerà Yinni Gusunan hunde u ka yara nen min di u ka sere nun gari kua.

²⁴ Miseen u nun wisa u nee, kaa ye gia dama te kaa n duku dukubu mō a n kuku yeru kasu dia.

²⁵ Yera Isireliban sina boko u nee, i Miseen mo i ka da Amō wi u sāa wuun wirugii ka maa Yoasi sina bokon biin mi. ²⁶ Kpa i bu so i nee, ameniwa ne sina boko na gerua. Na nee, bu nun mo bu kpee pirisam so kpa ba n nun dianu ka nim weemo saka so sere n ka wurama tabu gberun di ka alafia.

²⁷ Miseen u nun sowa u nee, a n wurama ka alafia, n n Yinni Gusuno u ka man gari kua. Bee be i wa mini, been baawure u gari yi swaa suo.

Akabun gō

(I maa merio Sinambu I, 22:29-40)

²⁸ Yeniban biru, Isireliban sina boko ka Yosafati, Yudaban sina boko ba seewa ba taa bi da Ramotio Galadin temo. ²⁹ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sowa u nee, kon yānu ganu kasi ni ba n ka man tubu. Adama wune, a n wunen sina yānu doke.

Mesuma Isireliban sina boko u kua u ka taa bi da. ³⁰ N deema Sirin sina boko u win tabu kekaban

tabu sinambu sɔɔwa u nɛɛ, i ku goo go ma n kun mɔ Isireliban sina boko tɔna.

³¹ Ye tabu sinam be, ba Yosafati wɛndɛ kua, yera ba nɛɛ, Isireliban sunɔwa. Ma ba nùn kooro bure bu ka nùn wɛri. Adama u nɔɔgiru sua u somiru kana. Ma Yinni Gusunɔ u nùn somi, u bu gira ba ka nùn tonda. ³² Ye tabu sinam be, ba wa ma n ñ Isireliban sina boko mi, yera ba nùn deri ba doona.

³³ Yera goo u sɛu tooma Isireliban mi gia. U ñ goo yĩisi. Adama ga na ga Akabu wɛri deedeeru mi win tarakpe ga yɔra. Yera u win tabu kɛkɛ swaa sɔɔsio sɔɔwa u nɛɛ, a tabu kɛkɛ ye sɪiyɔ biruɔ, kpa a man yara tabu sɪan di. Domi ba man mɛɛra kua.

³⁴ Tabu swɪa yen dɔma te, sere ba sina boko neni u ka yɔ win tabu kɛkɛ sɔɔ u mɛɛra Sirigibun sansani gia sere n ka kua yoka. Ye sɔɔ u dua, ma u gu.

Yosafati u wirugibu gɔsa

19

¹ Yeniban biru, Yosafati u wurama Yerusalemuɔ ka bɔri yɛndu. ² Ma Yehu, Gusunɔn sɔmɔ Hananin bii u nùn sennɔ da. Ma u Yosafati sɔɔwa u nɛɛ, ba ra tɔn kɔso somi? A be ba Gusunɔ tusa kɪ? Yeniban sɔ, Yinni Gusunɔ u ka nun mɔru sɔa. ³ Adama u gɔa geenu wa ni a kua. Yera a bũu wi ba mɔ Asitaaten bwɔarokunu kpuro kɔsuka mam mam tem mɛ kpuro sɔɔ. Ma a wunen tii wɛ a ka wi, Yinni Gusunɔ kasu.

⁴ Yen biru Yosafati u maa sina Yerusalemuɔ. Ma u win tɔmbu bera saa Beri Seban di n ka da Efaraimun guunɔ. Ma u ben gɔrusu wesia Gusunɔ ben baababan Yinnin mi. ⁵ Ma u siri kowobu yi Yudan wuu gbɔraruguu baagere sɔɔ. ⁶ Ma u siri kowo be sɔɔwa u nɛɛ, i de i n tii sɛ ye i sirimɔ sɔɔ.

Domi n ñ tɔmbun sã i siribu mɔ̀. Yinni Gusunɔn sɔ̀na i sirimɔ̀. U ko n maa wãa bɛɛn bɔkuɔ̀. ⁷Yen sɔ̀, i de i nùn nasia kpa i n tii sɛ. Domi Yinni Gusunɔn mi, weesu sari. U ku ra maa goo garisɩ tuko. Mɛya u ku ra maa nɔm biram kɛnu mwɛ.

⁸Sanam mɛ ba wurama Yerusalemɔ̀, Yosafati u Lefiba ka yãku kowobu yi, ka sere maa Isireliban guro gurobu, bu ka tɔmbu siria bà n gari gɛɛ mɔ̀. ⁹⁻¹⁰Wee wooda ye u bu wɛ. U nɛɛ, goo ù n ka siribu na bɛɛn mi saa wuu gagun di yèn sã ba goo go, ñ kun mɛ goo u wooda sara, ñ kun mɛ u Yinni Gusunɔn yiirebu gabu yina, i ko i nùn siriawa dee dee Gusunɔn nasiaru sɔ̀, ka murafitiru sariru sɔ̀, ka gõru dɛɛrɔ̀. I de i bu swaa gea sɔ̀si kpa bu ku raa Yinni Gusunɔ torari kpa u ku bɛɛ ka bɛɛgibu mɔ̀ru ko. Nge mɛya i ko i n da ka bu sirie kpa i ku ka taarɛ wa. ¹¹Wee yãku kowo tɔnwerɔ Amaria u ko n sãa wirugii sãarun swaa sɔ̀, kpa Sebadia, Isimɛɛlin bii Yudaban yɛnu yɛro u n sãa wi u ra sina bokon yɛnun wunanɔsu ko, kpa Lefiba ba n maa sãa siri kowobu. Yen sɔ̀, i tii dam kɛɛyɔ kpa i se i sɔma ko, kpa Yinni Gusunɔ u n wãa ka wi u koo gea ko.

Yosafati u ka Edɔmuba

tabu kua

20

¹Yeniban biru, Mɔabuba ka Amɔniba ba seewa ba Yosafati tabu wɔrim wee. ²Ma ba na ba ye Yosafati sɔ̀wa. Ba nɛɛ, wee tɔn dabiru ta nun wɔrim wee saa nim wɔku bɔruguun guru giɔn di, Edɔmun temɔ̀. Ba wãa Hasasɔn Tamaaɔ ye ya wãa Engediɔ̀.

³ Yera Yosafati u nanda. Ma u Gusunə kasu. U dera ba nəə bəkuə Yudan tem kpuro səə. ⁴ Ma Yudaba kpuro ba menna bu ka Yinni Gusunə kana. Təmbu kpurowa ba na saa Yudan wusu kpuron di bu ka Yinni Gusunə kasu. ⁵ Yosafati u seewa u yōra Yudaba ka Yerusalemugii ben suunu səə Yinni Gusunən s̄aa yerun yaara kpaan wuswaaə. ⁶ Ma u n̄e, Gusunə b̄esen baababan Yinni, wuna a s̄aa Yinni wəllə. Wuna a bwesenu kpuron bandu n̄eni. Wuna a maa dam kpuro n̄eni wunen n̄emaə. Goo sari wi u koo ka nun tabu ko. ⁷ Yinni Gusunə, wuna a tem min təmbu gira b̄ese, wunen təmbu Isireliban wuswaan di. Ma a mu b̄ese, Aburhamu wi u nun k̄ian bibun bweseru w̄e. ⁸ Sa sina tem m̄e səə. Ma sa s̄aa yeru bana te ta wunen ȳsiru səəwa. ⁹ Sa n̄e, wahala gaa yà n sun deema, aa, taba? Wunen siribu bu sun w̄ariwa? Aa, barara? Aa, ḡōra? Ma sa seema sa na diru mini wunen wuswaaə sa nun kana b̄esen wahala səə, kaa sun wurari kpa a sun faaba ko. ¹⁰⁻¹¹ Wee t̄e, Məabuba ka Aməniba ka Edəmuba be ba w̄aa Seirin guurə ba na bu b̄ese Isireliba gira tem m̄e a sun w̄en di. N deema a raa b̄esen baababa s̄əəwa a n̄e, bu ku du bwese ni səə sanam m̄e ba wee Egibitin di. Ma ba bu deri, ba n̄ bu kam koosie. Wee, ba wee bu sun k̄sa kua. ¹² Yera wune Yinni Gusunə, a n̄ kaa bwese ni siri? Domi b̄ese, sa n̄ dam gam m̄ə. Wee tən dabira sun w̄arim wee, sa n̄ ȳe ye sa ko ko. Adama wuna sa m̄era.

¹³ Ma Yudaba kpuro ba ȳs Yinni Gusunən wuswaaə ka ben kurəbu ka bibu kpuro.

Gusunə u dera

Yudaba ba tabu di

¹⁴ Yera Yinni Gusunən Hunde u Yaasieli, Sakarin bii yəəwa təmbun suunu səə. Yaasieli wi, u s̄awa

Asafun bweseru, Lefiba sɔɔ. Win sikadobara Benaya ka Yeyeli ka Matania. ¹⁵ Ma Yaasieli u nɛɛ, bɛɛ Yudaba kpuro, ka bɛɛ Yerusalemugibu kpuro, ka sere wunɛ sina boko Yosafati, i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ. U nɛɛ, i ku nanda, i ku maa wurura tɔn dabi ten wuswaaɔ. Domi n n bɛɛ i ko i tabu ko. Wi, Yinni Gusunɔn tiywa u koo taa bi ko. ¹⁶ Sia i doo i bu wɔri. Ba koo kurana saa gunguu te ba mɔ Sisin di, kpa i bu deema wɔwi piibu gagu sɔɔ gɓabu te ba mɔ Yeruelio. ¹⁷ Bɛɛn tii i n tabu mɔ. Adama i gesi doo i yɔra mi. I ko i wa faaba ye Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ ko. Bɛɛ Yudaba ka bɛɛ Yerusalemugibu, i ku nanda, i ku maa wurura. Sia i yario i ka bu yinna. Wi, Yinni Gusunɔ u ko n ka bɛɛ wãa.

¹⁸ Yera Yosafati ka Yudaba kpuro ka Yerusalemugibu ba yiira ba wuswaa tem girari Yinni Gusunɔn wuswaaɔ bu ka nùn bɛɛɛ wɛ. ¹⁹ Yera Lefiba sɔɔ, Kehatiba ka Koreba ba seewa ba Gusunɔ Isireliban Yinni siaramɔ ka nɔɔguru.

²⁰ Yera ba yara buru buru yellu ba da gɓaburu gia te ba mɔ Tekoa. Sanam mɛ ba yario, yera Yosafati u seewa u yɔra. U nɛɛ, bɛɛ Yudaba ka bɛɛ Yerusalemugibu, i man swaa dakio i nɔ. I Gusunɔ bɛɛn Yinni naanɛ koowo, kpa i dam wa. I bɛɛn naanɛ dokeo win sɔmɔbun gere sɔɔ, kpa i nasara wa.

²¹ Ma ba nɔɔsina ka tɔn be. Yera Yosafati u wom kowobu gɔsa ba n sãa yãnu sebua, kpa ba n tabu kowobu gɓiiye, ba n Yinni Gusunɔ siaramɔ ka womu geni, ba n mɔ, i Yinni Gusunɔ siaro. Domi win durom mu n nɔru mɔ.

²² Sanam mɛ tɔn be, ba taki seewa ba womu mɔ bu ka Yinni Gusunɔ siara, yera Yinni Gusunɔ u

Aməniba ka Məabuba ka Edəmu be ba wāa guu te ba m̀ Seiriə burisina. Ma ba s̄sukuna ben tii tiinε.
²³ Aməniba ka Məabuba ba Edəmuba wəri ba kam koosia mam mam. Ye ba bu go ba kpa, yera ba wərina ben tii tiinε ba goona. ²⁴ Sanam mε Yudaba ba tunuma m̀n di ba ra n tem mi gāanu ku ra kpi wendε s̄a, yera ba m̄era bera mi gia tən dabira raa wāa, ma ba deema gona nu kpī kpī. Goo kun kisire. ²⁵ Yera Yosafati ka wigibu ba na ba goo nin yānu potira. Ba dukia gurawa be s̄ə ka sere gāa gobiginu. Ba yā ni gurawa nge m̀n n̄ə ba koo kpī bu sua. Ba kuawa s̄ə ita ba yā ni guramə. Domi nu kpā.

²⁶ S̄ə n̄ese, ba m̄enna wəwəə ye ba m̀ Beraka. Ma ba Yinni Gusunə siara. Yen s̄na ba yam mi yīsiru k̄a Beraka. Tera ba ka mu sokumə sere ka gisə. Yīsi ten tubusiana, mi ba Yinni Gusunə siara. ²⁷ Yosafati u Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro kpara ka nuku dobu ba ka wura Yerusalemuə. Domi Yinni Gusunə u bu nuku dobu w̄ ben yiberε be u bu kamian s̄. ²⁸ Ba dua Yerusalemuə ba womusu m̀ ka m̄ərəkunu ka ḡəgenu ka k̄əbi ba ka dua sere Yinni Gusunən s̄a yerə.

²⁹ Ma tem tukum sinambu kpuro ba Yinni Gusunə nasia sanam mε ba nua ma u Isireliban yiberεba kpeerasia. ³⁰ Yosafati u win bandu diwa bəri yendu s̄ə. Ma Gusunə win Yinni u n̄n w̄rabu w̄ beri berika kpuro.

Yosafatin bandun kpeeru

(I maa m̄erio Sinambu I, 22:41-51)

³¹ Sanam mε Yosafati u bandu di Yudaə, w̄ə t̄na ka n̄əbuwa u m̄. Win m̄eron yīsira Asuba, Silikin bii. Ma u kua w̄ə yenda n̄əbu bandu

sɔɔ Yerusalemuɔ. ³² Yosafati u win tundo Asan yira swĩwa mam mam. Gea u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ³³ Adama u n̄ gunguu n̄n mi ba ra bũu yākunu ko kpuro kpeerasie. Domi win tambu Yudaba ba n̄ ben gōru Gusunɔ ben baababan Yinni wē mam mam. ³⁴ Yosafatin kookoosun sukum, gbiikisu ka dāakisu, ye kpuro ya yorua Yehu, Hananin biin tireru sɔɔ te ba doke Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

³⁵ Yeniban biru, Yosafati u da u ka Akasia Isireliban sina boko arukawani bɔkua. Akasia wi, u n̄ Yinni Gusunɔn bεεε yē. ³⁶ Durɔ wiya Yosafati u ka arukawani bɔkua ma ba goo nimkusu kua si su ra de Taasisiɔ. Ba goo nimkuu si kuawa Esioni Gebεεɔ. ³⁷ Yera Eliesεε, Dodafan bii, Maresagii u Gusunɔn gari gerua Yosafatin sɔ u nεε, Yinni Gusunɔ u koo wunεn sɔmburu kam koosia yèn sɔ a ka Akasia arukawani bɔkua.

Yen biruwa goo nimkuu si, su kɔsikira. Su n̄ maa kpĩa su Taasisi de.

21

¹ Yeniban biru, Yosafati u kpuna u gu. Ma ba n̄n sika win baababan sikaɔ, Dafidin wuuɔ. Ma win bii Yoramu u bandu kɔsire kua.

Yoramu u bandu di

(I maa mεerio Sinambu II, 8:16-24)

² Yoramu u wɔnɔbu mɔwa nɔɔba tia. Be kpuro ba sãawa Yosafatin bibu. Bera Asaria ka Yeyeli ka Sakari ka Asaria ka Mikaeli ka Sefatia. ³ Ben tundo u ben baawure kēru wē ta kpã. Tera sii geesu ka wura ka gãa gobiginu ka wuu si su gbãranu mɔ Yudan temɔ. Adama Yoramuwa u bandu wē domi wiya u sãa win bii gbiikoo.

⁴ Sanam me Yoram u ban te di u kpa, ma u tu tāsisia, yera u win wənə be kpuro ka Isireliban bukurobu gabu go. ⁵ Sanam me Yoram u ban te di, u məwa wəə tənə ka yiru. Ma u kua wəə nəəba ita bandu səə Yerusalemə. ⁶ Isireliban sinambun yira u swī nge me Akabun yenugibu ba kua. Domi Akabun bii tən kurəwa u sua kurə. Kōsa u kua Yinni Gusunən wuswaa. ⁷ Adama Yinni Gusunə u n wure u nən go, arukawani ye u ka Dafidi bəkuan sə ye u nee, Dafidi kun kəsire biamə bandu səə win bweserə.

⁸ Yoramun waati ye səə, Edəmuba ba ka tii yina, ma ba ben sunə kua. ⁹ Yera Yoram u seewa ka win tabu sinambu ka tabu keke yi dumi gawe, ma ba bu tarusi. Adama, ye n kua wəkuru, ma ba duki yakura. ¹⁰ Saa yen dəma ten diya Edəmuba ba ka tii yine sere ka gisən gisə.

Ma Libinagibu ba maa Yudaba seesi yən sə ba Gusunə ben baababan Yinni deri. ¹¹ Yoram u mam būu yaku yenu kua Yudaban guunu wəllə. Ma u dera ba būu gasirinu wəri. U bu bəriewa ni səə mam mam.

¹² Yera Gusunən səmə Eli u nən yoru u nee, ameniwa Gusunə wunen baaba Dafidin Yinni u gerua. U nee, wee, a n sīa wunen baababa Yosafati ka Asa, Yudaban sinambun yira səə. ¹³ Isireliban sinambun yira səəra a sīa. Ma a dera Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro ba būu gasirinu wəri nge me Akabun yenugibu ba dera Isireliba ba kua. Yen biru, a maa wunen wənəbu mwera a go, be, be ba nun sanə kere wunen tundon yenuə. ¹⁴ Yen sə, Yinni Gusunə u koo wunen tambu wahala baka doke, ka wunen kurəbu ka wunen bibu ka sere maa been arumani ye i mə. ¹⁵ Kpa u wunen tii bara

bakaru kpɛɛ nuki sɔɔ. Kpa ta n kpɛamɔ tɔɔ baatere sere tu ka wunen nuki yarama tɔɔwɔ.

16 Yera Yinni Gusunɔ u Filisitiba seeya ka Daarububa be ba wãa Kusigibun bɔkuɔ. Ma ba Yoramu wɔri. 17 Yera ba Yūdaba wɔri ba ben dukiaba mwɛɛra ye ya wãa sina bokon yenuɔ ka maa win bibu ka win kurɔbu ba ka doona. Win bii dãako Akasiawa ba deri, wi ba maa mɔ Yoakasi.

18 Yeniban biru, Yinni Gusunɔ u sina bokon tii bararu kpɛɛ nukurɔ te u ñ bekuramɔ. 19 Ma win bara te, ta sosimɔ tɔɔ baatere. Bara ten wɔɔ yiruse sɔɔra win nuki yarima ten wahalan sɔ. Ma u gu nɔni swãa bakaru sɔɔ. Win tɔmbu ba ñ nùn turare dɔɔ dokeye nge mɛ u win baababa kua.

20 Yoramu u mɔwa wɔɔ tena ka yiru sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ nɔɔba ita bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. Ye u gu, goo kun nùn wɔnwɔndu kue. Ma ba nùn sikua Dafidin wuuɔ. Adama n ñ mɔ sinambun sikaɔ.

22

Akasia u bandu di Yudaɔ (I maa mɛɛrio Sinambu II, 8:25-29, 9:27-29)

1 Yerusalemugibu ba dera Akasia, Yoramun bii dãako u bandu di win tundon ayerɔ. Domi yiberɛ be ba na ka Daarububa ba win maabu kpuro wɔri ba go. Nge mɛya Akasia u ka bandu wa u di. 2 Sanam mɛ u bandu di, u mɔwa wɔɔ yɛnda yiru. Wɔɔ tia u kua bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. Win mɛron yīsira Atali, Omirin bii. 3 U sīawa Akabun yenugibun yira sɔɔ. Domi bwisi kɔsiya win mero u nùn kɛmɔ u ka kɔsa ko. 4 Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ nge mɛ Akabun yenugibu ba kua. Ben miya u bwisi kɛɔbu wa win tundon gɔɔn biru. Ba nùn

bwisi kōsi kā, ma yi nùn kam koosia. ⁵ Domi u ka Yoramu Akabun bii, Isireliban sina boko tabu da bu ka Hasaeli, Sirin sina boko tabu wəri Ramətiə Galadin temə. Ma Sirigibu ba Yoramu mēera kua. ⁶ Ma u gəsira Yisireliə bu ka win mēera ye tim kua. Yera Akasia, Yoramun bii, Yudaban sina boko u na Yisireli mi u ka nùn wa mi ba nùn tim nēndu kuammē. Domi mēera ye, ya ñ sanə mə.

⁷ Yinni Gusunə u dera Akasia u Yoramu beram da kpa u ka kam ko mi. Ye Akasia u tura mi, yera wi ka Yoramu ba Yehu, Nimusin bii wərim da. N deema Yinni Gusunəwa u Yehu wi gəsa u ka Akabun yēnugibu kpeerasia. ⁸ Sanam mē u Akabun yēnugii be kpeerasiamə, yera u ka Akasian sina bwāabu yinna ka win maabun bibu be ba nùn kōsu. Ma Yehu u be kpuro mwēera u go. ⁹ Ma ba Akasian tii kasu ba mwa Samariə, mi u kukua. Ba ka nùn na Yehun mi, ba go. Ma ba nùn sikua yēn sə u sāa sina boko Yosafati wi u Gusunə kasu ka win gōru kpuron bii.

Akasian bwese te sə, goo sari wi u sāa dee dee u ka bandu di.

Atali u bandu di

(I maa mērio Sinambu II, 11:1-3)

¹⁰ Ye Atali u wa win bii Akasia u gu, yera u Yudaban sina bibu kpuro go. ¹¹ Sanam mē ba bii be goomə, yera Yoseba, sina boko Yoramun bii tən kurə u Yoasi, Akasian bii sua u berua asiri sə. Ma u nùn sua u ka da ka win nərio mi kpin yenu wāa sāa yerə. Nge mēya Yoseba, yāku kowo Yehoyadan kurə u ka Yoasi wəra Atalin nəman di, u ñ ka nùn wa u go. Yoseba wi, u sāawa Akasian sesu. ¹² Ba

nùn beruawa wɔ̃n nɔ̃ba tia Yinni Gusunɔn sãa yerɔ.
Domi Atali u bandu dii saa ye.

23

Ba Atali bandu yara

(I maa mɛrio Sinambu II, 11:4-20)

¹ Wɔ̃n nɔ̃ba yiruse sɔ̃, Yehoyada u wɔ̃ruɔ̃ru kua u ka tabu kowobun wirugii be ba tabu kowobu wunɔm wunɔm kpare arukawani bɔkua. Bera Asaria, Yerohamun bii ka Isimɛli, Yokananin bii ka Asaria, Obɛdin bii ka Maseya, Adayan bii ka Elisafati, Sikirin bii. ² Ba Yudan tem bukiana. Ma ba Lefiba mɛnna saa Yudan wusu kpuron di ka sere Isireliban yɛnu yɛrobu. Be kpuro ba na Yerusalemuɔ. ³ Ma be kpuro ba ka sina bokon bii Yoasi arukawani bɔkua Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. Yera Yehoyada u bu sɔ̃wa u nɛɛ, wee, sina bokon bii u koo bandu di Yerusalemuɔ nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua Dafidin bibun sã. ⁴ Wee ye ba koo ko. Be ba koo sɔmburu ko tɔ̃ wɛrarugiru sɔ̃, yãku kowobu ka Lefiba, ba koo tii bɔnu kowa wuunu ita. ⁵ Wuu teeru ta n sãa yerun kɔnnɔsu kɔsu, kpa wuu teeru ta n sina kpaaru kɔsu, kpa itaseru ta n wãa kɔnnɔwɔ ge ba mɔ̃ Kpɛɛkpɛɛku, kpa tɔn be ba tie kpuro ba n yɔ̃ sãa yerun yaaraɔ. ⁶ Goo u ku raa du Yinni Gusunɔn sãa yerɔ ma n kun mɔ̃ yãku kowobu ka Lefiba be ba sɔmburu mɔ̃ dɔma te. Beya ba koo kpĩ bu du mi, domi beya ba dɛɛre. Tɔmbu kpuro ba koo yɔ̃rawa tɔ̃wɔ̃ bu kɔnnɔ kɔsu. ⁷ Lefiba ba koo sina boko sikerɛnawa, kpa ben baawure u n tabu yãnu nɛni, wi u dua mi, bu ka nùn go. I ko i n wãawa sinɔ bokon bɔkuɔ sanam mɛ u duɔ̃ ka sanam mɛ u yario.

⁸ Lefiba ka Yudaba kpuro ba kua kpuro ye yāku kowo Yehoyada u gerua. Ben baawure u win tōmbu sua be ba duō sōmburu sōō ka be ba yariō tōō wērarugii te sōō. Domi yāku kowo Yehoyada u n̄ goo bure. ⁹ U tabu kowobu wunōm wunōm wirugibu yaasi ka tēε bakanu ka piiminu wē. Tēε ni, nu sāawa sina boko Dafidiginu ni nu wāa Yinni Gusunōn sāa yerō. ¹⁰ Ma u tōmbu yi yi ba sina boko sikereneε saa sāa yee ten nōm geu gian di n ka da ten nōm dwarō yāku yerun bōkuō. Ben baawure u win tabu yānu nēni. ¹¹ Yera ba ka Yoasi susima. Ma Yehoyada ka win bibu ba nūn bandun gum tāre u kua sina boko. Ma ba nūn sina furō dokea. Ma ba nūn woodan tireru wē ba nēε, sina boko, wunēn wāaru tu dakaa da.

¹² Ye Atali u nua tōmba duki mō ba sina boko tōmamō, ¹³ yera u na ben mi, Yinni Gusunōn sāa yerō. U mēεra u deema sina boko u yō turaru wōllō. Ma wirugibu ka be ba kōbi wuramō ba yō win bōkuō. Tōmbu kpuro ba nuku dobu mō, ba kōbi soomō. Yera wom kowobu ba womusu mō ka ben dwee yānu ba Yinni Gusunō siaramō. Yera Atali u win yānu nēnuā u gēεka nuku sankiranun sō. U nēε, ba man seesi! Ba man seesi!

¹⁴ Ma Yehoyada u tabu sinam be yara be ba sāa tabu kowobu wunōm wunōm wirugibu. U bu sōōwa u nēε, i Atali wi yaro. Wi u maa nūn swīi, kpa i yēro go ka takobi. N deema yāku kowo Yehoyada u raa bu sōōwa u nēε, bu ku nūn go sāa yeru mi.

¹⁵ Ma ba nūn deri u da sina bokon dirō saa dumin kōnnōn di. Miya ba nūn sēre ba go.

¹⁶ Yeniban biru, Yehoyada ka tōn be ba tie ka sina boko Yoasi ba arukawani bōkua ba nēε, ba ko n sāawa Yinni Gusunōn tōmbu. ¹⁷ Ma tōn be kpuro ba

dua bũu wi ba m̀ Baalin dir̀ ba ye k̄suka ka yen turar̀ ka yen bw̄arokuǹ. Ma ba yen ȳaku kowo Matani go yen ȳaku yeǹ. ¹⁸ Yehoyada u Yinni Gusuǹn s̄a yeru Lefi be ba s̄a ȳaku kowobu n̄mu beria bu k̄su. N deema Dafidi u raa bu b̄nu kua wuu wuuka bu ka Yinni Gusuǹn ȳaku d̄̀ mwaararuginu kua nge m̄ M̄wisin wooda ya gerua. Kpa ba ñ da maa womusu ko ka nuku dobu bu ka Gusuǹn siara. ¹⁹ U k̄nn̄n k̄so be yiwa s̄a yee ten k̄nn̄w̄ kpa disigii goo u ku raa ka du mi.

²⁰ U tabu sinambu ka sina bibu ka wuun bukurobu ka sere t̄mbu kpuro m̄enna. Ma u dera ba ka sina boko yara Yinni Gusuǹn s̄a yerun di, ma ba ka n̄n da sina kpaar̀ saa k̄nn̄n ge ga w̄a gunguru gian di. Miya ba sina boko sinasia sina kitar̀. ²¹ Ma t̄mbu kpuro ba nuku dobu m̀.

Wuu ga w̄a b̄ri yendu s̄̀ ỳn s̄ ba Atali go.

24

Yoasi u dera ba Yinni Gusuǹn

s̄a yeru s̄nwa

(I maa m̄erio Sinambu II, 12:1-17)

¹ W̄̀ n̄̀ba yirawa Yoasi u m̄ sanam m̄ u bandu di. Ma u kua w̄̀ weeru bandu s̄̀ Yerusalem̀. Win m̄eron ȳsira Sibia, Beri Sebagii.

² Yoasi u kuawa ye ya Yinni Gusuǹn w̄re ȳaku kowo Yehoyadan w̄aru kpuro s̄̀. ³ Yera Yehoyada u Yoasi kur̀bu yiru sua. Ma ba Yoasi bii t̄n dur̀bu ka t̄n kur̀bu marua.

⁴ Yeniban biruwa Yoasi u ḡru doke u Yinni Gusuǹn s̄a yeru s̄m̄. ⁵ Ma u ȳaku kowobu ka Lefiba m̄enna u n̄, i yario i da Yudaban wusu s̄̀, ka Isirelibagis̀ i gobi m̄w̄eri w̄̀ baagere i ka

Gusunə bəsen Yinnin sāa yeru səme. I de i ye ko fuuku.

Adama Lefiba ba n̄ ye kue. ⁶ Yera sina boko u yāku kowo Yehoyada soka. U n̄n bikia u n̄e, mban s̄na a n̄ Lefiba gobi yi bikie yi M̄wisi Yinni Gusunən s̄m kowo u Isireliba bure bu ka Yinni Gusunən sāa yeru səme. ⁷ Domi Atali t̄n k̄so wi ka win bibu ba Yinni Gusunən sāa yerun yānu gura ka ten dendi yānu ba ka būu wi ba m̄ Baali sāwa.

⁸ Yera sina boko u n̄e, bu de bu kpakoro piibu gagu ko, kpa bu gu yi sāa yerun k̄nn̄w̄ə t̄əw̄ə. ⁹ Ma ba kpara Yudaə ka Yerusalemuə ba n̄e, bu ka gobi yi na yi M̄wisi Gusunən s̄m kowo u Isireliba bure ḡbaur̄ə mi ḡānu ku ra kpi. ¹⁰ Yenu ȳrobu ka t̄n be kpuro ba nuku dobu kua. Ma ba ka gobi na ba kp̄em̄ə kpakoro te s̄ə sere ta ka yiba. ¹¹ T̄ə baatere Lefiba ba ra n̄wa bu kpakoro te sua bu ka da t̄n be sina boko u ḡsa ba n̄ da gina tu m̄erim mi. B̄a n̄ deema kpakoro te, ta yiba, yera sina bokon tire yoro ka yāku kowo t̄nweron s̄m̄ə ba ra gobi yi wie kpa bu kpakoro te wesia ten ayer̄ə. Nge m̄eya ba ra ko t̄ə baatere, kpa bu gobi wa yi n̄ kp̄ā. ¹² Yen biru sina boko ka Yehoyada ba ra gobi yi t̄n be w̄ē be ba s̄mbu te n̄mu s̄ndia. Domi ba s̄m kowobu sua be ba koo gobi k̄sia. Ben gabu ba s̄āwa kpee d̄ākobu, gabu d̄āa d̄ākobu, gabu maa be ba ra sisu ka sii gandun s̄mburu ko. T̄n beni kpurowa ba koo dii te s̄me. ¹³ Be ba s̄mbu te n̄mu s̄ndia, ba s̄mburu kua. Ma ba dera ba sāa yee te s̄mm̄ə. Ba dii te s̄nwa ta dam kua.

¹⁴ Sanam m̄e ba s̄mbu te kua ba kpa yera ba ka gobi yi yi tie na sina boko ka Yehoyadan mi. Ba sāa yee ten dendi yānu kua ka mi ba ra yāku d̄ə

mwaararuginu kon dendi yānu, ka nāri, ka dendi yānu ganu ni ba kua ka wura ka sii geesu. Ba ra yāku dōo mwaararugii ni kowa Yehoyadan wāarun tōru kpuro sōo Yinni Gusunōn sāa yerō.

Yoasi u Gusunō biru kisi

¹⁵ Yen biru, Yehoyada u tākōru kua kōō kōō. Ma u kpuna u gu. U mōwa wōō wunaa teeru ka wōkuru sanam mε u gu. ¹⁶ Ma ba nūn sikua Dafidin wuuō, mi ba ra sinambu sike. Domi u gea kua Isireliō ka maa Yinni Gusunōn wuswaaō ka sere sāa yee ten mi.

¹⁷ Yehoyadan gōōn biru, Yudan wirugibu ba na ba sina boko kpuna ka bεεε, ma u ben gari swaa daki.

¹⁸ Yera ba Gusunō ben baababan Yinnin sāa yeru biru kisi. Ma ba da ba būu wi ba mō Asitaate sāamō ka sere bwāarokunu ganu. Yera Yinni Gusunō u ka Yudaba ka Yerusalemugibu mōru kua. Domi ba tora. ¹⁹ Yinni Gusunō u bu win sōmōbu gōria bu wa bu ka gōru gōsia bu wurama win mi. Ma sōmō be, ba ka bu gari kua. Adama ba ñ swaa daki.

²⁰ Yera Yinni Gusunōn Hunde u Sakari, yāku kowo Yehoyadan bii yōōwa. Ma u yōra tōmbun wuswaaō u nεε, amēniwa Yinni Gusunō u gerumō. U nεε, mban sōna i win woodaba saramō. I ñ maa koorō. Domi i wi, Yinni Gusunō deri. Yen sōna win tii u koo maa bεε deri.

²¹ Yera ba nōō toosi kua ka sina boko. Ma u bu wooda wē bu ka Sakari kpenu kasuku bu go Yinni Gusunōn sāa yerun yaaraō. ²² Sina boko Yoasi u duari gea ye Sakarin tundo Yehoyada u nūn kua. Ye Sakari u gōō dōō, yera u nεε, Yinni Gusunō, a waawo kpa a baawure siria.

*Yoasin bandun kpeeru**(I maa mærio Sinambu II, 12:18-22)*

²³ Wɔ̃ tian biru, Sirigibun tabu kowobu ba Yoasi wɔ̃rima. Ba Yudan tem kpuro wukiri, ba tunuma sere Yerusalemuɔ̃. Ma ba wirugibu go go ba ben yānu gura ba ka ben sina boko daawa Damasiɔ̃.

²⁴ Tabu kowo be Sirigibu ba ka na mi, ba ñ dabi. Adama ka mɛ, Yinni Gusunɔ̃ u dera ba Yudaban tabu kowo dabi dabinu kamia. Domi ba wi, Gusunɔ̃ ben baababan Yinni deri. Nge mɛya Yinni Gusunɔ̃ u Sirigibu denda u ka Yoasi sɛɛyasia. ²⁵ Sanam mɛ Sirigii be, ba biru kisi, ba Yoasi deri wahala baka sɔ̃, ma win bwāaba nùn seesi ba go win kpin yerɔ̃ yèn sɔ̃ u yāku kowo Yehoyadan bibu go. Ma ba nùn sikua Dafidin wuuɔ̃. Adama ba ñ ka nùn de mi ba ra sinambu sike. ²⁶ Be ba nùn seesi, bera Sabadi ka Yosabadi. Sabadin mɛron yīsira Simɛati, wi u sãa Amɔ̃ni, Yosabadin mɛron yīsira maa Simɛriti, wi u sãa Mɔ̃abu.

²⁷ Yoasin bibun geeru ka gari yi ba gerua win sɔ̃ ka sere Yinni Gusunɔ̃n sãa yee te u sɔ̃nwa, ye kpurɔ̃n gari yi yorua sinambun faagin tireru sɔ̃. Win bii Amasiawa u bandu di win ayerɔ̃.

25*Amasia**u kua Yudaban sina boko**(I maa mærio Sinambu II, 14:1-7)*

¹ Amasia u mɔ̃wa wɔ̃ yenda nɔ̃bu sanam mɛ u bandu di Yerusalemuɔ̃. Ma u kua wɔ̃ yenda nɔ̃bu ka nne bandu sɔ̃. Win mɛron yīsira Yoadani, Yerusalemugii. ² U kua dee dee Yinni Gusunɔ̃n nɔ̃ni sɔ̃. Adama u ñ win gɔ̃ru kpuro Yinni Gusunɔ̃ wɛ̃.

³ Sanam me win banda dam kua, yera u win bwãabu go be ba raa win tundo go. ⁴ Adama u ñ ben bibu go. U Yinni Gusunən wooda swīiwa ye u Məwisi sōwa u yoru woodan tireru sō u nεε, baababa ba ñ gbimə ben bibun toranun sō. Meya maa bibu ba ñ gbimə ben baababan toranun sō. Baawure u koo gbiwa win tiin torarun sō.

⁵ Yera Amasia u Yudaba ka Benyamεεba menna yenu ka yenu ka sere tabu sinam be ba tabu kowobu wunəm wunəm ka nərəm nərəm (1.000) kpare. Ma u bu gara saa be ba wōō yendu mən di n ka girari be ba kere me. Ma ba kua tumbu nərəbun suba gooba wunəbu (300.000). Ba sāawa be ba tabu yē sāa sāa. Ba koo kpī bu ka yaasi ka tere nu sanna. ⁶ Ma u maa tabu durə wərugəba kasu Isireliba sō, tumbu nərəbun suba wunəbu (100.000) bu ka nùn somi kpa u bu sii geesun gobi tənnu ita wē. ⁷ Yera Gusunən səmə goo u na u nùn sōwa u nεε, Yinni, a ku de Isireliba bu ka nun da. Domi Yinni Gusunə u ñ ka bu wāa, be Efaraimu be. ⁸ À n ka bu da, baa me a dam mə, Gusunə u koo nun sura yiberəban wuswaa. Domi wiya u ra somi kpa u kamia.

⁹ Ma Amasia u səmə wi sōwa u nεε, aməna kon ko tē n ka nən sii geesun gobi tənnu ita ye mwa ye na Isireliban tabu kowo be wē mi.

Yera səmə wi, u nùn wisa u nεε, Gusunə u koo kpī u nun wē n ye kpuro kere.

¹⁰ Yera Amasia u tabu kowo be ba na saa Efaraimuban min di mi wuna, kpa bu ka gəsira bu we. Adama tabu kowo be, ba ka Yudaba məru kua, ma ba gəsira ben yenusə ka məru baka.

¹¹ Ma Amasia u wərugəru seewa u win tumbu kpara ma u da u wāa wəwaa ye ba mə Bəru.

Miya u tǎmbu nǎrǎbun suba wǎkuru (10.000) go Seirin bibun bweseru sǎǎ. ¹² Ma ba maa tǎn ben nǎrǎbun suba wǎkuru (10.000) mwεεra wasiru ba ka da guuru wǎllǎ. Min diya ba bu kasi kooma ba kasikira.

¹³ Adama Efaraimu be Amasia u yinari bu ka nǎn tabu da mi, ba pusi Yudan wusu sǎǎ saa Samarin di n ka da Beti Horoniǎ. Ma ba tǎmbu nǎrǎbun suba ita (3.000) go, ba ben yǎnu gura.

Yoasi, Isireliban sina boko

u Amasia kamia

(I maa mεerio Sinambu II, 14:8-14)

¹⁴ Sanam mε Amasia u Edǎmuba kamia u wurama, yera u dera ba Seirin bibun bweserun bǎnu gurama ba ka na win temǎ. Ma u nu kua win tiiginu. U nu yiramme u sǎamǎ. Ma u nu turare dǎǎ dokeamme. ¹⁵ Yera Yinni Gusunǎ u ka Amasia mǎru kua. Ma u nǎn win sǎmǎ goo gǎriama. U nǎn bikia u nεε, mban sǎna a Edǎmuban bǎnu gurama, ni, ni nu n kpiǎ nu bu wǎre wunen nǎman di.

¹⁶ Sanam mε u gari yi mǎ u dǎǎ, yera Amasia u nǎn sǎǎwa u nεε, wara nun gǎsa a n ka sǎa nε sina bokon bwisi kǎǎ. A doonǎ min di. Mban sǎna a kǎ bu nun go.

Ye sǎmǎ wi, u doonǎ, yera u nǎn sǎǎwa u nεε, na yǎ ma Gusunǎ u gǎru doke u nun kpeerasia yǎn sǎ a kua mε. Wee a n nεn bwisi kǎru wure.

¹⁷ Sanam mε Amasia ka wigibu ba nǎsina, yera u gǎra bu Yoasi, Isireliban sina boko Yoakasin bii, Yehun debubu sǎ bu nεε, u na bu tabu yinna. ¹⁸ Yera Yoasi Isireliban sina boko u wisima u nεε, sǎkin kikiru garu ta wǎa Libanin guurǎ. Tera ta dǎa bakaru sǎmǎbu gǎria Libaniǎ ta nεε, a man wunen

bii wəndia kēema u ko nen biin kurə. Adama gbeeku yεε yi seewa yi da yi sākin kiki te taaka yi go. ¹⁹ Geema Amasia. Wee, a Edəmuba kamia. Ma a tii sue. Yen sō, a sinə sēε wunen yenuə. Mban sōna kaa tii tabu sure bi bu koo ka nun kōsa naawa. Domi wunε ka Yudaba, sa ko bεε kam koosia.

²⁰ Adama Amasia kun nūn swaa daki. Domi ye kpuro ya weewa saa Yinni Gusunən min di u ka wa u nūn yiberεba nəmu beria. Domi Amasia wi, u Edəmban būnu guramawa u sāamə. ²¹ Yera Yoasi, Isireliban sina boko u seewa u da u Amasia, Yudaban sina boko wəri Bēti Semēsio Yudaban temə. ²² Ma Isireliba ba Yudaba kamia. Ma Yuda ben baawure u duka sua u wura win yenuə. ²³ Yoasi, Isireliban sina boko u Amasia, Yudaban sina boko Yoasin bii, Yoakasin debubu yoru mwa Bēti Semēsio. Ma u ka nūn da Yerusalemuə. Saa ye sōra wi, Yoasi, u Yerusalemun gbāraru sura gəm soonu nεeru (400) saa kənnə ge ba mē Efaraimun di sere n ka da kənnəwə ge ba mē Gani gəmburu. ²⁴ Ma Yoasi wi, u wura ka sii geesu gura ka sāa yerun gāa gee ni nu wāa Obēdi Edəmun yenuə ka sere maa sina kpaarun arumani. Ma u gabu mōoru mwεera u ka gōsira win wuuə Samario.

Amasian gəə

(I maa mεerio Sinambu II, 14:15-20)

²⁵ Isireliban sina boko Yoasi, Yoakasin biin gəən biru, Amasia, Yudaban sina boko Yoasin bii, u maa kua wōə wəkura nōəbu bandu sōə. ²⁶ Ye Amasia u gbia u kua ka ye u kua dāku ten sukum, ye kpuro ya yorua Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru sōə. ²⁷ Ye Amasia u ka Yinni Gusunə tonda u kpa, yera ba nūn seesi Yerusalemuə. Ma u duka sua u da

u wāa Lakisiō. Miya ba nùn naa swīi ba go. ²⁸ Ma ba win goru suama ka dumi ba ka na ba sikua win baababan sikaō Dafidin wuuō.

26

Osiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mærio Sinambu II, 14:21-22, 15:1-3)

¹ Amasian gəən biru, Yudaba kpuro ba Osiasi sua ba swīi bandu sōō win tundo Amasian ayerō. Saa ye sōō, u mōwa wōō wəkura nōōbu ka tia. ² Wiya u Elati bana u sənwa. Ma u dera ya kua Yudabagia win tondon gəən biru.

³ Osiasi u kuawa wōō weeraakuru ka yiru Yerusalemuō. Win meron yīsira Yekolia Yerusalemugii. ⁴ U sīawa dee dee Yinni Gusunən wuswaaō nge me win tundo Amasia u kua.

Osiasi u Gusunə biru kisi

⁵ Osiasi u kookari kua u ka Yinni Gusunə sāwa Sakarin wāaru kpuro sōō. Sakari wi, u bwisi mō u ka kāsīnu tubusīa ni nu wee Gusunən min di. Saa ye sōō, ye Osiasi u mō kpuro ya ra nùn koorewa.

⁶ Sōō teeru u yara u ka Filisitiba wəri. Ma u da u Gatin gbāraru yaba ka Yabinəguru ka Asidədugiru. Ma u wusu bana Asidədugibun temō Filisitiban wusun suunu sōō. ⁷ Yinni Gusunə u nùn somi u ka Filisitiba ka Daarububa tabu kua ka be ba wāa Guri Baaliō ka sere Maoniba.

⁸ Saa ye sōō, Aməniba ba ka Osiasi kēnu naawammē ma u yīsiru yara sere Egibitin tem nōō burā yerō. Domi win dam mu nōōra baama kpuro.

⁹ Osiasi u kōsu yenu kua Yerusalemuō kənnōwō ge ba mō Gani gəmburu, ka ge ga wāa wōwa gia,

ka gbāraranun goo gəmkirə. Ma u dera nu dam mə. ¹⁰ U maa k̄su yenu bana gbaburə, ma u dəkə dabi dabinu gba, domi u sabe dabi dabinu mə ni nu wāa Sefalan wəwəə ka nim wōkun goorə. Meya u maa gbaa wukobu mə ka be ba ra resem səmburu ko guunə ka guu te ba mə Kaameliə. Domi u ra gbee səmburu k̄a.

¹¹ Osiasi u tabu durəbu mə be ba ra tabu de wuu wuuka nge mε win tire yoro Yeyeli ka win tabu sunə turo Maaseya ba ka bu gara. Win sina asakpə turo wi ba mə Hanania, wiya u bu kpare. ¹² Yenu yērobu ka tabu durə wərugəba, be kpuron geera sāawa nərəbun suba yiru ka nata (2.600). ¹³ Tən be, ba tabu durəbu nərəbun suba gooba wunəbu ka nəəba yiru ka nεera wunəbu mə ba kpare (307.500). Bera ba ra sina boko somi tabu səə. ¹⁴ Osiasi u tabu kowo be kpuro tereu ka yaasi wē ka sii furəsu ka yabe tarakpenu ka tennu ka kpurantεenu. ¹⁵ U dera bwisigii goo u tabu yānu ganu kua ni ba yi k̄su yenə ka gani gəmunə. Niya nu ra n sēenu toomə, n̄ kun mε nu n kpenu kasukumə. Ma sina boko Osiasi u yīsiru yara n toma. Domi u somiru wa sere u ka win bandu tāsisia.

¹⁶ Sanam mε Osiasi u win bandu tāsisia u kpa, yera u tii sua sere bu n̄n kam kua. U n̄ Gusunə win Yinni mεm nəəwε. Ma u da Yinni Gusunən sāa yerə u ka turare d̄ə doke mi, ka tii. ¹⁷ Yen biru, yāku kowo Asaria u dua mi, ka yāku kowobu wεnε, ¹⁸ be ba wərugəru mə. Ma ba sina boko Osiasi s̄əwa ba nεε, Osiasi, n̄ n̄ wunε kaa Yinni Gusunə turare d̄ə dokea. Aronin bibun bwesera ba gəsa yen s̄. N n mεn na, a yario sāa yeru min di. Domi a kua mεm nəə sari. A n̄ maa bεεε wasi Yinni Gusunən wuswəəə.

19 Yera sina boko Osiasi u m̄aru seewa. N deema u ye ba ra ka turare d̄ɔ̄ doke n̄eni. Yera bara disigira n̄n w̄ari win sirikanāɔ̄ ȳaku kowo ben n̄ni biru Yinni Gusun̄n s̄aa yeru mi, mi ba ra turare d̄ɔ̄ doken wuswaā. 20 Yera ȳaku kowo t̄nwer̄o Asaria ka ȳaku kowo be ba tie, ba n̄n m̄era, ma ba deema wee, bara disigira win sirikanāɔ̄. Yera ba yande n̄eε, u yario t̄ɔ̄w̄ɔ̄. Ma Osiasi u yara t̄ɔ̄w̄ɔ̄ fuuku fuuku, domi u wa ma Yinni Gusun̄n u n̄n bara disigiru kp̄εε.

Osiasin bandun kpeeru

(I maa m̄erio Sinambu II, 15:5-7)

21 Ma bara disigii te, ta Osiasi w̄aasi sere u da u ka gu. Ba n̄n yara Isireliban suunu s̄ɔ̄n di, u da u w̄aa wi turo. Win bii Yotamuwa u n̄n k̄sire kua u tem m̄ kparam̄. 22 Ye Osiasi u gb̄ia u kua, ka ye u kua win w̄aa d̄aakiru s̄ɔ̄, ye kpuron gari yi yorua Gusun̄n s̄om̄ Esai, Am̄atin biin tireru s̄ɔ̄. 23 Osiasi u kpuna u gu. Ma ba ka n̄n da mi ba ra sinambu sike. Adama ba ñ n̄n sikua win baababan siki w̄arū, domi ba n̄eε, u bara disigiru m̄. Ma win bii Yotamu u bandu k̄sire kua.

27

Yotamu

u kua Yudaban sina boko

(I maa m̄erio Sinambu II, 15:32-38)

1 W̄ɔ̄ yenda n̄ɔ̄buwa Yotamu u m̄ sanam m̄ u bandu di. Ma u kua w̄ɔ̄ w̄akura n̄ɔ̄bu ka tia bandu s̄ɔ̄ Yerusalem̄. Win m̄eron ȳisira Yerusa, Sad̄okun bii. 2 U s̄iawa dee dee Yinni Gusun̄n wuswaā. Win tundo Osiasin yira u sw̄i mam

mam. Adama u ñ due Yinni Gusunən sãa yerə. Yen biru, u dera tamba sankiramə win tem me səə.

³ Wiya u Yinni Gusunən sãa yerun kənnə ge ga wãa gunguru gia bana. Ma u maa bani dabinu kua Ofelin gb̄ararə. ⁴ U wusu bana Yudan guunə. Ma u maa k̄əsu maru yenu kua ka dii baka damginu yakasə.

⁵ U maa ka Aməniba tabu kua, ma u bu kamia. W̄ə ge səə, Aməniba ba n̄n sii geesun gobi wunəbu (100) w̄e ka d̄ia bimi yi ba m̄ə əsun t̄ənnu n̄rəbun suba ita (3.000) ka alikaman t̄ənnu n̄rəbun suba ita. Nge m̄əya ba m̄ə sere n ka girari w̄ə ita. ⁶ Yotamu u dam kua. Domi u win naan̄e doke Yinni Gusunə səə.

⁷ Ye Yotamu u kuan sukum, win tabu ka win s̄əma ye u kua, ye kpuron gari yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru səə. ⁸ Yotamu u m̄əwa w̄ə yenda n̄əbu sanam m̄e u kua sina boko. Ma u kua w̄ə w̄əkura n̄əbu ka tia ban te səə Yerusalemuə. ⁹ Yen biru, u kpuna u gu. Ma ba n̄n sikua Dafidin wuuə. Ma win bii Akasi u bandu k̄əsire kua.

28

Akasi u kua sina boko Yudaə (I maa m̄ərio Sinambu II, 16:1-6)

¹ Akasi u m̄əwa w̄ə yendu sanam m̄e u bandu di. U kuawa w̄ə w̄əkura n̄əbu ka tia bandu səə Yerusalemuə. U ñ s̄ia dee dee Yinni Gusunən wuswaaə. U ñ win sikado Dafidin yira sw̄i. ² Isireliban sinambun yira u sw̄i. U mam b̄ū wi ba m̄ə Baalin bw̄aroku sii ganduguu kua. ³ U turare d̄ə doke Hin̄əmun bibun bweserun w̄əwəə. Ma u ka win tiin bibu ȳaku d̄ə mwaaruginu kua nge

mε bwese tukunu nu ra ko ni Yinni Gusunə u gira Isireliban wuswaan di. ⁴U ra bũu yākunū ko kpa u nu turare dāə dokea gungunə ka guunə ka sere dāa kubenə.

⁵Gusunə wi, Akasin Yinni u nūn Sirin sina boko nəmu bəri. Ma ba nūn kamia ba win tən dabinu mwεera ba ka da Damasiə. Yen biru, Gusunə u maa nūn bəri Isireliban nəmaə. Ma Isireli be, ba nūn kamia. ⁶Peka, Remalian bii, u təmbu nərəbun suba wunaa teeru (120.000) go səə teerun səə, yèn sə ba Gusunə ben baababan Yinni deri. Tən be ba go mi, be kpuro ba sāawa tabu durə wərugəba. ⁷Sikiri, Efaraimuban tabu durə u Maaseya, sina bokon bii go ka Asirikamu wi u sāa sina bokon yenun səm kowobun wirugii ka sere Elikana sina bokon sina asakpə gbiiikoo. ⁸Isireliba ba ben mero bisibu Yudaba yoru mwa təmbu nərəbun suba goobu (200.000), kurəbu ka bibu. Ma ba ben yāa dabinu gura ba ka da Samariə.

⁹N deema Yinni Gusunən səmə goo u wāa mi. Win yīsira Odedi. Yera u tabu kowo be sennə da. U nεε, wee Gusunə bεen baababan Yinni u ka Yudaba mərə kua, ma u bεε bu nəmu bəri, ma i bu go ka wənwəndu sariru sere ben wuri yi nūn girari.

¹⁰Yera i kī tē, Yuda be, ka Yerusalemugii be, bu ko bεen yobu? I n̄ tamaa i Gusunə bεen Yinni torari?

¹¹I swaa dakio i nə. I yoo be i mwεera bεen mero bisibu səə mi yəsuo bu wura ben yenusə. Domi Yinni Gusunə u ka bεε mərə baka m̄.

¹²Efaraimuban wirugibu gabu, Asaria, Yokananin bii ka Berekia, Məsilemətun bii ka Esekiasi, Salumun bii ka Amasa, Adilain bii, bera ba tabu kowobu seesi be ba wee tabu gberun di.

¹³Ba bu səəwa ba nεε, i n̄ ka yoo be duə mini. I kī

i beſen taare sosiwa Yinni Gusunən mi. Domi sa tore kə. Ma Yinni Gusunə u ka sun mərə sãa.

¹⁴ Yera tabu kowo be, ba yoo be yōsu, ba bu ben yānu wesia Isireliba ka ben wirugibun wuswaaə.

¹⁵ Wirugii be ba soka ka ben yīsa ba yoo be sua, ba ben be ba wāa tereru yānu dokea ni tabu kowoba mweerima. Ba bu yānu ka baranu wē. Ba dera ba di ma ba nərə. Ma ba ben mēeran bosu bəkua. Ma ba yoo be səə be ba kun kpē bu sī ketekunu səndi ba ka da Yerikoə mi kpaƙpa bēε wāa. Yen biru, Isireli be ba ka bu da ba wurama Samariə.

Akasi u somiru kasu

Asirigibun mi

(I maa mēerio Sinambu II, 16:7-20)

¹⁶ Saa ye səərə sina boko Akasi u gərə Asirin sinambun mi, u bu somiru kana. ¹⁷ Edəmuba ba na ba kƙam Yudaba wəri ba kamia, ma ba Yuda be, yoru mweera ba ka doona. ¹⁸ Filisitiba ba wərəa na wuu si su wāa Sefalan wəwəə ka si su wāa Yudan tem sō yēsan nəm dwaru gia. Ma ba Bēti Semesi ka Ayaloni mwa ka Gederətu ka Soko ka yen baru kƙaanu ka Tinna ka yen baru kƙaanu ka Gimuso ka yen baru kƙaanu. Ma ba sina wuu si səə. ¹⁹ Domi Yinni Gusunə u Yudaba sekuru doke ben sina boko Akasin sō. Akasi wi, u kom bēreteke kuawa Yudaə, u Yinni Gusunə mēm nəəbu sariru koosiwa mam mam.

²⁰ Ma Asirin sina boko Tigilati Pilesεε u na u nùn wəri nge yiberε. U ñ nùn somi. ²¹ Domi Akasi u Yinni Gusunən sãa yeru ka sina kƙaaruu ka win tem wirugibun arumani gura u Asirin sina boko wē. Adama ka mε, yen gaa kun nùn yare. ²² Sanam mε u wāa nuku sankiranu səə, ka mε, u Yinni Gusunə

mɛm nɔɔbu sariru koosimɔwa u dɔɔ. ²³ U Damasin bũnu yākuru kua ni nu nùn kamia mi. Domi u nɛɛ, wee Sirin sina bokon bũnu nu ra bu somi. Tɛ, win tii u koo maa nu yākuru kua kpa nu wa nu nùn somi. Adama nu n nùn somi. Nu nùn kam kuawa wi ka Isireliba kpuro. ²⁴ Akasi u Yinni Gusunɔn sãa yerun dendi yãnu kpaasina u kɔsuka. Ma u dera ba tu kenua. Ma u bũu yāku yenu kua beri berika kpuro Yerusalemuɔ. ²⁵ Yera u gungunu kua Yudan wusu kpuro sɔɔ bu ka bũnu yākuru kua kpa bu maa nu turare dɔɔ dokea mi. Nge mɛya u kua u ka Gusunɔ win baababan Yinnin mɔru seeya.

²⁶ Akasin kookoosun sukum gbiikisu ka dāakis si kpuro su yorua Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ. ²⁷ Yen biru, Akasi u kpuna u gu, ma ba nùn sikua Yerusalemuɔ. Adama ba n nùn sikua Isireliban sinambun sikaɔ. Yen biru, win bii Esekiasi u bandu kɔsire kua.

29

Esekiasi u bandu di Yudaɔ (I maa mɛɛrio Sinambu II, 18:1-4)

¹ Esekiasi u mɔwa wɔɔ yɛnda nɔɔbu sanam mɛ u bandu di. Win mɛron yĩsira Abiya, Sakarin bii. U kuawa wɔɔ yɛnda nɔɔbu ka nɛɛ bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. ² U kua ye ya Yinni Gusunɔ wɛre. Win sikado Dafidin yira u swĩi mam mam.

³ Win bandun wɔɔ gbiikuun suru gbiikoo sɔɔ, u Yinni Gusunɔn sãa yeru kenia. Ma u ten gamboba sɔnwa. ⁴ U dera yāku kowobu ka Lefiba ba na. Ma u bu mɛnna sãa yerun batumaɔ ye ya wãa sɔɔ yari yeru gia. ⁵ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ Lefiba i swaa dakio i nɔ. I tii dɛɛrasio, kpa i maa Gusunɔ bɛɛn

baababan Yinnin s̄aa yeru d̄eerasia. I ye ya disi m̄o kpuro yaro s̄aa yee ten min di. ⁶ B̄eṣen baababa ba kua mem̄ n̄o sariba. Ba k̄sa kua Gusun̄o b̄eṣen Yinnin n̄ni s̄o. Ba wi ka win s̄aa yeru biru kisi. ⁷ Ma ba s̄aa yee te ken̄ua, ba ten fitilaba go. Ba ku ra n̄n turare d̄o dokeye. Ba ku ra maa n̄n ȳaku d̄o m̄waararuginu kue. ⁸ Yera Yinni Gusun̄o u Yuda ka Yerusalemu m̄ru seesi. Ma u dera ye kpuro ya kua bansu ba ye ȳem̄o nge m̄e i waam̄o gis̄o. ⁹ B̄eṣen baababa ba gbisuka tabu s̄o ma b̄eṣen bii t̄n dur̄bu ka t̄n kur̄bu ka b̄eṣen kur̄bu ba yoru da tem tukum̄o Yinni Gusun̄an m̄ru yen s̄. ¹⁰ T̄e, na k̄i n ka Gusun̄o b̄eṣe Isireliban Yinni arukawani b̄oke, kpa win m̄ru ye, yu wa yu sure u sun deri. ¹¹ Yen s̄, n̄n bibu, i ku maa Gusun̄o atafiru ko. Domi u b̄e ḡosawa i ka n̄n s̄amburu kua, i n n̄n s̄am̄o, kpa i n n̄n turare d̄o dokeamm̄e.

¹² Lefiba be ba seewa ba na, bera Mahati, Amasain bii ka Yoeli, Asarian bii Kehatin bibun bweseru s̄o ka Kisi, Abudin bii ka Asaria, Yehal̄elin bii M̄erarin bibun bweseru s̄o ka Yoasi, Simman bii ka Ed̄eni, Yoan bii Ḡeṣ̄anin bibun bweseru s̄o ¹³ka Simuri ka Yeyeli Elisafanin bibun bweseru s̄o ka Sakari ka Matania Asafun bibun bweseru s̄o ¹⁴ka Yeyeli ka Sim̄ei Hemanin bibun bweseru s̄o ka Semaya ka Usieli Yedutum bibun bweseru s̄o. ¹⁵ Ba ben m̄ero bisibu m̄enna ye ba tii d̄eerasia ba kpa. Yen biru, ba Yinni Gusun̄an s̄aa yeru d̄eerasia nge m̄e sina boko u gerua ka nge m̄e Yinni Gusun̄o u wooda w̄e. ¹⁶ Ȳaku kowobu ba dua Yinni Gusun̄an s̄aa yer̄o bu ka tu d̄eerasia. Ma ba disinu kpuro yara ni nu w̄a s̄aa yeru mi, ka ten yaarāo. Min diya Lefiba ba disi ni gura ba ka

da ba kube wɔwaa ye ba m̀ Sedoroni. ¹⁷ Ba sãa yee ten dɛerasiabu toruawa wɔɔn suru gbiikoon tɔɔ gbiikirun di. Yen sɔɔ nɔɔba itase, ma ba tura ten adɛrɔwɔ. Yen biruwa ba maa kua sɔɔ nɔɔba ita ba ka tu dɛerasia ba kpa. Sɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia ba kua ba ka te kpuro dɛerasia ba kpa.

¹⁸ Ma ba da sina boko Esekiasin mi ba nɛɛ, wee sa sãa yee te dɛerasia sa kpa ka yãku yee te, ka ten dendi yãnu ka tabulu mi ba ra pɛɛ yi ka yen dendi yãnu. ¹⁹ Yãa ni kpurowa sa sɔnwa, ma sa nu dɛerasia ni Akasi u raa disi doke win mem nɔɔbu sarirun sɔ sanam mɛ u bandu dii. Ni kpurowa sa yi Yinni Gusunɔn yãku yerun wuswaaɔ.

Esekiasi u maa

Yinni Gusunɔn sãaru seeya

²⁰ Yera sɔɔ teeru, Esekiasi u seewa buru buru yellu u wuun wirugibu menna, ma ba da Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. ²¹ Ma ba ka naa kinɛnu nɔɔba yiru na ka yã kinɛnu nɔɔba yiru ka yã kpɛmmiinu nɔɔba yiru ka boo kinɛnu nɔɔba yiru bu ka toranun yãkunu ko bandun sɔ ka yãku yee ten sɔ ka sere Yudaban sɔ. Yera sina boko u yãku kowobu Aronin bibun bweseru sɔɔwa u nɛɛ, bu ye kpuro goowo Yinni Gusunɔn yãku yerɔ. ²² Ma ba kɛɛ kinɛ ni sakira ba nin yɛm sua ba yɛka yãku yerɔ. Yen biru, ba yã kinɛ ni sakira ma ba nin yɛm yɛka yãku yerɔ. Mɛya ba maa yã kpɛmmii ni sakira ba nin yɛm yɛka yãku yerɔ. ²³ Yen biru, ba maa ka boo kinɛ ni na sina bokon wuswaaɔ ka tɔmbu kpuron wuswaaɔ bu ka toranun yãkunu ko. Ma be kpuro ba ben nɔma sɔndi boo nin wiru wɔllɔ. ²⁴ Ma yãku kowobu ba boo ni sakira ba nin yɛm

yari yāku yerun temə. Ba yāku te kuawa Isireliba kpuron toranun sō. Domi sina boko u nεε, yāku dō mwaararugii ni, ka torarun yāku ni, ba koo nu kowa Isireliba kpuron sō.

²⁵ U Lefiba doke Yinni Gusunən sāa yerə ba seketirenu neni ka guunu ka mərəkunu nge mε Dafidi ka Gusunən səməbu Gadi ka maa Natani ba wooda wē bu ko. Yinni Gusunəwa u bu wooda ye wē. ²⁶ Ma Lefiba ba na ba sina Yinni Gusunən sāa yerə ka dwee yāa ni Dafidi u dera ba kua. Ma yāku kowobu ba maa dua ka ben kəbi. ²⁷ Ma Esekiasi u nεε, bu yāku dō mwaararugiru koowo yāku yeru wəllə. Ye ba yāku dō mwaararugii te torua, yera ba maa womusu torua. Ma ba kəbi sɔ ka sere Dafidi Isireliban sina bokon dwee yāa ni. ²⁸ Ma tən be kpuro ba yiira bu ka Yinni Gusunə bεεε wē. Ba kəbi soomə, ba womusu mɔ sere ba ka yāku dō mwaararugii te wiru go. ²⁹ Sanam mε ba yāku ni kua ba kpa, yera sina boko ka win tən be kpuro ba yiira ba Yinni Gusunə bεεε wē. ³⁰ Yera Esekiasi ka Yudaban wirugibu ba Lefiba sōwa ba nεε, bu Yinni Gusunə siaro ka Dafidin womusu ka maa Asafun womusu. Ma ba Yinni Gusunə kpuna ba nùn sāwa ka nuku doo bakabu.

³¹ Esekiasi u nεε, tē, wee i tii dεerasia, i kua Yinni Gusunəgibu. Yen sō, i susima i nùn siarabun yākunu kua win sāa yerə.

Yera tən be, ba maa ka yaa sabenu na ba ka nùn siarabun yāku ni kua. Ma gaba maa nùn yāku dō mwaararuginu kua ka nuku tia. ³² Yaa sabe ni ba ka yāku dō mwaararugii ni kua mi, nu dabi. Kεteban geera sāawa wata ka wəkuru, yāa kinenu maa wunəbu (100) ka sere yāa kpemminu goobu (200). Ye kpurowa ba ka yāku dō mwaararugii

ni kua. ³³ Yen biru, ba maa keɛ nata (600) go ka yāanu nərɔbun suba ita (3.000). ³⁴ Adama yāku kowobu ba n̄ dabi d̄ama te. Yen s̄ona ba n̄ kp̄ia bu yāku yāa ni koku. Ben m̄ero bisibu Lefibara ba bu somi ba ka s̄ambu te kua sere saa ye yāku kowobu be ba tie ba tii d̄erasia. Domi Lefiba ba tii w̄ɛ ka k̄iru n̄ kere yāku kowobu. ³⁵ D̄ama te, ba yāku d̄ɔ mwaararuginu kua nu dabi ka siarabun yāku ni ba kua ka yaa gum ka sere tam m̄e ba ka yāku d̄ɔ mwaararuginu kua.

Nge m̄eya ba ka s̄aru seeya Yinni Gusun̄n s̄aa yer̄ɔ. ³⁶ Esekiasi ka t̄ɔn be kpuro ba nuku dobu kua ȳɛn s̄ Gusun̄ɔ u doke t̄ambun ḡrus̄ɔ ba ka win s̄aru seeya m̄esum fuuku.

Ḡɔ sararibun t̄ɔɔ bakarun

s̄ɔru

30

¹ Esekiasi u s̄m̄ɔbu ḡɔra Isireliɔ ka Yudaɔ. N deema u raa Efaraimuba ka Manaseba tireru yorua bu ka na bu Ḡɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru di Gusun̄ɔ, be Isireliban Yinnin s̄aa yer̄ɔ, Yerusalem̄ɔ. ² Sina boko Esekiasi ka win sina asakp̄ɔbu ka Yudaba ba n̄ɔsina ma ba koo Ḡɔ sararibun t̄ɔɔ baka te di w̄ɔn suru yiruse s̄ɔɔ. ³ Domi ba n̄ kp̄ɛ bu tu di ten saa s̄ɔɔ ȳɛn s̄ yāku kowo dabiru ta n̄ tii d̄erasie. M̄eya t̄ɔn dabira kun maa m̄enne Yerusalem̄ɔ. ⁴ Sina boko ka t̄ɔn be kpuro ba t̄ɔɔ te wura. ⁵ Ma ba dera ba kpara Isirelin tem kpuro s̄ɔɔ saa Beri Seban di n̄ ka da sere Danuɔ, t̄ambu bu ka na Yerusalem̄ɔ bu Gusun̄ɔ Isireliban Yinni Ḡɔ sararibun t̄ɔɔ baka te diiya. Domi t̄ɔn dabiru ta ku ra raa maa tu di nge m̄e ba yorua bu ko. ⁶ Ma ḡɔro be, ba sina boko

ka win sina asakpɔbun tire ni sua ba ka da Isireliɔ ka Yudaɔ. Ma ba bu sɔɔwa ka sina bokon yĩsiru ba nɛɛ, bɛɛ Isireliba, i wurama Gusunɔ Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinnin mi, kpa win tii u maa wurama bɛɛn mi. I de i wurama bɛɛ be i kisira Asirin sina bokon nɔman di. ⁷ I ku bɛɛn baababa ka bɛɛn maabu saari be ba n̄ Gusunɔ ben baababan Yinni mɛm nɔɔwɛ, ma u bu kam koosia nge mɛ i waamɔ gisɔ. ⁸ I ku swaa taaya nge bɛɛn baababa. I wurama Yinni Gusunɔn mi. I na i n̄n s̄a win s̄a yerɔ te u tii yiiye sere ka baadomma. I na i Gusunɔ bɛɛn Yinni s̄a kpa win m̄aru baka ye, yu bɛɛ doonari. ⁹ I n wurama Yinni Gusunɔn mi, bɛɛn t̄ambu ka bɛɛn bii be ba mwɛɛra ba ka yoru da, ba koo bu w̄n w̄ndu kua kpa bu den de bu wurama tem mɛ s̄ɔ. Domi Gusunɔ bɛɛn Yinni u ra suuru ko. Win w̄n w̄nda kp̄a. U n̄ maa bɛɛ biru kisimɔ i n wurama win mi.

¹⁰ Nge m̄ya ḡoro be, ba gerumɔ ba ka wusu gasirimɔ saa Efaraimun tem di ka Manasen temɔ n ka girari Sabulonin temɔ. Ma ba bu ȳɛmɔ ba yaakoru koosimɔ. ¹¹ Adama gaba tii kawa Aɛɛn temɔ ka Manasen temɔ ka Sabulonin temɔ, ma ba seema ba na Yerusalemɔ. ¹² M̄ya maa Yinni Gusunɔ u ka Yudaba w̄a. Ma u dera ben ḡoru ga kua tia bu ka sina boko ka win sina asakpɔbun gari mɛm nɔɔwa nge mɛ wi, Yinni Gusunɔ u gerua.

Ḡɔ sararibun t̄ɔ bakaru

¹³ T̄n dabiru ta m̄enna w̄ɔn suru yiruse s̄ɔ Yerusalemɔ bu ka p̄ɛ ye ba kun seeyatia doken t̄ɔ bakaru ko. D̄ma te, t̄n be, ba dabia. ¹⁴ Yera ba seewa ba b̄u ȳaku yee ni nu w̄a Yerusalemɔ k̄suka ka sere mi ba ra nu turare d̄ɔ dokeye. Ma ba ye kpuro gura ba sure w̄waɔ ye ba m̄ Sedoroni.

15 Yen biru, ba Gəə sararibun t̄əə bakarun yāku yaa sakira w̄əən suru yirusen s̄əə wəkura nnese s̄əə. Sekura yāku kowobu ka Lefiba mwa, ma ba tii d̄eerasia. Ba yāku d̄əə mwaararuginu kua Yinni Gusunən s̄aa yerə. 16 Ben baawure u da u w̄aa win ayerə nge m̄e Məwisi Yinni Gusunən t̄ənu u yorua woodan tireru s̄əə. Ma yāku kowobu ba yem yēkamə m̄e Lefiba ba bu w̄ēemə. 17 Nge m̄e t̄ən dabira w̄aa be ba n̄ tii d̄eerasie d̄əma te, yera n dera Lefiba ba bu yāku yēē yi sakiriamme, kpa bu ka yi d̄eerasia bu yi nenem Yinni Gusunən s̄ə. 18-19 T̄ən dabiru ta w̄aa te ta n̄ tii d̄eerasie, n mam n̄ere Efaraimuba s̄əə ka Manaseba s̄əə ka Isakariba s̄əə ka sere Sabuloniba s̄əə. Ba Gəə sararibun t̄əə bakaru di. Adama ba n̄ ten wooda sw̄ii. Yen s̄əna Esekiasi u bu kanaru kua u n̄e, Yinni Gusunə, wun̄e t̄ən geowa. Be ba tii w̄ē ka ben ḡoru kpuro ba ka wun̄e Gusunə ben baababan Yinni kasu, baa m̄e ba n̄ tii d̄eerasie, a bu suuru kuo.

20 Yinni Gusunə u Esekiasin kana te mwa ma u t̄ən be suuru kua.

21 Nge m̄eya Isireli be ba m̄enna Yerusalemə, ba ka p̄ē ye ba kun seeyatia doken t̄əə bakaru di s̄əə n̄əba yiru ka nuku dobu. T̄əə baatere yāku kowobu ka Lefiba ba ra n̄ Yinni Gusunə siaraməwa ka dwee yānu. 22 Esekiasi u Lefi baawure siara s̄əmbu te u kuan s̄ə Yinni Gusunən s̄ə. Ba yāku yaa ye tema s̄əə n̄əba yiru. Ma ba siarabun yākunu kua ba ka Gusunə ben baababan Yinni siara. 23 Yen biru, t̄ən be, ba maa wura bu t̄əə bakaru di s̄əə n̄əba yiru. Ma ba maa sina s̄əə n̄əba yiru ba t̄əə bakaru di ka nuku dobu. 24 Domi Esekiasi u ket̄e kin̄enu n̄ərəbu (1.000) ḡəsa ka yāanu n̄ərəbun suba n̄əba yiru (7.000). Ma win sina asakp̄əbu ba maa ket̄e

kinenu nərəbu gəsa ka yāanu nərəbun suba wəkuru (10.000). Ma yāku kowobu dabinu ba tii dεerasia.

²⁵ Yudaba kpuro ka yāku kowobu ka Lefiba ka sere be ba na Isirelin di ka səbu be ba wāa Isireliə ka Yudaə, be kpurowa ba nuku dobu kua dəma te.

²⁶ Nuku doo bakabu bu wāa Yerusalemuə. Saa Saloməə Dafidi Isireliban sina bokon biin waatin di, ba n tōə baka ten bweseru koore Yerusalemuə.

²⁷ Yera yāku kowobu ka Lefiba ba seewa ba tən be domaru kua. Yinni Gusunə u ben nəə nuə domi ben kana te, ta nūn girari sere win wāa yee dεerarə wəllə.

Esekiasi

u Yinni Gusunən sāaru seeya

31

¹ Yeniba kpuron biru, Isireli be ba wāa mi, ba seewa ba da Yudan wusu kpuro səə ba bwāarokunu kəsuka ma ba gungunu ka būu yāku yenu kpuro kəsuka Yudan temə ka Benyamεen temə ka Efaraimun temə ka Manasen temə. Yen biru, be kpuro ba wurama ben temə, ben baawure u da u wāa win wāa yerə.

² Esekiasi u wure u yāku kowobu ka Lefiba wesia ben səmburu səə nge mε ba ka bənu sāa ka səmbu te baawure u ra ko. Bera ba ko n da yāku dōə mwaararuginu ka siarabun yākuunu ko ka sere womusu bu ka Yinni Gusunə siara win sāa yerun kənnəwə. ³ Sina boko Esekiasi u win dukian sukum wē bu ka yāku dōə mwaararuginu ko ni ba ra ko bururu ka yoka ka ni ba ra ko tōə wērarugiru səə ka suru kpaon tōə bakaru səə ka sere tōə baka ni nu tie səə nge mε ba yorua woodan tireru səə.

⁴ Yera u Yerusalemugibu sōwa u neε, bu yāku kowobu ka Lefiba ben baa wēyɔ, kpa bu kpī bu Yinni Gusunən woodaba mem nōwa sāa sāa. ⁵ Sanam me gari yi, yi nōra baama, yera Isireliba ba ben alikama ye ya gbia ya ye wē ka tam kparam ka gum ka tim ka sere ben dīanu ganu. Meya ba maa ka gāanu kpuron wākuru baateren wəllən tia tia na. ⁶ Meya Isireliba ka Yudaba be ba wāa Yudan wuu marosə ba ben yaa sabenun wākuru baateren wəllən tia tia wē ka sere gāa ni ba gōsa ba yi nenem Yinni Gusunən sō. Ma ba nu suba suba. ⁷ Ba nin subenu toruawa saa wōn suru itasen di n ka da wō gen suru nōba yiruse sō. ⁸ Esekiasi ka win sina bwāabu ba na ba subu ni wa, yera ba Yinni Gusunə ka win tambu siara.

⁹ Ma Esekiasi u yāku kowobu ka Lefi be bikia u neε, subu nirà mini. ¹⁰ Yera yāku kowo tənwero Asaria, Sadəkun bweseru sō, u nùn wisa u neε, saa mìn di ba ka kēnu naamə Yinni Gusunən sāa yerə, dīanu ra n wāawa sa n dimə, sa n debumə. Ni nu tiara nu kpā niya mini. Domi Yinni Gusunə u sun domaru kua.

¹¹ Ma Esekiasi u wooda wē bu dinu səme mi ba koo nu yi. Ma ba dinu sənwa. ¹² Ma ba ka kēnu ka wākuru baateren wəllən tia tia na ka yāku dīa ni nu sāa Yinni Gusunəginu. Lefi wi ba mē Konania wiya ba dīa ni nəmu səndia, ma win mero bisi Simeɪ u sāa win yiruse. ¹³ Yeyeli ka Asasia ka Nakati ka Asaeli ka Yeriməti ka Yosabadi ka Elieli ka Yisimakia ka Makati ka Benaya be kpurowa Konania ka win mero bisi Simeɪ ba kpare nge me sina boko Esekiasi ka yāku kowo Asaria Yinni Gusunən sāa yerun wirugii ba wooda wē. ¹⁴ Kore wi u sāa Lefi Yiminan bii, u sāawa kənnə ge ga wāa sō yari yeru gian

kōso. Wiya ba kēε ni nōmu sōndia nì ba ka Yinni Gusunō naawa ka nuku tia ka sere ni ba ra wunε Yinni Gusunōn sō. Beya ba ko n da kēε ni bōnu ko. ¹⁵ Yāku kowobun wusu sō, Edeni ka Miyamini ka Yosue ka Semaya ka Amaria ka Sekaniawa ba gōsa bu Kore wi somi ba n da ka kēε ni begibu bōnu kue dee dee bibu ka bukurobu kpuro nge mε ba ka bu bōnu sāa wuu wuuka. ¹⁶ Beya tōn durō bii be ba gara saa wōō itan di n ka da be ba kere mε, ka be ba gesi dumō Yinni Gusunōn sāa yerō tōō baatere bu ka ben sōma ko wuu wuuka, ¹⁷ ka yāku kowo be ba gara yenu ka yenu ka Lefiba be ba gara saa be ba wōō yendu mōn di nge mε ben sōmbura sāa wuu wuuka, ¹⁸ ka sere maa tōn be ba tie kpuro ka ben debuminu ka ben kurōbu ka bii tōn durōbu ka tōn kurōbu, domi ba tii wēwa mam mam Yinni Gusunōn sāa yerun sōmburu sō. ¹⁹ Aronin bibun bweseru te ta sāa yāku kowobu baru kpaanō wuu marosun bōkuō, ba tōmbu gōsa wuu baagere sō be ba ko n da bu dīanu bōnu kue ben suunu sō, ka sere Lefi be ba gara garan suunu sō.

²⁰ Wee ye Esekiasi u kua Yuda kpuro sō. U sīawa dee dee gem sō Gusunō win Yinnin wuswaaō.

²¹ Sōma ye u kua bu ka sāaru ko Yinni Gusunōn sāa yerō ka sere win woodan mēm nōōbu, u ye kpuro kuawa ka gōru tia. Ma u koorā.

32

Asirin sina boko Sankeribu

u Yudan tem wōri

(I maa mεrio Sinambu II, 18:13, Esai 36:1)

¹ Esekiasi u sīa dee dee Yinni Gusunōn wuswaaō. Yeniban biruwa Sankeribu, Asirin sina boko u na

Yudaᵛ, ma u dera ba wuu gb̄ararugisu tarusi. U nεε, u koo su w̄ariwa ka dam. ² Ye Esekiasi u wa Sankeribu u na u ka Yerusalemu tarusi, yera u wirugibu ka tabu kowo damgibu soka, ³ bu wesiana bu ka bwii yi kεε yi yi w̄āa wuun biruᵛ. ⁴ T̄ən dabira ta n̄n somi ba ka bwii yi k̄rua ka nim tora ye ya kokumᵛ bera yen suunu sᵛᵛ. Domi Esekiasi u nεε, u n̄ k̄i Asirigibu b̄a n tunuma bu nim deema n kp̄ā.

⁵ Ma u win bandun dam t̄āsisia. U Yerusalemun gb̄ararun mi n w̄aruma seeya ka maa wuun k̄ᵛsu yenu. Ma u gb̄araru garu bana wuun biruᵛ u ka sikerena. Ma u kar̄i ye s̄anwa ye ba m̄ Milo Dafidin wuuᵛ. U tabu ȳāa dabi dabinu kasu ka maa t̄erenu.

⁶ U tabu sinambu kua ma u bu menna wuun gb̄ararun k̄annᵛwᵛ. Ma u bu kirᵛ kua u nεε, ⁷ bu t̄ii dam k̄εyᵛᵛ kp̄a bu w̄aruḡoru s̄ᵛᵛsi. Bu ku b̄erum ko bu diiri Asirin sina boko ka win t̄ən dabi ten wuswaᵛᵛ. Domi be ba ka bu w̄āa ba dabi n kere be ba ka n̄n w̄āa. ⁸ T̄omba ba ka n̄n w̄āa. Adama be, Gusunᵛ ben Yinniwa u koo bu somi. Wiya u koo bu dam w̄ē tabu sᵛᵛ.

Ma t̄ən be, ba Esekiasi Yudan sina bokon gari yi naane kua.

Sankeribu u ḡara

Yerusalemuᵛ

(I maa m̄εriᵛ Sinambu II, 18:17-37, Esai 36:2-22)

⁹ Yeniban biru, Sankeribu, Asirin sina boko u win s̄am kowobu ḡara Yerusalemuᵛ sanam m̄ε u w̄āa Lakisiᵛᵛ ka win tabu kowobu kpuro. U s̄am kowo be ḡrawa Esekiasi ka Yuda be ba w̄āa Yerusalemuᵛ kpuron mi, ¹⁰ bu nεε, ameniwa wi, Sankeribu, Asirin sina boko u gerua. U nεε, ma

səwra ba ben naane doke ba ka wāa Yerusalemuə ka nuku sankiranu. ¹¹ Bu ku de Esekiasi u bu nəni wōke kpa u de bu gbi gōoru ka nim nərūn sō ye u nεε, Gusunə ben Yinni u koo bu wəra wi, Asirin sina bokon nəman di. ¹² Ba ñ yē ma wi, Esekiasiwa u gungunu kəsuka ka Yinni Gusunən yāku yee te? Ma u bu sōwə u nεε, yāku yee teeru tənən miya ba ko n da de bu yiira bu Yinni Gusunə sā kpa bu nūn turare dō doke. ¹³ Adama be, ba ñ yaaye ye wi, Sankeribu ka win baababa ba bwesenu kpuro kua? Nin būnu nu kpīa nu bu yara saa win nəman di? ¹⁴ Bwese ni win baababa ba kam koosia sō, nin niren būna nu kpīa nu bu yakia win nəman di ben tii bu ka sere nεε, Gusunə ben Yinni u koo bu yakia. ¹⁵ Yen sō, bu ku de Esekiasi u bu nəni wōke kpa u n bu gārī seeyamə mεsum. Bu ku nūn naane ko. Domi bweseru garun būnu kun kpīa nu tu wəre win nəman di, ñ kun mε win baababan nəman di. Kaa sere gere Yudaban būnu?

¹⁶ Nge mεya Sankeribun səmə be, ba Yinni Gusunə ka win səm kowo Esekiasi wəmmə.

Sankeribun səməbu

ba Yinni Gusunə wəmmə
(*Imaa mεerio Sinambu II, 19:14-19, Esai 37:14-20*)

¹⁷ Sankeribu u tireru yorua u ka Gusunə Isireliban Yinni wəme. U nεε, nge mε bwese ni nu tien būnu nu ñ kpīa nu nin təmbu wəre win nəman di, nge mεya Gusunə, Esekiasin Yinni u ñ maa kpē u bu wəra win nəman di.

¹⁸ Ma Sankeribun səmə be, ba gbāramə ka dam ka Yudan barum bu ka təmbu nandasia be ba wāa gbāra ten sōwə kpa bu wa bu wuu ge mwa.

19 Ba Gusunə Yerusalemuḡibun Yinnin gari m̀ nge bwese ni nu tien bũu ni ba ka tii seka.

Asirigibu ba duki yakikira

(I maa m̄erio Sinambu II, 19:15,35-37, Esai 37:15,36-38)

20 Yera Esekiasi ka Gusunən s̄m̄ Esai, Am̄tin bii ba kanaru w̄ri gari yin s̄ ba Yinni Gusunə n̄ḡgiru sue w̄ll̄. 21 Yera Yinni Gusunə u ḡrado ḡoo ḡra u Asirigibun sansani w̄ri u ben tabu dur̄ w̄ruḡba ka ben tabu sinambu ka ben wirugibu go. Yera Asirin sina boko u ḡsira u wura win tem̄ ka sekuru. Ma u da win bũu dir̄. Miya win tiin bibu ba na ba n̄n k̄asi ba go ka takobi.

22 Nge m̄ya Yinni Gusunə u ka Esekiasi ka Yerusalemuḡibu faaba kua saa Sankeribun n̄man di ka sere be ba tie kpuron n̄man di. Ma u bu k̄su be ba ka bu sikeren̄n s̄. 23 T̄n dabira ta ra ka Yinni Gusunə k̄nu naaw̄e Yerusalemuḡ kpa tu maa ka Esekiasin tii k̄e gobiginu naawa. Saa yen d̄ma ten di, u ȳsiru yarawa bwesenu kpuro s̄.

Esekiasin bandun kpeeru

(I maa m̄erio Sinambu II, 20:1-21, Esai 38:1-8, 39)

24 Saa ye s̄, Esekiasi u bara sere u ḡḡ turuku kua. Ma u Yinni Gusunə kana. Ma Yinni Gusunə u n̄n wisa, ma u n̄n s̄m̄ maamaakiginu kua.

25 Adama Esekiasi kun kue nge u durom wa Yinni Gusunən min di. Ma u tii sua. Yera Yinni Gusunə u bu m̄ru seesi wi ka Yudaba ka Yerusalemuḡibu.

26 Ye u wa m̄, yera wi ka Yerusalemuḡibu ba tii kawa. Ma Yinni Gusunən m̄ru ya doona ben min di Esekiasin waati ye s̄.

27 Esekiasi u dukia baka ka b̄ēēē baka wa. U sii geesu ka wura ka kpee gobiginu ka turareba kasu

ka tɛɛnu ka gāa bwese bweseka ye ya wā. ²⁸ U alikaman biranu kua, ma u tam kpam ka gum beru yenu kua ma u yaa sabenu baaniren gōru kua ka sere nin dii yenu. ²⁹ Ma u tii wusu bania. U yaa sabenu wa dabi dabinu, keteba ka yāanu ka bonu. Domi Yinni Gusunɔ u nùn dukia baka wē.

³⁰ Wiya u maa Gihonin yeru gèn nɔɔ ga wāa gungurun bera gia kɔrua, ma u nɔɔ kpɔɔ yaba Dafidin wuun sɔɔ duu yeru gia.

Ye Esekiasi u gōru doke u ko kpuro, ya nùn koorawa. ³¹ Adama sanam mɛ Babilonin sina boko u sɔmɔbu mɔrisia u ka wa sɔm maamaaki ye Yinni Gusunɔ u mɔ Isireliɔ, yera Gusunɔ u Esekiasi deri u ka wa ye ya wāa win gōruɔ.

³² Ye Esekiasi u kuan sukum ka nge mɛ u Gusunɔ sāwa ka naanɛ, ye kpuron gari yi yorua Gusunɔn sɔmɔ Esai, Amɔtin biin kāsɩnun tireru sɔɔ ka maa Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ.

³³ Esekiasi u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua Dafidin bibun bweserun siku yerɔ bera gee n gunum bo. Yerusalemugibu ka Yudaba ba nùn gɔɔ swīiya. Yen biru, win bii Manase u bandu kɔsire kua.

33

Manase

*u kua Yudaban sina boko
(I maa mɛrio Sinambu II, 21:1-18)*

¹ Manase u mɔwa wɔɔ wɔkura yiru sanam mɛ u bandu di Yudaɔ. Ma u kua wɔɔ weeraakuru ka nɔɔbu ban te sɔɔ Yerusalemuɔ. ² Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ. Bwese ni Yinni Gusunɔ u gira Isireliban wuswaan di nin kom kɔsum mɛya u swīi.

³ U wure u gungunu seeya ni win tundo Esekiasi

u kəsuka. Ma u bũu wi ba m̀ Baalin yāku yenu kua ka bũu wi ba m̀ Asitaaten bwāarokunu ni win tundo u raa kəsuka. Ma u kperi ka s̄o ka surun s̄aru w̄ari. ⁴U bũu turanu bana Yinni Gusun̄n s̄aa yer̄o t̄en mi Yinni Gusun̄o u win ȳsiru doke sere ka baadommā. ⁵U maa suru ka s̄o ka kperin yāku yenu kua s̄aa yee ten yaari yiru ye s̄o. ⁶U dera ba ka win bii t̄on dur̄abu yākuru kua Hin̄mun w̄awā. U ra ka w̄ε ka guru winu s̄oruru ko kpa u dobo doboba ko. U ḡri sokobu yii be ba ra n̄n sian gari s̄. Ma u k̄sa m̀ u d̄o ye ya Yinni Gusun̄n m̄oru seeya. ⁷U win bũun bwāaroku kua u yi Yinni Gusun̄n s̄aa yer̄o. N deema Yinni Gusun̄o u raa Dafidi ka win bii Salom̄o s̄ōwa u n̄ε, s̄aa yee teni ka Yerusalemu yeniwa na ḡsa Isireliban suunu s̄o ya n ka n̄n ȳsiru s̄ōwa sere ka baadommā. ⁸Na ñ maa Isireliba yaram̄o saa ben tem di m̄ε na ben baababa w̄ε b̄a n gesi n̄n woodaba ka n̄n gere m̄em n̄ōwamm̄ε ye na M̄wisi w̄ε u yoru. ⁹Adama Manase u dera Yūdaba ka Yerusalemugibu ba ka Yinni Gusun̄o tonda, ma ba k̄sa kua n kere bwese ni Yinni Gusun̄n tii u gira be Isireliban wuswaan di.

¹⁰Yinni Gusun̄o u ka Manase ka win t̄ambu gari kua. Adama ba ñ n̄n swaa daki. ¹¹Yera Yinni Gusun̄o u Asirin sina bokon tabu sinambu ḡra ba Manase mwa ba ȳni doke, ma ba n̄n b̄kua ka sii gandun ȳni ba ka da Babilonīo. ¹²Sanam m̄ε u w̄a nuku sankiranu s̄o, yera u tii kaw̄a Gusun̄o win baababan Yinnin wuswaā. Ma u n̄n kana. ¹³Ma Yinni Gusun̄o u ḡru ḡsia u win kanaru mwa, u ka n̄n wura Yerusalem̄o win bandu s̄o. Saa ye s̄ōra Manase u gia ma Gusun̄owa u s̄aa Yinni.

14 Yeniban biru, u gana bana Yerusalemun tɔwɔ Gihonin sɔɔ duu yeru gia wɔwɔɔ. Gana ye, ya dawa sere kɔnnɔwɔ ge ba mɔ Swɛɛ. Ma ya ka Yerusalemun wɔɔ bera ye ba mɔ Ofɛli sikerena. U dera gana ye, ya gunia too. Ma u tabu sinambu doke Yudan wuu si su gb̄aranu mɔ kpuro sɔɔ. 15 Ma u tɔn tukobun b̄n̄un bw̄arokunu ka win tiiguu ge, ni u raa doke Yinni Gusunɔn s̄aa yerɔ kpuro wuna ka sere b̄u ȳaku yee ni u bana Yinni Gusunɔn s̄aa yerun guurɔ Yerusalemuɔ. Ma u nu kasi kua wuun biruɔ. 16 Yera u Yinni Gusunɔn ȳaku yeru wesia s̄aa yerɔ. Ma u siarabun ȳakunu kua. U Yudaba wooda wɛ bu Gusunɔ Isireliban Yinni wi turo s̄a. 17 Saa ye sɔɔ, tɔmba ȳakunu mɔ gungunɔ, adama Gusunɔ ben Yinniwa ba nu kuammɛ.

18 Ye Manase u kuan sukum ka kana te u kua ka Yinni Gusunɔn gari yi win sɔmɔbu ba n̄un sɔɔwa, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ. 19 Win kanaru ka nge mɛ Yinni Gusunɔ u n̄un wurari ka win toranu ka gunguu ni u kua ka mɛm nɔɔbu sari te u kua ka sere bw̄aroku ni u seka ma u nu gira u s̄awa u sere tii kawa, ye kpuron gari yi yorua Hosain tireru sɔɔ. 20 Yen biruwa Manase u kpuna u gu. Ma ba n̄un sikua win tiin dirɔ. Ma win bii Amɔɔ u bandu kɔsire kua.

*Amɔɔ u kua sina boko Yudaɔ
(I maa mɛrio Sinambu II, 21:19-26)*

21 Wɔɔ yɛnda yiruwɔ Amɔɔ u mɔ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ yiru ban te sɔɔ Yerusalemuɔ. 22 Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn n̄oni sɔɔ nge win tundo Manase. U bw̄aroku ni Manase u kua kpuro ȳakuru kua u s̄awa. 23 U n̄ tii kawe Yinni

Gusunən wuswaaə nge me win tundo u tii kawa. Adama u win toranu sosiməwa u dəə.

²⁴ Win səm kowobu ba nùn seesi ma ba nùn go win dirə. ²⁵ Adama be ba nùn seesi ba go mi, təmba maa ben tii so ba go. Ma ba win bii Yosiasi kəsire kua bandu səə.

34

Yosiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mεerio Sinambu II, 22:1-2, 23:4-20)

¹ Wəə nəəba itawa Yosiasi u mə sanam me u bandu di. Ma u kua wəə tənə ka tia bandu səə Yerusalemuə. ² Gea u kua Yinni Gusunən nəni səə. Win sikado Dafidin yira səəra u sīa mam mam. U n̄ yen gam gere.

³ Win bandun wəə nəəba itase səə, sanam me u sāa aluwaasi, u Gusunə win sikado Dafidin Yinni kasum wəri. Win bandun wəə wəkura yiruse səə, u Yerusalemu ka Yuda dεerasiabu torua. U gunguu n̄n mi ba ra b̄nu s̄a kəsuka ka nin bwāaroku bwese bweseka. ⁴ Ba b̄u wi ba mə Baalin yāku yenu kəsuka win wuswaaə. Ma u bwāaroku ni ba kua s̄əən s̄ə ka ni ba kua ka sii gandu kəsuka. U dera ba nu munkawa ma ba nin kēki gura ba wisi be ba nu s̄amən sikan wəllə. ⁵ Ma u b̄u yāku kowobun kukunu sikia u d̄əə doke ben yāku yenə. Nge mēya u ka Yuda ka Yerusalemu dεerasia.

⁶ Manasen wusu səə ka Efaraimugisə ka Simeəgisə ka Nεfitaligisə si su kua bansu, u b̄u yāku yenu kəsukawa ⁷ ma u bwāarokunu surura ma ba nu kəsuka muku muku nu kua tua. Mēya u maa bwāaroku ni ba kua s̄əən s̄ə kəsuka Isireliban tem kpuro səə. Ma u gəsira u wura Yerusalemuə.

*Yāku kowo tənwero**u woodan tireru wa
(I maa mεerio Sinambu II, 22:3-10)*

⁸ Yosiasin bandun wōō yendu yiru sarise sōō, sanam mε u tem mε, ka Yinni Gusunən sāa yee te dεerasia u kpa, yera u Safani, Asalian bii gōra ka Maaseya wi u sāa wuun guro guro ka Yoasi, Yoakasin bii wi u sāa tire bero bu ka Gusunō win Yinnin sāa yeru sōmε. ⁹ Tən be kpuro ba da yāku kowo tənwero Hilikiyan mi. Ma ba nūn gobi wē yi Lefiba ba raa mwεera Yinni Gusunən sāa yerun sō saa Manasen tem di ka Efaraimun tem di ka Yudaban min di ka Isireliba kpuron min di ka Bεnyamεen tem di ka sere Yerusalemugibun min di. ¹⁰ Be ba sōmbu te kpare bera ba gobi yi nōmu sōndia ma ba yi sōm kowobu wē be ba sāa yee te sōmmō. ¹¹ Bera dāa dākobu ka banōbu. Gobi yiya ba koo ka kpee bakanu dwe ka dāa ye ba koo ka dia kpe ye Yudaban sinamba sankā. ¹² Tən be, ba sōmburu kuawa ka naanε. Yasati ka Abudiasi be ba sāa Lefiba, Mεrarin bweseru sōō ka Sakari ka Mεsulamu, Kehatin bweseru sōō, bera ba bu kpare. ¹³ Lefi be ba womusu ka dweebu yē, bera ba ra maa be ba ra sōmunu sue nōni doke ka sere maa sāa yee ten sōm bwese bwesekan kowobu. Ma Lefiba gabu ba sāa tire yorobu ka sōman guro gurobu. Gaba maa sāa kōnnən kōsobu.

¹⁴ Sanam mε ba da bu ka gobi yi sua yi ba wē Yinni Gusunən sāa yerun sō, yera yāku kowo Hilikiya u woodan tireru wa tē Yinni Gusunō u raa Mōwisi wē. ¹⁵ Yera Hilikiya u Safani, tire yoro sōōwa u nεε, na woodan tireru wa Yinni Gusunən sāa yerō. Ma Hilikiya u tu suama u Safani wē. ¹⁶ Ma Safani u tire

te sua u ka sina boko daawa. Ma u nùn sǝwa u nεε, wunen sǝm kowobu ba kua kpuro ye a bu yiire.

¹⁷ Ba tǝn be a sǝa yee ten sǝmburu nǝmu sǝndia ka tǝn be ba sǝma mǝ mi, gobi yi wǝ.

¹⁸ Yen biru, yǝku kowo Hilikiya u maa man tireru garu wǝ.

Ma Safani u tu gara sina bokon wuswaaǝ.

Yosiasi u tǝmbu gǝra

*bu bikiaru ko Huludan mi
(I maa mεerio Sinambu II, 22:11-20a)*

¹⁹ Sanam mε sina boko u wooda yen gari nua, yera u win yǝnu nεnua u karana nuku sankiranun sǝ. ²⁰ Yera sina boko u Hilikiya ka Akikamu, Safanin bii ka Abudoni, Miseen bii ka tire yoro Safani ka Asaya win sǝm kowo sǝwa u nεε, ²¹ i doo i bikiaru ko Yinni Gusunǝn mi Isireliba ka Yuda be ba tien sǝ tire te sa wa minin garin sǝ. Domi Yinni Gusunǝ u ka sun mǝru mǝ ya kpǝ yèn sǝ besen baababa ba ñ win gari mεm nǝwε. Ba ñ kue nge mε ya yorua woodan tire te sǝǝ.

²² Hilikiya ka tǝn be sina boko u gǝsa mi, ba da Gusunǝn sǝmǝ tǝn kurǝ Huludan mi. Huluda wi, u sǝawa Salumun kurǝ, Tokehatin bii, Hasira wi u ra sǝa yǝnu kǝsun debubu. Huluda wi, u wǝawa Yerusalemun wǝǝ beri kpaaǝ. Sanam mε ba nùn sǝwa ye ba kǝ, ²³ yera u bu wisa u nεε, ameniwa Gusunǝ Isireliban Yinni u gerua. U nεε, i durǝ wi u bεε gǝrima sǝwǝ i nεε, ²⁴ u koo de kǝsa ka bǝri yi tem mεn tǝmbu deema yi yi yorua tireru sǝǝ tǝ i gara Yudaban sina bokon wuswaaǝ. ²⁵ Domi ba nùn biru kisi ba da ba bǝnu turare dǝǝ dokeamme. Ma ba win mǝru seeya ka bwǝaroku ni ba tii kua ba sǝamǝ. Yen sǝ, u ko n ka tem mεn tǝmbu mǝru

sāawa, ya ñ suremā. ²⁶⁻²⁷ Adama i ko i Yudaban sina boko wi u bεε gərima i ka bikiaru ko Yinni Gusunən mi sō i nεε, Gusunə Isireliban Yinni u nεε, u win kanaru mwa. Domi ye u win woodan gari yi nua, yi win gōru taare wē, ma u tii kawa Gusunən wuswaa, ma u win yaberu nenua u karana nuku sankiranun sō, ma u swī wi, Gusunən wuswaa. ²⁸ Tē, Gusunə wi, u koo de u gbi bəri yendu sō kpa bu nūn sike win sikirā. Win nāni kun wahala ye wasi ye u koo de yu Yerusalemu ka yen tambu deema.

Yosiasi u wure u ka Gusunə

arukawani bəkua

(I maa mεrio Sinambu II, 22:20b-23:3)

Yera Hilikiya ka wigibu ba ka sina boko gari yi daawa. ²⁹ Ma sina boko u gəra bu Yudaba ka Yerusalemun guro gurobu kpuro menna. ³⁰ Yen biru, u da Yinni Gusunən sāa yerə ka Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro ka yāku kowobu ka Lefiba tambu kpuro gesi, saa bukurobun di n ka da bibə. Ma u be kpuro Yinni Gusunən woodan tire te garia te ba wa sāa yee ten mi. ³¹ Yera sina boko u yōra win turaru wəllə, ma u ka Yinni Gusunə arukawani bəkua u nεε, u koo wi, Yinni Gusunən woodaba ka win gere swīiwa ka win gōru kpuro ka win bwēra kpuro kpa u ka gari yi mεm nōwa yi ba yorua woodan tire te sō. ³² Ma u dera tən be ba wāa Yerusalemu ka Benyamεen temə ba dua arukawani ye sō. Ma ba kua nge mε Gusunə ben baababan Yinnin arukawani ye, ya gerumə. ³³ Yosiasi u būnun bwāarokunu kəsuka ni Isireliba ba waama tem tukum di. Ma u be ba wāa Isireliə kpuro tilasi kua bu ka Gusunə ben Yinni sā. Win

wāarun tōru kpuro sɔɔ, ba ñ gere Yinni Gusunɔn yiran di.

35

Yosiasi

*u Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di
(I maa mɛrio Sinambu II, 23:21-23)*

¹ Yosiasi u Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di Yerusalemɔ Yinni Gusunɔn sɔ. Ba ten yāku yɛɛ sakirawa wɔɔn suru gbiikoon sɔɔ wɔkura nnese sɔɔ.

² U yāku kowobu doke ben sɔmburu sɔɔ. Ma u bu dam kā bu ka Yinni Gusunɔn sãa yerun sɔmburu ko. ³ U Lefi be ba gɔsa nenem Yinni Gusunɔn sɔ ba Isireliba keu sɔɔsimɔ sɔɔwa u nɛɛ, i Yinni Gusunɔn woodan kpakoro dɛɛra te dokeo sãa yerɔ tɛ Salomɔɔ Dafidi Isireliban sina bokon bii u bana. I ñ maa tu suamɔ senɔ. I de bɛɛ ka bɛɛn tɔmbu i Gusunɔ bɛɛn Yinni sã. ⁴ I de i n sɔɔru sãa yɛnu ka yɛnu ka nge mɛ Dafidi Isireliban sina boko ka win bii Salomɔɔ ba bɛɛ bɔnu kua ba yorua. ⁵ I de i bɛɛn ayeru mwa sãa yerɔ yɛnu ka yɛnu nge mɛ ba bɛɛn mero bisibu Lefiba bɔnu sãa. ⁶ Bɛɛya i ko i Gɔɔ sararibun yāku yɛɛ sakiri. Yen sɔ, i de i tii dɛɛrasia, kpa i ten sɔɔru ko bɛɛn mero bisibun sɔ nge mɛ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wooda wɛ.

⁷ Yosiasi u tɔn be ba wãa mi yāanu ka bonu wɛ nɔrɔɔbun suba tɛna (30.000) ka sere ketɛba nɔrɔɔbun suba ita (3.000) bu ka ye kpuro Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru ko. Yaa sabe ni kpuro nu weewa sina bokon arumanin di. ⁸ Win sina bwãabu ba tɔmbu ka yāku kowobu ka Lefiba kɛnu kā ka nuku tia. Ma sãa yerun wirugibu, Hilikiya ka Sakari ka Yehieli ba yāku kowobu yāanu nɔrɔɔbun suba yiru ka nata (2.600) ka sere ketɛba gooba wunɔbu

(300) wē. ⁹ Konania ka Semaya ka Netanēli ka ben mero bisibu Lefiban wirugibu, Hasabia ka Yeyeli ka Yosabadi ba Lefiba yāanu nārōbun suba nōbu (5.000) ka keteba nēera wunōbu (500) wē. ¹⁰ Wee nge mē ba tōo baka ten kpunaa koosina. Yāku kowobu ka Lefiba ba ben ayeru sua wuu wuuka nge mē sina boko u gerua. ¹¹ Ba Gōo sararibun yēē go. Ma yāku kowobu ba yem yēkamō mē Lefiba ba bu tīimō. Yen biru, ma Lefi be, ba yēē yi kokumō. ¹² Ba yāku dōo mwaararuginun yēē yi nenem bu ka ye tōmbu wē yenu ka yenu kpa bu ka ye Yinni Gusunō yākuru kua nge mē ba yorua woodan tireru sōo te Yinni Gusunō u Mōwisi wē. Nge mēya ba maa kua ka keteba. ¹³ Ba Gōo sararibun yāku yaa ye wōōwa nge mē wooda ya gerua. Yen biru, ba yaa ye ba wīa nenem Yinni Gusunōn sō yikua. Ma ba yande ye tōmbu kpuro bōnu kua. ¹⁴ Yen biruwa ba ben tiigia ka yāku kowobugia yikua. Domi yāku kowo Aronin bibu ba sōmburu kua sere ka wōkurō. Ba yāku dōo mwaararuginu ka yaa gum yākunu mō. Yen sōna Lefiba ba bu yaa yikuammē. ¹⁵ Wom kowo Asafun bibu ba wāa ben ayerō nge mē Dafidi ka Asafu ka Hemani ka Yedutum, sina bokon bwisi kēō ba wooda yi. Ma kōnnōn kōsobu ba yō kōnnō baageren mi. Ba ñ doonē ben ayerun di, domi Lefiba ba bu ben dīanu kuammē. ¹⁶ Nge mēya ba kpunaa yi dōma te, bu ka Gōo sararibun tōo bakaru di, kpa bu yāku dōo mwaararuginu ko Yinni Gusunōn yāku yerō nge mē sina boko u wooda yi.

¹⁷ Isireli be ba wāa mi kpuro ba Gōo sararibun tōo bakaru di dōma te, ma ba pēē ye ba kun seeyatia doken tōo bakaru di sōo nōba yiru. ¹⁸ Saa Gusunōn

səmǝ Samuēlin waatin di sere n ka gisǝ girari, ba ñ Gǝ sararibun tǝǝ bakaru garu diire mε Isireliǝ. Meya sina boko goo maa sari Isireliǝ wi u Gǝ sararibun tǝǝ bakaru diire nge Yosiasi ka yǎku kowobu ka Lefiba ka Yudaba ka Isireliba be ba wǎa Yerusalemuǝ dǝma te. ¹⁹Yosiasin bandun wǝǝ yendu yiru sarise sǝǝra ba Gǝ sararibun tǝǝ baka te di.

Yosiasin bandun kpeeru

(I maa mεrio Sinambu II, 23:28-30)

²⁰Ye Yosiasi u Yinni Gusunǝn sǎa yee te sǝnwa u kpa, yen biruwa Egibitin sunǝ Neko u seewa u tabu dǝǝ Kaakemisǝ, daa te ba mǝ Efaratiǝ. Yera Yosiasi u seewa u nǝn wǝrim da mi. ²¹Yera Neko u nǝn sǝmǝbu gǝria u nεε, mba n sun mǝǝsinε nε ka wunε Yudaban sina boko. Domi n ñ wunε na tabu wǝrim wee gisǝ. Yenu ge ga ka man tabu mǝ, gera na wǝrim dǝǝ. Yinni Gusunǝwa u man sǝǝwa u nεε, n doo fuuku. Yen sǝ, a ku ka Gusunǝ gabirina wi u ka man wǎa, kpa u ku raa nun kam koosia. ²²Adama Yosiasi u yina u nǝn deri. U ñ Nekon gari yi wure yi yi wee Yinni Gusunǝn min di. Ma u tii kǝsa bu ku ka nǝn tubu. U da u Neko tabu wǝri wǝwǝǝ ye ba mǝ Mεgido. ²³Yera tεn towobu ba Yosiasi twee. Ma u win sǝm kowobu sǝǝwa u nεε, i ka man doonǝ minin di, domi ba man mεεra kua ya kpǎ.

²⁴Win sǝm kowobu ba nǝn sua saa win tabu kεkεn di ma ba nǝn doke win tabu kεkε gaa sǝǝ ba ka da Yerusalemuǝ. Ma u kpuna u gu. Ma ba nǝn sikua win baababan sikaǝ. Ma Yudaba ka Yerusalemugibu ba win gǝǝ swī.

²⁵Yeremi u gǝǝ swī Yosiasin sǝ. Ma wom kowobu, tǝn durǝbu ka tǝn kurǝbu ba Yosiasi doke gǝǝ swīin womusu sǝǝ sere ka gisǝ. Su kua wororu Isireliǝ.

Womu si, su wāa ben gəə swīn womusun tireru sɔɔ.

²⁶⁻²⁷ Ye Yosiasi u kuan sukum, ye u gbia u kua ka ye u kua dāku te, ka nge mε u Gusunə sāwa ka naanε nge mε Yinni Gusunən woodan tirera gerua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ.

Yoakasi ka Yoyakimu

ka Yoyakini ba bandu di

ba wēena

(I maa mεerio Sinambu II, 23:30-24:17)

36

¹ Tamba Yoakasi, Yosiasin bii sua ma ba nūn kua sunə win tondon ayerə Yerusalemuə. ² Yoakasi u məwa wɔɔ yenda ita sanam mε u bandu di Yudaə. Ma u kua suru ita ban te sɔɔ Yerusalemuə. ³ Egibitin sunəwa u nūn bandu yara. Ma u win tambu sii geesun tɔnnu ita ka wuran kilo tɛna bure bu kəsia wɔɔ ka wɔɔ. ⁴ Yen biruwa u Yoakasi win wənə, Eliakimu sua u kəsire kua bandu sɔɔ. Ma u nūn yīsi kpaaru kã Yoyakimu. Ma u Yoakasi sua u ka da Egibitiə.

Yoyakimu

u kua Yudaban sina boko

⁵ Yoyakimu u məwa wɔɔ yenda nɔɔbu sanam mε u bandu di Yudaə, ma u kua wɔɔ wəkura tia bandu sɔɔ. Kɔsa u kua Gusunə win Yinnin nənɪ sɔɔ. ⁶ Yera sɔɔ teeru Babilonin sina boko, Nebukanəsaa u na u Yoyakimu tabu wəri. Ma u nūn mwa u bəkua ka sii gandun yəni u ka da Babiloniə. ⁷ Nebukanəsaa

u Yinni Gusunən sãa yerun dendi yãnu gura u ka da u yi win sina kpaarɔ.

⁸ Ye Yoyakimu u kuan sukum ka kōsa ye u kua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. Yen biru, win bii Yoyakiniwa u bandu kəsire kua.

Yoyakini

u kua Yudaban sina boko

⁹ Wɔ̃ɔ nɔɔba itawa * Yoyakini u mɔ saa ye u bandu di. Ma u kua suru ita ka sɔ̃ɔ wɔkuru ban te sɔ̃ɔ Yerusalemuɔ. Kōsa u kua Yinni Gusunən nɔni sɔ̃ɔ. ¹⁰ Ye n kua wɔ̃ɔ kpɔɔ, yera Nɛbukanesaa Babilonin sina boko u na u Yoyakini mwa u ka da Babiloniɔ. Ma u Yinni Gusunən sãa yerun dendi yãnu ganu gura. Ma u Yoyakinin baa yãkabu Sedesiasi kua sunɔ Yudaban suunu sɔ̃ɔ Yerusalemuɔ.

Sedesiasi u bandu di Yudaɔ

(I maa mɛɛriɔ Sinambu II, 24:18-25:21, Yeremi 39:1-10, 52:1-27)

¹¹ Sedesiasi u mɔwa wɔ̃ɔ yɛnda tia sanam mɛ u bandu di Yudaɔ. Ma u kua wɔ̃ɔ wɔkura tia ban te sɔ̃ɔ Yerusalemuɔ. ¹² Kōsa u kua Gusunɔ win Yinnin wuswaaɔ. U ñ tii kawɛ Gusunən sɔmɔ Yeremin wuswaaɔ wi u ra nùn Yinni Gusunən gari sɔ̃. ¹³ U swaa taaya, ma u gɔ̃ru bɔbia. U ñ win gɔ̃ru wesie Gusunɔ Isireliban Yinnin mi gia. U mam Nɛbukanesaa seesiwa wi u nùn bɔrusia ka Yinni Gusunən yisiru sanam mɛ ba arukawani bɔkumɔ. ¹⁴ Yãku kowobun wirugibu ka Yuda be ba tie kpuro ba kōsa kua ya kpã. Domi ba tɔn tukobun komanu swi. Ma ba Yinni Gusunən sãa yeru disi doke

* **36:9** wɔ̃ɔ nɔɔba itawa - Sinambu II, 24:8 ya nɛɛ, Yoyakini u mɔwa wɔ̃ɔ wɔkura nɔɔbu ka ita sanam mɛ u bandu di.

te u gɔsa Yerusalemuɔ. ¹⁵ N deema Gusunɔ ben baababan Yinni wi, u bu kirɔ kua yee yellun di saa win sɔmɔbun min di. Domi u kɪ u win tɔmbu ka win sãa yee te faaba ko. ¹⁶ Adama ba Yinni Gusunɔn sɔmɔ be yɛɛ ba yaakoru koosi. Ba ben gari atafiru kua sere Yinni Gusunɔn tii u ka bu mɔru kua ye ba ñ kpɛ bu suresia. ¹⁷ Yera Yinni Gusunɔ u dera Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko u bu tabu wɔri, ma u ben aluwaasiba takobinu sɔkura u go ben sãa yerɔ. U ñ goo deri, aluwaasiba ka wɔndiaba ka durɔ tɔkɔnu. Be kpurowa Yinni Gusunɔ u bɛri win nɔmaɔ. ¹⁸ Nebukanɛsaa u Yinni Gusunɔn sãa yerun arumani gura baka ka piibu ka ben sina kpaarun arumani ka sina bokon tiigia ka sere maa win sina bwãabugia. ¹⁹ Ma ba Yinni Gusunɔn sãa yeru ka Yerusalemun dii geenu dɔɔ sɔka. Ma ba yen gãa geenu kɔsuka. Ma ba yen gbãraru sura. ²⁰ Nebukanɛsaa u be ba ñ go tabu sɔɔ gura u ka da Babiloniɔ. Ma ba kua wi ka win bibun yobu sere Pɛɛsiba ba ka bandu di. ²¹ Nge mɛya Yinni Gusunɔn gari yi ka kooru yi win sɔmɔ Yere mi u raa gerua u nɛɛ, ba koo Yudaba yoru mwa kpa tem mɛ, mu wa mu sanam wɛragim di kpa mu wɛra sere wɔɔ wata ka wɔkuru, wahala ye mu raa wan sɔ.

Sirusi u Yudaba wooda wɛ

bu wura ben temɔ

²² Sirusi, Pɛɛsin sina bokon bandun wɔɔ gbiikuu sɔɔ, yera Yinni Gusunɔ u gɔru doke u win gari yibia yi u raa gerua saa win gɔro Yere mi nɔɔn di. Ma u doke Sirusin gɔruɔ bu ka gari yini yore. Ma ba yi kpara win tem kpuro sɔɔ. ²³ Yi nɛɛ, ameniwa Sirusi, Pɛɛsin sina boko u gerua. U nɛɛ, Gusunɔ Wɔrukoo

u man handunian bannu kpuro wẽ. Ma u man
yiire n nùn sãa yeru bania Yerusalemuᵋ Yudaban
temᵋ. Yen sã, be ba sãa Isireliba kpuro bu wuro
Yerusalemuᵋ kpa Gusunᵋ ben Yinni u n ka bu wãa.

Bibeli Gusunɔn Gari
The Holy Bible in the Baatonum language of Benin,
also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
00601790-b883-5da1-83f2-d05a7fa289a8